

YILLIK FAALİYET RAPORU

2023

2023 Yıllık Faaliyet Raporu'nun bölüm ayrıçlarında, TCMB tarafından düzenlenen "Ekonomi ve İnsan" temalı Uluslararası Fotoğraf Yarışmasında sergilenen;

- Merve Arslan'ın "Veriler"
- Gamze Tuğba Kaplan'ın "Kurutma"
- Hakan Yaralı'nın "Aile"

isimli fotoğraflarına yer verilmiştir.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI ANONİM ŞİRKETİ

Ticaret Sicil Numarası: 269

30 Nisan 2024 Tarihli
Hissedarlar Genel Kuruluna Sunulan
Doksan İkinci Hesap Yılı Hakkında
Banka Meclisince Hazırlanan
2023 Yılı Yıllık Faaliyet Raporu
Ankara
2024

Adres

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
İdare Merkezi
Hacı Bayram Mahallesi
İstiklal Caddesi No: 10
06050 Ulus Altındağ / Ankara

Telefon: (312) 507 50 00
Faks: (312) 507 56 40
Genel Ağ: <http://www.tcmb.gov.tr>
KEP Adresi: merkezbankasi@hs02.kep.tr

- [@Merkez_Bankasi \(Türkçe\)](#)
[@CentralBank_TR \(İngilizce\)](#)
[@TCMBBlog \(Merkezin Güncesi\)](#)
- [Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası](#)
- [Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası](#)
- [Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası](#)
- [Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası](#)

ISSN: 1300-4573
ISBN (Basılı): 978-625-6439-05-4
ISBN (Elektronik): 978-625-6439-04-7

Gündem

- 1- Açılış ve Toplantı Başkanlığı'nın oluşturulması.
- 2- Banka Meclisi ve Denetleme Kurulu'nun 2023 hesap yılına ait raporlarının okunması ve görüşülmesi.
- 3- 2023 yılına ait bilanço, kâr ve zarar hesabının onaylanması.
- 4- Banka Meclisi Üyeleri'nin ve Denetleme Kurulu'nun ibraları.
- 5- Banka Meclisi'nin 30 Nisan 2024 tarihi bitiminde boşalacak iki üyeliği için seçim yapılması.
- 6- Denetleme Kurulu'nun 30 Nisan 2024 tarihi bitiminde boşalacak bir üyeliği için seçim yapılması.

Gülseren Sönmez
"Atatürk Portresi"
Tuval Üzerine Yağlıboya - 1996

İçindekiler

	Önsöz	viii
	Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası 2023-2025 Stratejik Planı	x
	2023 Yılına Genel Bakış	xii
	Sayılarla 2023	xx
1. Bölüm	Genel Bilgiler	1
1.1	Yönetim Birimleri	3
1.2	Kadro ve Çalışan Durumu	14
2. Bölüm	Faaliyetler ve Önemli Gelişmeler	15
2.1	Fiyat İstikrarı ve Para Politikası	16
2.2	Para Politikasının Operasyonel Çerçevesi	24
2.3	Finansal Sisteme Yönelik Düzenlemeler ve Diğer Operasyonlar	32
2.4	Finansal İstikrar Gelişmeleri ve Faaliyetler	34
2.5	Finansal Altyapı	38
2.6	Emisyon İşlemleri	45
2.7	Uluslararası Rezervler ve Risk Yönetimi	47
2.8	Kurumsal Risk Yönetimi Faaliyetleri	49
2.9	Yeşil Ekonomi ve İklim Değişikliğine Yönelik Faaliyetler	50
2.10	İletişim Faaliyetleri	51
2.11	Uluslararası İş Birliği ve Organizasyonlar	54
2.12	Araştırma ve Geliştirme Çalışmaları	62
2.13	Eğitim Faaliyetleri	65
2.14	Kültür, Çevre ve Kurumsal Sosyal Sorumluluk Faaliyetleri	68
3. Bölüm	Finansal Tablolar	69
3.1	31.12.2023 Tarihli Bilanço	71
3.2	31.12.2023 ve 31.12.2022 Tarihli Bilançolar	73
3.3	2023 ve 2022 Hesap Dönemlerine Ait Kâr/Zarar Tabloları	75
3.4	Açıklamalar	76
3.5	Cari Bütçe Harcamalarına İlişkin Açıklamalar	94
3.6	TCMB'de Denetim ve Denetim Raporları	95

Grafikler

1. Bölüm	Genel Bilgiler	1
Grafik 1.2.1:	2014-2023 Yılları Arasında Çalışan Sayısı	14
Grafik 1.2.2:	Çalışanların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı	14
Grafik 1.2.3:	Çalışanların Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı	14
2. Bölüm	Faaliyetler ve Önemli Gelişmeler	15
Grafik 2.1.2.1:	Enflasyon ve Hedefler (%)	19
Grafik 2.1.2.2:	Enflasyon Beklentileri (%)	19
Grafik 2.1.2.3:	Gayrisafi Yurt İçi Hasıla ve Bileşenleri (Yıllık Büyümeye Katkıları, % Puan)	21
Grafik 2.1.2.4:	Gayrisafi Yurt İçi Hasıla ve Bileşenleri (Çeyreklik Büyümeye Katkıları, % Puan)	21
Grafik 2.1.2.5:	Cari İşlemler Dengesi (12 Aylık Birikimli, Milyar ABD Doları)	22
Grafik 2.1.2.6:	Cari İşlemler Dengesi Kompozisyonu (Milyar ABD Doları)	22
Grafik 2.1.2.7:	İşsizlik Oranı (Mevsimsellikten Arındırılmış, %)	23
Grafik 2.1.2.8:	İş Gücüne Katılım Oranı (Mevsimsellikten Arındırılmış, %)	23
Grafik 2.2.1.1:	TCMB Fonlaması (Milyar TL)	24
Grafik 2.2.3.1:	Türk Lirası ZK Oranları (% , Yükümlülük Tarihleri İtibarıyla)	28
Grafik 2.2.3.2:	Yabancı Para ZK Oranları (% , Yükümlülük Tarihleri İtibarıyla)	28
Grafik 2.2.3.3:	Türk Lirası ZK ve ROM Altın Tutarı (Milyar TL, Milyar ABD Doları, Tesis Tarihleri İtibarıyla)	28
Grafik 2.2.3.4:	Yabancı Para ZK Tutarı (Milyar ABD Doları, Tesis Tarihleri İtibarıyla)	28
Grafik 2.5.1.1:	TCMB Ödeme Sistemlerinde Gerçekleşen Toplam Ödeme Tutarı (Trilyon TL)	38
Grafik 2.5.1.2:	TCMB Ödeme Sistemlerinden Geçen Toplam Mesaj Adedi (Milyon Adet)	38
Grafik 2.5.2.1:	Fonların Anlık ve Sürekli Transferi Sisteminde Gerçekleşen Ödeme Tutarı (Milyar TL)	39
Grafik 2.5.2.2:	Fonların Anlık ve Sürekli Transferi Sisteminden Geçen Mesaj Adedi (Milyon)	39
Grafik 2.6.1:	Emisyon Hacmi (Milyar TL)	45
Grafik 2.6.2:	Emisyon Hacmi Yıllık Değişim (%)	45
Grafik 2.6.3:	Hizmet Birimleri Toplam İşlem Hacmi (Trilyon TL)	46
Grafik 2.7.1:	2001-2023 Yılları TCMB Döviz ve Altın Rezervleri (Milyar ABD Doları)	48
Grafik 2.7.2:	2023 Yılı TCMB Döviz ve Altın Rezervleri (Milyar ABD Doları)	48

Tablolar

2. Bölüm	Faaliyetler ve Önemli Gelişmeler	15
Tablo 2.2.3.1:	Menkul Kıymet Tesis Oranları (% , Hesaplama Dönemleri İtibarıyla)	29
Tablo 2.3.1.1:	Kredi Kartı İşlemlerinde Uygulanacak Azami Faiz Oranları (%)	32
Tablo 2.3.1.2:	Kredi Kartı İşlemlerinde Uygulanacak Azami Faiz Oranları (%)	32
Tablo 2.10.3.1:	2023 Yılında Düzenlenen Toplantılar	53
Tablo 2.11.6.1:	Müzakere Sürecinde TCMB'nin Katılım Sağladığı Fasıllarda Son Durum	61
Tablo 2.13.1:	Eğitim Faaliyetlerinin Eğitim Türlerine Göre Dağılımı	65
Tablo 2.13.2:	Eğitim Faaliyetlerinin Eğitim Yöntemine Göre Dağılımı	65
Tablo 2.13.1.1:	TCMB Tarafından Düzenlenen Eğitimlerin Kategorilere Göre Dağılımı	66
3. Bölüm	Finansal Tablolar	69
Tablo 3.4.2.1.1:	Altın	81
Tablo 3.4.2.2.1:	Yabancı Para Banknotlar	81
Tablo 3.4.2.3.1:	Yurt Dışı Bankalar (Aktif)	82
Tablo 3.4.2.3.2:	Yurt Dışı Bankalar (Pasif)	82
Tablo 3.4.2.4.1:	IMF Üyeliğinden Doğan Bakıyeler	82
Tablo 3.4.2.5.1:	Menkul Kıymetler	83
Tablo 3.4.2.6.1:	Para Politikası İşlemlerinden Alacaklar/Borçlar	83
Tablo 3.4.2.7.1:	Yurt İçi Bankalar	83
Tablo 3.4.2.8.1:	Krediler ve Takipteki Alacaklar	84
Tablo 3.4.2.9.1:	İştirakler	85
Tablo 3.4.2.9.2:	İştirakler Hareket Tablosu	85
Tablo 3.4.2.10.1:	Duran Varlık Hareket Tablosu	86
Tablo 3.4.2.11.1:	Değerleme	86
Tablo 3.4.2.12.1:	Diğer Aktifler	87
Tablo 3.4.2.13.1:	Tedavüldeki Banknotlar	87
Tablo 3.4.2.14.1:	Mevduat	88
Tablo 3.4.2.15.1:	Ödenecek Vergiler	88
Tablo 3.4.2.15.2:	Geçici Farklar ve Ertelenmiş Vergi Varlığı / Yükümlülüğü	89
Tablo 3.4.2.15.3:	Ertelenmiş Vergi Varlığı / Yükümlülüğü Hareketi	89
Tablo 3.4.2.16.1:	Karşılıklar	89
Tablo 3.4.2.16.2:	Emekli İkramesi ve Kıdem Tazminatı Yükümlülüğü Hareketi	90
Tablo 3.4.2.17.1:	Sermaye ve İhtiyat Akçesi	90
Tablo 3.4.2.17.2:	Hissedar Bilgileri	90
Tablo 3.4.2.18.1:	Diğer Pasifler	91
Tablo 3.4.2.20.1:	Kâr / Zarar Tablosu	92
Tablo 3.4.2.21.1:	Kâr Dağıtımı (1211 sayılı Kanun md. 60)	93
Tablo 3.5.1:	Harcama Dağılımı (2003 Fiyatlarıyla)	94

Kısaltmalar

AB	Avrupa Birliği	İSEDAK	İslam İşbirliği Teşkilatı Ekonomik ve Ticari İşbirliği Daimi Komitesi
API	Açık Piyasa İşlemleri	KDK	Kredi Derecelendirme Kuruluşları
BCBS	Basel Bankacılık Denetim Komitesi	KKM	Kur Korunmalı Mevduat
BIS	Uluslararası Ödemeler Bankası	KMPD	Konsinye Madenî Para Depoları
BİS	Banknot İşleme Sistemleri	KOBİ	Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
BİST	Borsa İstanbul A.Ş.	KOLAS	Kolay Adresleme Sistemi
BKM	Bankalararası Kart Merkezi A.Ş.	KVK	Kurumlar Vergisi Kanunu
BT	Bilişim Teknolojileri	LKO	Likidite Karşılama Oranları
CBCDG	Merkez Bankaları Kalpazanlığı Caydırma Grubu	MONY	Merkezi Olmayan Nakit Yönetimi
CİMER	T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi	NGFS	Finansal Sistemi Yeşillendirme Ağı
CPMI	Ödemeler ve Piyasa Altyapıları Komitesi	OECD	Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü
CPMI-IOSCO	Ödemeler ve Piyasa Altyapıları Komitesi ve Uluslararası Menkul Kıymet Komisyonları Örgütü	ÖHVPS	Ödeme Hizmetleri Veri Paylaşım Servisleri
DB	Dünya Bankası	PFMI	Finansal Piyasa Altyapılarına İlişkin Prensipler
DİBS	Devlet İç Borçlanma Senedi	PÖS	Müşterilerarası Türk Lirası Aktarım Sistemi
EBRD	Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası	PPK	Para Politikası Kurulu
ECCBSO	Avrupa Merkezi Bilanço Ofisleri Komitesi	ROM	Rezerv Opsiyon Mekanizması
EFT	Bankalararası Türk Lirası Aktarım Sistemi	SESRIK	İslam Ülkeleri İstatistik, Ekonomik ve Sosyal Araştırma ve Eğitim Merkezi
ERP	Ekonomik Reform Programları	SİPER	Güvenlik Katman Servisi
FAST	Fonların Anlık ve Sürekli Transferi	TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
FSB	Finansal İstikrar Kurulu	TCMB	Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
FSB MENA	Finansal İstikrar Kurulu Orta Doğu ve Kuzey Afrika Bölgesel Danışma Grubu	TGA	Tahsili Gecikmiş Alacaklar
Gıda-EUS	Gıda Erken Uyarı Sistemi	TL	Türk Lirası
Gıda Komitesi	Gıda ve Tarımsal Ürün Piyasaları İzleme ve Değerlendirme Komitesi	TSE	Türk Standartlar Enstitüsü
GOÜ	Gelişmekte Olan Ülkeler	TSP	Teknoloji/Strateji Puanı
GSYİH	Gayrisafi Yurt İçi Hasıla	TTK	Türk Ticaret Kanunu
GUD	Gerçeğe Uygun Değer	Türk Eximbank	Türkiye İhracat Kredi Bankası A.Ş.
HHS	Hesap Hizmeti Sağlayıcılar	VIOP	Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasası
IFSB	İslami Finansal Hizmetler Kurulu	VUK	Vergi Usul Kanunu
IILM	Uluslararası İslami Likidite Yönetimi Kuruluşu	YÖS	Yetkili Ödeme Hizmeti Sağlayıcıları
IMF	Uluslararası Para Fonu	YP	Yabancı Para
İİT	İslam İşbirliği Teşkilatı	YTAK	Yatırım Taahhütlü Avans Kredisi
İKS	İşyeri Kayıt Sistemi	ZK	Zorunlu Karşılıklar

Önsöz

Dr. Fatih Karahan
Başkan

Cumhuriyetimizin 100. yılını kutlamaktan sevinç ve gurur duyduğumuz 2023 yılında Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB), toplumsal refaha en büyük katkıyı fiyat istikrarını sağlayarak sunacağına bilinciyle faaliyetlerine devam etmiştir. Bu doğrultuda, TCMB temel amacı olan fiyat istikrarını tesis etmek ve bunun yanı sıra finansal istikrarı korumak için kararlı adımlar atmıştır.

Tüketici enflasyonu 2023 yılı sonunda %64,8 olarak gerçekleşmiştir. Yılın ilk yarısında enflasyon baz etkileri, düşen ithalat fiyatları, döviz kurundaki yatay seyir ve enerji sübvansiyonları ile gerilemiştir. Diğer taraftan, yüksek kredi büyümesi, ücret güncellemeleri ve hane halkına yapılan transferler enflasyon üzerinde talep yönlü unsurları belirgin hale getirmiştir. Yılın ikinci yarısında ise yurt içi talepte süregelen güçlü seyrin birikimli etkileri, enerji fiyatlarındaki oynaklık, döviz kuru kaynaklı maliyet artışları ve deprem harcamaları nedeniyle yapılan vergi ayarlamaları enflasyon dinamiklerinde etkili olmuştur. Ayrıca tüm bu gelişmelerin kısa bir süre zarfında aynı anda gerçekleşmesinin fiyatlama davranışlarında oluşturduğu ilave bozulma sebebiyle de enflasyon yükselmiştir. Bu dönemde, hizmet enflasyonundaki katılık, enflasyon beklentileri ve jeopolitik riskler enflasyon baskılarını canlı tutmuştur.

Dezenflasyonun en kısa sürede tesisi, enflasyon beklentilerinin çözümlenmesi ve fiyatlama davranışlarındaki bozulmanın kontrol altına alınması için TCMB, 2023 yılının haziran ayında parasal sıkılaştırma sürecini başlatmış ve haziran-aralık döneminde politika faizini kademeli olarak %8,5'ten %42,5'e yükseltmiştir. Bu süreçte, para politikasındaki sıkılaşmaya faiz artırımlarının tamamlayıcısı olarak miktarsal sıkılaştırma ve seçici kredi politikaları da eşlik etmiştir. Parasal sıkılaştırmayla eşanlık olarak, makroihtiyati çerçevede, piyasa mekanizmalarının işlevselliğini artıracak ve makro finansal istikrarı güçlendirecek şekilde sadeleşmeye gidilmiştir. Miktaral sıkılaştırma adımları ile Türk lirası likidite fazlası sistemden çekilmiştir. Seçici kredi sıkılaştırması adımları ise bir yandan talep koşullarında dengelenmeyi, diğer yandan ekonominin üretim kapasitesini korumayı amaçlamıştır. Atılan bu kararlı adımlar, ekonomide olumlu gelişmeleri beraberinde getirmiştir. Bu çerçevede, dış finansman koşulları ve cari işlemler dengesinde iyileşme, talep ve kredi kompozisyonu ile büyümesinde normalleşme ve Türk lirası mevduat payında önemli bir artış görülmüştür.

TCMB, politika kararlarını enflasyonun ana eğilimini geriletecek ve enflasyonu orta vadede %5 hedefine ulaştıracak parasal ve finansal koşulları sağlayacak şekilde almaya devam edecektir. TCMB 2023 yılında attığı adımlarla, 2023-IV Enflasyon Raporu ile paylaştığı dezenflasyon patikasının gerçekleşmesi için gerekli zemini hazırlamıştır. Parasal sıkılaştırmanın enflasyon üzerindeki etkileri, 2023 yılının son çeyreğinde aylık enflasyonun ana eğilimindeki iyileşmeyle görülmeye başlanmıştır. Aylık enflasyonun ana eğiliminde belirgin ve kalıcı bir düşüş sağlanana ve enflasyon beklentileri öngörülen tahmin aralığına yakınsayana kadar sıkı para politikası duruşu sürdürülecektir. Enflasyonda belirgin ve kalıcı bir bozulma öngörülmesi durumunda ise para politikası duruşu sıkılaştırılacaktır. Para politikasındaki duruş; yurt içi talepte dengelenme, Türk lirasında reel değerlenme ve enflasyon beklentilerinde düzelleme vasıtası ile aylık enflasyonun ana eğilimini düşürecek ve dezenflasyon süreci 2024 yılının ikinci yarısında yıllık enflasyondaki düşüş ile belirgin hale gelecektir. Dezenflasyon döneminde 2026 yılında tek haneli enflasyona ulaşmak için gerekli para politikası duruşu kararlılıkla sürdürülecektir. Bu dönemi öngörülebilirliğin artacağı, kaliteli büyüme ve enflasyondaki düşüşün kalıcı olarak sağlanacağı istikrar dönemi takip edecektir.

Millî mücadele ve istiklal ruhumuzun simgesi olan Cumhuriyetimizin ikinci yüzyılına başlarken, ülkemizi daha da ileri taşımak için her birimize önemli görevler düşmektedir. TCMB olarak bizim görevimiz, fiyat istikrarını sağlama amacımız doğrultusunda dezenflasyonun en kısa sürede tesis edilmesi ve enflasyonun tek haneye indirilmesidir. Bu görevi layıkıyla yerine getirmek her zaman olduğu gibi 2024 yılında da en önemli hedefimiz olacaktır.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası 2023-2025 Stratejik Planı

VİZYONUMUZ

Dinamik ve yenilikçi yapısıyla finansal piyasalara, ödeme sistemlerine ve dijital dönüşüme **yön veren** bir Merkez Bankası olmak

MİSYONUMUZ

Sürdürülebilir **fiyat istikrarını** sağlayarak ve **finansal istikrarı** destekleyerek toplumsal refaha katkıda bulunmak

İLKELERİMİZ

Bağımsızlık
Şeffaflık ve Hesap Verebilirlik
Güvenilirlik
Kamu Yararı
Etkililik ve Etkinlik

DEĞERLERİMİZ

Bütüncül Bakış
Etik Değerlere Bağlılık
Saygınlık
Sürdürülebilirlik
İş Birliği

Bankamızın 5 Odak Alanı

1

ARAŞTIRMA

- Veri Yönetimi
- Model Ekosistemi
- Politika Tasarımı
- Sistemik Risk Yönetimi

2

İLETİŞİM

- Çok Katmanlı İletişim
- İş Birliği
- İstanbul Finans Merkezi
- Sosyal Sorumluluk

3

İNSAN

- İnsan Kaynağı Analitiği
- Yetenek Yönetimi
- Öğrenen Organizasyon
- Kurumsal Kültür

4

İNOVASYON

- Finansal İnovasyon
- Bilişim Mimarisi
- Ödemeler Ekosistemi
- Finansal Mimari

5

OPERASYON

- Organizasyon ve İş Süreçleri
- Risk Yönetimi
- Altyapı
- Siber Güvenlik

2023 Yılına Genel Bakış

PARA POLİTİKASI VE DEZENFLASYON

TCMB, dezenflasyonun en kısa sürede tesisi, enflasyon beklentilerinin çıpanması ve fiyatlama davranışlarındaki bozulmanın kontrol altına alınması için 2023 yılı ikinci yarısında parasal sıkılaştırma süreci başlatmıştır. TCMB, parasal sıkılaştırma ile birlikte piyasa mekanizmasının işlevselliğini artırmak ve makro finansal istikrarı güçlendirmek amacıyla 2023 yılının ikinci yarısında mikro ve makroihtiyati politika çerçevesinde kapsamlı sadeleşme adımları atmıştır.

Parasal sıkılaştırmanın enflasyon üzerindeki etkileri 2023 yılının son çeyreğinden itibaren gözlenmeye başlamıştır. Son çeyrekte enflasyon sınırlı oranda yükselmiş ve enflasyonun ana eğilimi gerilemiştir. Fiyatlama davranışları temel mallarda görece daha kuvvetli düzelme işaretleri göstermiştir. Hizmet enflasyonu katılık gösterse de talep ve maliyet koşullarına daha duyarlı olan kalemlerde eğilim son çeyrekte yavaşlamıştır. Konut fiyatlarında ise süregelen aşırı artışlar yerini enflasyonun altında bir aylık yükselişe bırakmıştır. Böylelikle, 2023 yıl sonu enflasyonu yüzde 64,8 ile 2023 yılının son Enflasyon Raporu'nda paylaşılan tahminlerle uyumlu gerçekleşmiştir. Parasal sıkılaştırmanın yıllık enflasyon üzerindeki birikimli etkilerinin 2024 yılında daha fazla görüleceği değerlendirilmektedir. 2024 yılının ilk yarısında enflasyonda geçici yükselişler beklense de yılın ikinci yarısından itibaren dezenflasyon sürecinin belirginleşeceği öngörülmektedir. Sıkı para

politikası duruşunun iç talepte dengeleme ve cari dengedeki kademeli iyileşme sürecini destekleyeceği ve Türk lirası varlıklara olan talebin güçlenerek artmasına katkıda bulunacağı tahmin edilmektedir.

Para politikasının finansal koşullar üzerindeki sıkılaştırıcı etkileri 2023 yılının son çeyreği itibarıyla başlarken, kredi büyümesi ve kompozisyonunda normalleşme gözlenmiştir. Bu bağlamda iç talebi artırarak enflasyon üzerinde risk oluşturan ve mayıs ayında zirve yapan bireysel kredilerin büyüme oranı yıl sonuna doğru tarihsel ortalamalara yakınsamıştır. Ticari kredi büyümesi ise yılın son çeyreğinde istikrar kazanmıştır. Diğer taraftan, politika faizi artışları, Türk lirası mevduat payının artırılmasına yönelik düzenlemeler ve miktarsal sıkılaştırma adımları ile birlikte mevduat faizleri artışa geçmiştir. Buna paralel olarak, Türk lirası cinsi mevduatların payı artarken kur korumalı mevduatların payı azalmıştır. Öte yandan, risk primi ve ima edilen kur oynaklığının azalmasıyla TL varlıklara yönelik portföy girişinde artış gözlenmiştir.

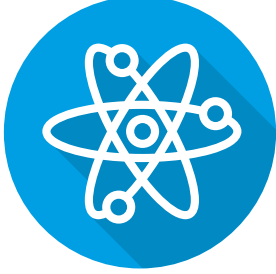
TCMB 2023 yılında, piyasa koşulları elverdiği müddetçe, rezervlerin güçlendirilmesi stratejisine devam etmiştir. Parasal sıkılaştırma ve makroihtiyati çerçevede atılan sadeleşme adımları da rezervlerdeki artış eğilimini desteklemiştir.

YALIN, ETKİN VE ÇİFT YÖNLÜ İLETİŞİM

TCMB, fiyat istikrarını sağlama temel amacı doğrultusunda 2023 yılında da attığı kararlı adımlarını tüm paydaşlara anlatmak ve güven tesis etmek üzere yalın, şeffaf ve çift yönlü bir iletişim politikası yürütmeye devam etmiştir.

- Para Politikası Kurulu kararları, Enflasyon Raporları, Finansal İstikrar Raporları, Aylık Fiyat Gelişmeleri, 2024 Para Politikası metni, para politikası ve makroihtiyati tedbirlere ilişkin adımlar ve TCMB tarafından yayımlanan istatistikler ile analizler, 2023 yılında da basın duyuruları ve diğer iletişim kanalları aracılığıyla kamuoyuna duyurulmuş ve sosyal medya hesapları bu amaçla aktif olarak kullanılmıştır.
- Çift yönlü iletişim kapsamında 2023 yılında dört kez Enflasyon Raporu Bilgilendirme Toplantısı düzenlenmiş ve medya mensupları ile ekonomist ve analistlerin soruları yanıtlanmıştır.
- Dezenflasyon sürecinin en kısa sürede tesisi için ilgili tüm paydaşlarla yüksek eş güdüm sağlama amacı çerçevesinde Başkan Hafize Gaye Erkan çeşitli ulusal ve uluslararası toplantılara katılım sağlayıp, mesleki kuruluş ve odalara ziyaretler gerçekleştirerek makroekonomik görünüm ile TCMB politikaları ve stratejilerini anlatmıştır.
- Hesap verebilirlik ilkesinin bir gereği olarak Başkan Hafize Gaye Erkan TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu'nda bir sunum gerçekleştirmiş ve Komisyon üyelerinin sorularını yanıtlamıştır.
- TCMB çalışanlarının analizlerini kamuoyu ile paylaşabilmeleri, ekonomik gelişmelere dikkat çekmeleri ve konjonktürel çerçeveye zamanlı katkıda bulunabilmeleri amacıyla açılmış olan "Merkezin Güncesi" isimli kurumsal blog sayfasında yeni analizler yayımlanmış, TCMB politikalarının etkilerini ortaya koyan çalışmalarla bu platform zenginleştirilmiştir.
- Sosyal medya stratejisi kapsamında, yalın ve anlaşılabilir bir dil ve zengin görsel içeriklerin desteğiyle paylaşımlarına devam eden TCMB, sosyal medya hesaplarını etkin bir şekilde kullanmıştır.
- Fiyat istikrarının önemi ve dezenflasyon patikasının gidişatı konusunda farkındalık oluşturmak amacıyla "Herkes İçin Ekonomi" mikrositesinde yeni içerikler yayımlanmış olup bu platformu geliştirmek için çeşitli çalışmalar yürütülmeye devam etmektedir.

TEKNOLOJİ VE FİNANSAL ALTYAPIYI DAHA YOĞUN VE ETKİN KULLANMA

- Kahramanmaraş ilimiz başta olmak üzere geniş bir coğrafyada etkili olan 6 Şubat deprem felaketi sonrasında civar illerde bulunan TCMB hizmet birimlerinin operasyonel kapasiteleri bölgenin ihtiyaçları için seferber edilmiş, depremden etkilenen bölgelerde nakit ile ödemelerin kesintisiz sürdürülmesi sağlanmıştır.
- Bankalardan nakit tahsilat işlemlerine ve sayım sonuçlarına ilişkin bildirimler ve sorgulamalar web-servis altyapısına alınarak nakit işlemlerinde bilişim altyapısı güçlendirilmiştir.
- Yapılan teknolojik yatırımlarla birlikte günlük banknot işleme kapasitemiz %23 artışla 44 bin 400 pakete çıkmıştır.
- Beş yeni Merkezi Olmayan Nakit Yönetimi (MONY) deposu faaliyete alınmış olup stratejik ve yedek banknot deposu düzeylerinin yeter seviyede tutulması ile nakdin kaliteli ve temiz kupürlerden oluşan bir banknot kompozisyonu içinde tedavülü sağlanmıştır.
- Bilişim Teknolojileri (BT) alanında, TCMB'nin vizyonuyla uyumlu olarak ihtiyaç duyulan teknolojik çözüm ve sistemlerin oluşturulmasına ve bu sistemlerin güvenliği ile sürekliliğinin sağlanması çalışmalarına devam edilmiştir.
- TCMB'nin ihtiyaçlarına daha hızlı bir şekilde yanıt verebilmek, ortam alternatiflerini çoğaltarak sürekliliği yüksek seviyede tutmak ve sunulan hizmetleri uçtan uca izleyebilmek amacıyla TCMB teknoloji ve uygulama mimarisi dönüştürülmeye devam edilmiştir.
- TCMB iş sürekliliğini artırmak amacıyla BT sistem ve uygulamalarının mevcut veri merkezlerine ek olarak farklı veri merkezlerinde de çalışabilmesi için gerekli altyapı iyileştirme çalışmalarına devam edilmiştir.
- Siber güvenlik dayanıklılığımızı artırmak ve önleyici kontrollerimizi genişletmek amacıyla çalışmalar yapılmıştır.
- TCMB İstanbul Finans Merkezi yerleşkesi BT altyapısı tesisine yönelik çalışmalar gerçekleştirilmiştir.
- TCMB İnternet ve ödeme sistemleri uygulamalarının iletişim altyapıları yenilenmiştir.

- TCMB tarafından işletilen yeni nesil 7/24/365 anlık ödeme sistemi FAST Sistemine ödemeler alanında rekabeti ve yenilikçiliği arttırmak, yeni ve katma değerli hizmetlerin sunulmasını sağlamak üzere 2023 yılında 10 Ödeme ve Elektronik Para Kuruluşunun katılımı gerçekleştirilerek üye sayısı 36'ya çıkarılmıştır. FAST Sistemine gösterilen yoğun ilgi ve ödemeler ekosisteminin dinamik gereksinimleri göz önünde bulundurularak para transferlerinde FAST işlem tutar limiti 21 Aralık 2023 tarihi itibarıyla 50 bin TL'ye yükseltilmiştir. FAST işlem tutar limitinin kademeli olarak artışı planlanmaktadır. Diğer taraftan 2023 yılı içerisinde katman servis çalışmalarına devam edilerek KOLAS, Karekod ve SİPER kullanımının yaygınlaşması için çalışmalar yapılmış, Ödeme İste Katman Servisi geliştirilerek pilot kullanımla üretime alınmıştır.
- Merkez Bankası Dijital Türk Lirası Araştırma Geliştirme Projesi kapsamında 2023 yılının ilk yarısında pilot testlere devam edilerek birinci faz tamamlanmıştır. TCMB bünyesinde gerçekleştirilen Ar-Ge çalışmalarının ve Dijital Türk Lirası İş Birliği Platformu paydaşlarıyla birlikte yürütülen birinci fazın bulguları ile projede benimsenen yaklaşımların paylaşıldığı Dijital Türk Lirası Birinci Faz Değerlendirme Raporu yayımlanmıştır.
- Farklı ağlarda ve teknolojilerde birlikte çalışabilirlik, veri mahremiyetini koruyan uygulamalar, dağıtık defter platformu üzerinde ödeme sistemleri, yüksek performanslı mimariler, programlanabilir ödemeler ve dijital para simülasyonu konularında araştırma, geliştirme ve test faaliyetlerine devam edilmiştir. Dijital Türk lirasının ödemelerde kullanımına yönelik olarak programlanabilir ödemeler, e-Ticaret ödemeleri, uluslararası ödemeler, çevrim dışı ödemeler ve melez sistemler alanlarında çeşitli kavram ispatı çalışmaları yürütülmüştür.

ULUSAL VE ULUSLARARASI PAYDAŞLARLA EŞ GÜDÜM

Ulusal ve uluslararası paydaşlarla iş birliğinin güçlendirilmesi ve mevcut ilişkilerin derinleştirilmesi kapsamında TCMB, 2023 yılında da kendi görev ve yetki alanı çerçevesinde faaliyetlerini sürdürmeye devam etmiştir. Bu kapsamda hem fiziki hem de çevrim içi olarak düzenlenen toplantı ve etkinliklere aktif katılım sağlanmış, böylece hem ikili hem de çok taraflı paydaşlarla etkileşimde bulunulmuştur.

- Para politikalarına ilişkin zamanında, doğru ve etkin iletişim sağlanması amacıyla yerli ve yabancı kurumsal yatırımcılar, ekonomistler, analistler ve portföy yöneticilerinin katılımıyla 76 yatırımcı toplantısı gerçekleştirilerek 304 kuruluş ile iletişim sağlanmıştır. T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı ile eş güdüm içinde kredi derecelendirme kuruluşları ile yıl boyunca 6 toplantı düzenlenmiştir.
- TCMB tarafından sekretarya faaliyetleri yürütülen ve İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) bünyesinde yer alan "İİT-İSEDAK Merkez Bankaları Forumu"nun beşinci toplantısı, TCMB evsahipliğinde 24-25 Eylül 2023 tarihlerinde İstanbul'da düzenlenmiştir. "İSEDAK Proje Finansmanı" kapsamında, İslam Ülkeleri İstatistik, Ekonomik ve Sosyal Araştırma ve Eğitim Merkezi (SESRIK) tarafından yürütülen proje; TCMB, Endonezya Merkez Bankası, Malezya Merkez Bankası ve Suudi Arabistan Merkez Bankası ortaklığında gerçekleştirilmiştir.

- Uluslararası Para Fonu (IMF), üye ülkelerin ekonomik ve mali politikalarının izlenmesi ve uluslararası para sisteminin gözetimi görevi çerçevesinde ülkemizi ziyaret etmiş, bu kapsamda TCMB heyeti 25-29 Eylül 2023 tarihleri arasında Madde IV toplantılarına katılım sağlamıştır.
- G20, IMF ve Uluslararası Ödemeler Bankası (BIS) tarafından düzenlenen uluslararası toplantılara yönelik çalışmalara devam edilmiş ve toplantılar kapsamında iç ve dış paydaşlar ile eş güdüm sağlanarak TCMB temsil edilmiştir.
- Finansal sektörün çevre ve iklim değişikliği risklerinin yönetimine yönelik iş birliği ağı olan Finansal Sistemi Yeşillendirme Ağı (Network for Greening the Financial System-NGFS) çalışmalarına katkı sağlanmıştır. İklim değişikliği ve merkez bankacılığı konularındaki NGFS raporlarının yazımında aktif rol alınmıştır. Ayrıca, G20 Sürdürülebilir Finans Çalışma Grubu'na katkıda bulunulmuştur.

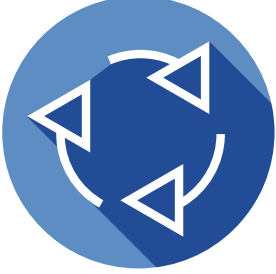
- Kurumsal yetkinliğin gelişimine katkı sağlanması ve teknik kapasitenin geliştirilmesi amacıyla merkez bankacılığı alanında dünya gündeminde öne çıkan konularda TCMB ile farklı coğrafyalardan 31 merkez bankası arasında 57 etkinlik organize edilmiş, bunların 6 tanesi fiziksel ziyaret olarak gerçekleştirilerek faaliyetlerden alınan faydanın en üst seviyeye çıkarılması hedeflenmiştir. Teknik düzeydeki iş birliğinin yanı sıra partner merkez bankaları ve ülkemizde bulunan yabancı misyonların üst düzey temsilcileriyle de görüşülmüş ve TCMB ile partner ülkeler arasındaki ilişkilerin her seviyede derinleştirilmesine katkı sağlanmıştır.
- Ülkemizin Avrupa Birliğine katılım süreci çerçevesinde TCMB kendi görev ve yetki alanında kalan alanlarda gereken katkıyı sağlamış, ayrıca Ekonomik ve Mali Diyalog süreci, Aday Ülkeler Ekonomik Tahmin ve 4 No'lu Ekonomik ve Parasal Konular, Sermaye Hareketleri ve İstatistik Alt Komitesi toplantılarında TCMB aktif katılımcı olarak yer almıştır.

KÜLTÜREL, SANATSAL VE SOSYAL DUYARLILIĞA SAHİP OLMA

TCMB, temel görev ve yetkilerini sürdürmekle birlikte kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetleri gerçekleştirmiş, çeşitli bağış ve yardımlar ile akademik çalışmalara katkıda bulunmaya devam etmiştir.

- Merkez Bankası Derince Anadolu Lisesi mezunlarına verilen karşılıksız eğitim bursu uygulamasına devam edilmiş, başarılı öğrencilerin ödüllendirildiği bir mezuniyet töreni düzenlenmiştir.
- 2023 yılı içerisinde kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetleri kapsamında kamu kurumlarına bilişim cihazları ve kitap yardımında bulunulmuştur.
- Ülkemizde meydana gelen 6 Şubat depremleri ile ilgili yardım kampanyasına katkı sağlanmış ve arama kurtarma çalışmalarına destek verilmiştir.

ÖDEMELER ALANININ ETKİNLİĞİNİ ARTIRMA

TCMB, ödeme ve menkul kıymet transferi ve mutabakat sistemleri kurmak, kurulmuş ve kurulacak sistemlerin kesintisiz işlemlerini ve gözetimini sağlamak ve gereken düzenlemeleri yapmak, ödemeler için elektronik ortam da dahil olmak üzere kullanılacak yöntemleri ve araçları belirlemek amacı doğrultusunda finansal altyapıyı güçlendirici adımlar atmaya devam etmiştir.

- Ödeme ve Elektronik Para Kuruluşlarına Topluluk Bulutu Hizmeti Sunan Dış Hizmet Sağlayıcılara İlişkin Rehber TCMB Genel Ağ sitesinde yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 1 Aralık 2021 tarih ve 31676 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan “Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para İhracı İle Ödeme Hizmeti Sağlayıcıları Hakkında Yönetmelik” (Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği) ile “Ödeme ve Elektronik Para Kuruluşlarının Bilgi Sistemleri ile Ödeme Hizmeti Sağlayıcılarının Ödeme Hizmetleri Alanındaki Veri Paylaşım Servislerine İlişkin Tebliğ”de bazı değişiklikler yapılmış olup bu değişiklikler 7 Ekim 2023 tarih ve 32332 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.
- 1 Aralık 2023 tarihi itibarıyla Ödeme Hizmetleri Veri Paylaşım Servisleri (ÖHVPS) API Standardında 1.0.2 sürümünden 1.1.0 sürümüne geçilmiş, ÖHVPS GEÇİT Altyapısının yaygınlaşma süreci devam etmiştir. Bu kapsamda mevcut fonksiyonlardaki iyileştirmeler yanında standarda Olay Bildirim Servisleri ile Ayrık Güçlü Kimlik Doğrulama eklenmiştir. Mevcut durumda 16 HHS ve 19 YÖS bulunmaktadır.
- TR Karekod ile ilgili teknik altyapının oluşturulması süreci takip edilmiş ve TR Karekod ile yapılan ödemelerin yaygınlaştırılması konusunda başta Bankalararası Kart Merkezi (BKM) olmak üzere ilgili paydaşlarla birlikte eş güdüm içerisinde çalışmalar yürütülmüştür.
- İşyeri Kayıt Sistemi’ne (İKS) katılım konusunda geçiş süreci tamamlanmış ve BKM koordinasyonunda ödeme hizmeti sağlayıcılarının katılımıyla yürütülen çalışmalar sonucunda Veri Paylaşım Servisleri akışları hayata geçirilmiştir.

Sayılarla 2023

3.835
Çalışan Sayısı

141,1
Milyar ABD Doları
Uluslararası Rezervler

461
Trilyon TL
TCMB Ödeme Sistemleri ve
FAST Sisteminden Geçen
Toplam Ödeme Tutarı

3.290
Reel Sektör
Görüşmeleri Sayısı

27
Türkiye'de Faaliyet
Gösteren Ödeme
Kuruluşu Sayısı

53
Türkiye'de Faaliyet
Gösteren Elektronik Para
Kuruluşu Sayısı

32.571

Cevaplanan
Bilgi Talebi Sayısı

304

Toplantı Yapılan
Yatırımcı Kuruluş Sayısı

4

Milyar

TCMB Ödeme Sistemleri ve
FAST Sisteminden Geçen Toplam
İşlem Sayısı

449

Milyar TL
Emisyon Hacmi

726,4

Ton
Altın Mevcutları

56

Yapılan Basın
Duyurusu Sayısı

1. BÖLÜM GENEL BİLGİLER

Fotoğraf: TCMB tarafından düzenlenen "Ekonomi ve İnsan" temalı Uluslararası Fotoğraf Yarışmasında sergilenen Merve Arslan'ın "Veriler" adlı eseri

30 Haziran 1930 tarihinde anonim şirket statüsünde kurulan TCMB, 3 Ekim 1931 tarihinde Ankara'da faaliyetlerine başlamıştır. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası A.Ş.'nin sermayesi 25.000 TL olup 250.000 adet hisseden oluşmaktadır.

1211 sayılı TCMB Kanunu uyarınca, TCMB hisseleri (A), (B), (C) ve (D) olmak üzere dört sınıfa ayrılmıştır. Bu hisselerden;

- (A) sınıfı hisseler, sermayenin %51'inden aşağı düşmemek koşuluyla münhasıran Hazine'ye,
- (B) sınıfı hisseler, Türkiye'de faaliyette bulunan milli bankalara,
- (C) sınıfı hisseler, 15.000 hisseyi geçmemek üzere milli bankalar dışında kalan diğer bankalarla imtiyazlı şirketlere,
- (D) sınıfı hisseler ise Türk ticaret müesseselerine ve Türk vatandaşlığını haiz tüzel ve gerçek kişilere

tahsis edilmiştir.

2023 yıl sonu itibarıyla, sermayenin %55,12'si (A) sınıfı, %23,25'i (B) sınıfı, %2,51'i (C) sınıfı ve %19,12'si ise (D) sınıfı hisselerden oluşmakta olup, hissedarlar arasında imtiyazlı şirket bulunmamaktadır.

Türkiye'de Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM)'ne ait olan para basma yetkisi TBMM tarafından süresiz olarak TCMB'ye devredilmiştir. Bu doğrultuda, ülkemizde banknot basma ve ihraç imtiyazı tek elden TCMB'ye aittir.

25 Nisan 2001 tarihinde 1211 sayılı TCMB Kanunu'nda yapılan değişiklik ile TCMB'nin temel amacı fiyat istikrarını sağlamak olarak belirlenmiştir. TCMB'ye, bu amaca yönelik para politikasını ve kullanacağı para politikası araçlarını doğrudan belirleme yetkisi verilmiştir. Bu çerçevede TCMB araç bağımsızlığına sahiptir. Diğer yandan TCMB, finansal sistemde istikrarı sağlayıcı, para ve döviz piyasaları ile ilgili düzenleyici tedbirleri almaktadır. Bununla birlikte TCMB, fiyat istikrarını sağlama amacı ile çelişmemek kaydıyla hükümetin büyüme ve istihdam politikalarını desteklemekle görevlendirilmiştir.

TCMB'nin 2023 yılı sonu itibarıyla yurt içinde 18 Genel Müdürlüğü ve çeşitli illerde faaliyet gösteren 21 Şubesi bulunmaktadır. Ayrıca TCMB'nin T.C. Dışişleri Bakanlığı yurt dışı teşkilatının Frankfurt, Londra, New York ve Doha temsilcilikleri bünyesinde ekonomi müşavirlikleri ve ataşelikleri ile OECD Daimi Temsilciliği nezdinde ekonomi müşavirliği bulunmaktadır. TCMB, 3.835 çalışanı ile dünyadaki ve ülkemizdeki gelişmeleri yakından takip etmekte, dünyadaki trendlere uyum sağlayabilmek için yapısal olarak sürekli bir şekilde yenilenmekte, Kanun ile kendisine verilen görev ve yetkiler çerçevesinde ve üstün sorumluluk bilinciyle faaliyetlerine devam etmektedir.

1.1 Yönetim Birimleri

1.1.1 Banka Meclisi

Dr. Hafize Gaye Erkan
Başkan

Prof. Dr. Nurullah Genç
Üye

Derya Yücel
Üye

**Prof. Dr. Başak Tanınmış
Yücememiş**
Üye

Prof. Dr. Elif Haykır Hobikoğlu
Üye

Ertan Aydın
Üye

Prof. Dr. Muhsin Kar
Üye

Banka Meclisi, Başkan ile Genel Kurul tarafından seçilen altı üyeden oluşmaktadır. Banka Meclisi üyelerinin görev süresi üç yıldır ve her yıl üçte biri yenilenmektedir. Başkan, Banka Meclisinin de başkanıdır. Toplantılar, Başkan'ın çağrısı ile ayda en az bir defa olmak üzere yapılmaktadır. Banka Meclisi, üyelerin en az üçte ikisinin katılımıyla toplanmakta ve mevcut üyelerin çoğunluğu ile karar almaktadır.

Para politikası stratejisi ve enflasyon hedefi doğrultusunda uygulanabilecek para politikasına ve kullanılacak para politikası araçlarına ilişkin kararların alınması; tedavüldeki banknotlara ilişkin konularda düzenleme yapılması ve karar alınması; açık piyasa ve döviz efektif işlemlerine, reeskont ve avans işlemleri ile reeskont ve avans faiz oranlarına, zorunlu karşılıklara ve ülke altın ve döviz rezervlerinin yönetimine ilişkin usul ve esasların tespiti ile gerekli düzenlemelerin yapılması; TCMB'nin bütçesinin, yıllık faaliyet raporunun, bilanço, kâr ve zarar hesaplarının ve Genel Kurul gündeminin hazırlanması; TCMB'nin idare, teşkilat ve hizmetleri ile personeline ilişkin olarak hazırlanan düzenlemelerin ve kadroların onaylanması Banka Meclisinin görev ve yetkileri arasındadır.

Banka Meclisi 2023 yılında 14 toplantı yapmış, 204 adet karar almıştır.

28 Mart 2023 tarihinde yapılan TCMB Olağan Genel Kurul toplantısında; Banka Meclisinde görev süresi sona eren Elif Haykır Hobikoğlu ve Ertan Aydın'dan boşalan iki üyelik için yapılan seçim sonucunda, 30 Nisan 2026 tarihi bitimine kadar görev yapmak üzere, Banka Meclisi üyeliklerine Elif Haykır Hobikoğlu ve Ertan Aydın yeniden seçilmişlerdir.

Ayrıca, 28 Mart 2023 tarihinde yapılan TCMB Olağan Genel Kurul toplantısında; görevden alınan Mevlüt Tatlıyer'in yerine, bu üyenin görev süresini tamamlamak üzere Muhsin Kar seçilmiştir.

31 Aralık 2023 tarihi itibarıyla Banka Meclisi; Başkan Hafize Gaye Erkan ve üyeler, Nurullah Genç, Derya Yücel, Başak Tanınmış Yücememiş, Elif Haykır Hobikoğlu, Ertan Aydın ve Muhsin Kar'dan oluşmaktadır.

1.1.2 Para Politikası Kurulu

Dr. Hafize Gaye Erkan
Başkan

Dr. Osman Cevdet Akçay
Üye

Dr. Fatih Karahan
Üye

Prof. Dr. Hatice Karahan
Üye

Prof. Dr. Elif Haykır Hobikoğlu
Üye

Prof. Dr. Fatma Özkul
Üye

Para Politikası Kurulu (PPK), Başkan'ın başkanlığında, Başkan Yardımcıları, Banka Meclisi tarafından kendi üyeleri arasından seçilen bir üye ve Başkan'ın önerisi üzerine atanan bir kişiden oluşmaktadır.

PPK, fiyat istikrarını sağlamak amacıyla para politikası ilke ve stratejilerinin belirlenmesi; para politikası stratejisi çerçevesinde hükümet ile birlikte enflasyon hedefinin belirlenmesi; para politikası hedefleri ve uygulamaları konusunda belirli dönemler itibarıyla raporlar hazırlayarak, hükümetin ve belirleyeceği esaslar doğrultusunda kamuoyunun bilgilendirilmesi; hükümetle birlikte Türk lirasının iç ve dış değerini korumak için gerekli tedbirlerin alınması ve yabancı paralar ile altın karşısındaki değerini tespit etmeye yönelik kur rejiminin belirlenmesi ile görevli ve yetkilidir.

2023 yılında PPK tarafından 12 toplantı yapılmış, PPK tarafından alınan kararlar TCMB Genel Ağ sitesinde yayımlanmıştır.

23 Aralık 2023 tarihi itibarıyla Bankamız PPK Üyeliğine Fatma Özkul atanmıştır.

31 Aralık 2023 tarihi itibarıyla PPK, Başkan Hafize Gaye Erkan ve üyeler; Başkan Yardımcıları Osman Cevdet Akçay, Yaşar Fatih Karahan, Hatice Karahan, Banka Meclisi üyesi Elif Haykır Hobikoğlu ve atanan üye Fatma Özkul'dan oluşmaktadır.

1.1.3 Denetleme Kurulu

Prof. Dr. Mehmet Babacan
Üye

Suat Sarigül
Üye

Ramazan Güngör
Üye

Bekir Bayraktar
Üye

Denetleme Kurulu, Genel Kurul tarafından seçilen dört üyeden oluşmaktadır. Üyelerin görev süresi iki yıldır.

Denetleme Kurulu, TCMB'nin bütün işlem ve hesaplarını denetlemekle görevlidir. Kurul, değerlendirmelerini yazılı olarak Banka Meclisine bildirmekte ve bir kopyasını da Cumhurbaşkanlığına iletmektedir. Kurul, o yıla ait işlem ve hesaplar hakkında yıl sonunda hazırladığı raporu Genel Kurul'a sunmaktadır.

28 Mart 2023 tarihinde yapılan TCMB Olağan Genel Kurul toplantısında, Denetleme Kurulunda görev süresi sona eren Mehmet Babacan, Hayrettin Kurt ve Mehmet Kaya'dan boşalan üç üyelik için yapılan seçim sonucunda, 30 Nisan 2025 tarihi bitimine kadar görev yapmak üzere Denetleme Kurulu üyeliğine Mehmet Babacan yeniden, Ramazan Güngör ve Bekir Bayrakdar seçilmiştir.

31 Aralık 2023 tarihi itibarıyla Denetleme Kurulu, Mehmet Babacan, Suat Sarıgül, Ramazan Güngör ve Bekir Bayrakdar'dan oluşmaktadır.

1.1.4 Yönetim Komitesi

Dr. Hafize Gaye Erkan
Başkan

Dr. Osman Cevdet Akçay
Üye

Dr. Fatih Karahan
Üye

Prof. Dr. Hatice Karahan
Üye

Yönetim Komitesi, Başkan ve Başkan Yardımcılarından oluşmaktadır. Başkan ve Başkan Yardımcıları, Cumhurbaşkanlığı kararıyla dört yıllık bir dönem için atanmaktadır. Yönetim Komitesi toplantılarında kararlar, tam üye sayısının çoğunluğu ile alınmaktadır.

Yönetim Komitesi; gerekli görülen durumlarda, Banka Meclisi tarafından karar alınması gereken hususları önceden inceleyerek Banka Meclisine yapılacak teklifleri ve TCMB'nin idare, teşkilat ve hizmetlerine ilişkin yönetmelikleri hazırlamaktadır. Ayrıca, TCMB işlemlerinde eş güdümü sağlamak, atanmaları Banka Meclisi tarafından yapılan personel dışında kalan memur ve hizmetlilerin tayini, aylıklarının tespiti, işten çıkarılması ve emekliliği gibi konularda karar almak Yönetim Komitesinin görev ve yetkileri arasındadır.

9 Haziran 2023 tarihi itibarıyla Bankamız Başkanlığına Hafize Gaye Erkan atanmıştır.

28 Temmuz 2023 tarihi itibarıyla Bankamız Başkan Yardımcılıklarına Osman Cevdet Akçay, Yaşar Fatih Karahan ve Hatice Karahan atanmıştır.

31 Aralık 2023 tarihi itibarıyla Yönetim Komitesi, Başkan Hafize Gaye Erkan ve Başkan Yardımcıları Osman Cevdet Akçay, Yaşar Fatih Karahan ve Hatice Karahan'dan oluşmaktadır.

1.1.5 Üst Düzey Yöneticilere Sağlanan Mali Haklar

1211 sayılı TCMB Kanunu'nun 19, 22/A, 24 ve 33. maddeleri gereğince; Başkan ve Başkan Yardımcılarının aylık ücretleriyle temsil ödenekleri, Banka Meclisi üyeleri ve Para Politikası Kurulu üyesinin aylıkları ile tazminatları ve Denetleme Kurulu üyelerinin ücretleri, Cumhurbaşkanı tarafından tespit edilmektedir. Bu doğrultuda; Başkan, Banka Meclisi, Para Politikası Kurulu, Denetleme Kurulu ve Yönetim Komitesi üyelerinden oluşan TCMB üst yönetimine 2023 yılında brüt ücret olarak toplam 36.755.832,57 Türk lirası ödenmiştir.

1.1.6 İdare Merkezi Yönetim Birimleri

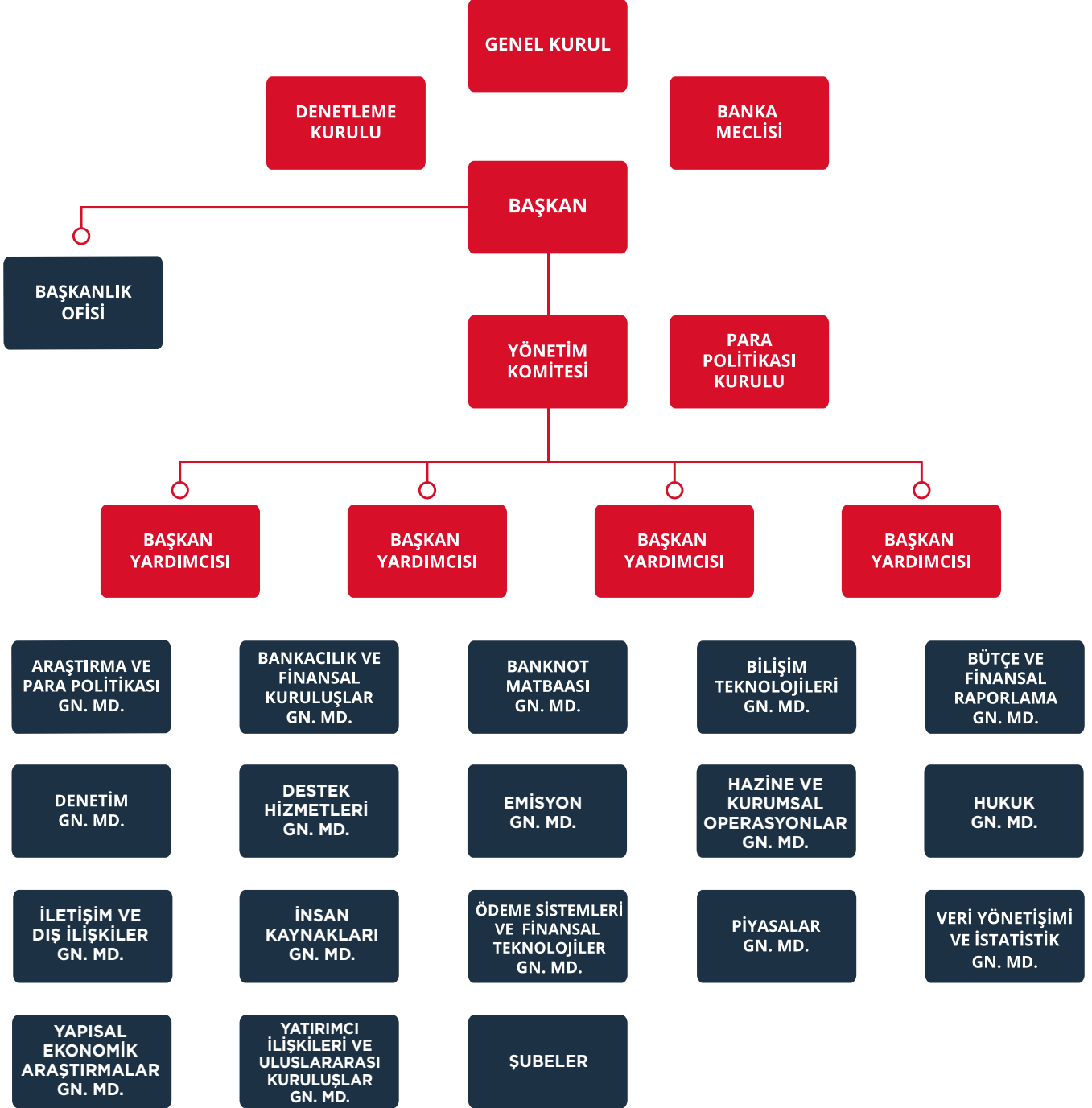
31.12.2023 tarihi itibarıyla;		
Araştırma ve Para Politikası Genel Müdürlüğü	Genel Müdür	Dr. Orhun Sevinç
Bankacılık ve Finansal Kuruluşlar Genel Müdürlüğü	Genel Müdür	Mehmet Zahid Samancıoğlu
Banknot Matbaası Genel Müdürlüğü	Genel Müdür	Yaşar Altunoğlu
Başkanlık Ofisi	Genel Müdür	Sinan Güler
Bilişim Teknolojileri Genel Müdürlüğü	Genel Müdür	-
Bütçe ve Finansal Raporlama Genel Müdürlüğü	Genel Müdür	-
Denetim Genel Müdürlüğü	Genel Müdür	-
Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü	Genel Müdür	Nazmi Nazim Adiloğlu
Emisyon Genel Müdürlüğü	Genel Müdür	Dr. Nurettin Tüysüz
Hazine ve Kurumsal Operasyonlar Genel Müdürlüğü	Genel Müdür	Oğuzhan Saçkan
Hukuk Genel Müdürlüğü	Genel Müdür	Sıtkı Eroğlu
İletişim ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü	Genel Müdür	-
İnsan Kaynakları Genel Müdürlüğü	Genel Müdür	Hüseyin Atsay
Ödeme Sistemleri ve Finansal Teknolojiler Genel Müdürlüğü	Genel Müdür	Dr. Serdar Murat Öztaner
Piyasalar Genel Müdürlüğü	Genel Müdür	Dr. Hakan Er
Veri Yönetimi ve İstatistik Genel Müdürlüğü	Genel Müdür	Dr. Yusuf Kenan Bağır
Yapısal Ekonomik Araştırmalar Genel Müdürlüğü	Genel Müdür	Dr. Huzeyfe Torun
Yatırımcı İlişkileri ve Uluslararası Kuruluşlar Genel Müdürlüğü	Genel Müdür	-

1.1.7 Şubeler

31.12.2023 tarihi itibarıyla;		
Adana Şubesi	Müdür	Mehmet Yıldırım
Ankara Şubesi	Müdür	-
Antalya Şubesi	Müdür	Gökhan Güler
Bursa Şubesi	Müdür	Lütfi Soylu
Denizli Şubesi	Müdür	Tolga Kiraz
Diyarbakır Şubesi	Müdür	Muhammed İslami Önal
Edirne Şubesi	Müdür	Mahmut Güray Sezer
Erzurum Şubesi	Müdür	Ali Bakır
Eskişehir Şubesi	Müdür	Muhammet Devrim Ülkü
Gaziantep Şubesi	Müdür	Soner Bilgin
İskenderun Şubesi	Müdür	Mustafa Alpar
İstanbul Şubesi	Müdür	Mehmet Düzgün
İzmir Şubesi	Müdür	Mecit Hasan Subaşı
İzmit Şubesi	Müdür	-
Kayseri Şubesi	Müdür	Dr. Davut Balcı
Konya Şubesi	Müdür	Cihat Yücel
Malatya Şubesi	Müdür	Kemal Tarhan
Mersin Şubesi	Müdür	Serhat Akpınar
Samsun Şubesi	Müdür *	Ayhan Aydın
Trabzon Şubesi	Müdür	Özer Muratoğlu
Van Şubesi	Müdür	Erol Seheroğlu

* Tedvir

1.1.8 Organizasyon Şeması

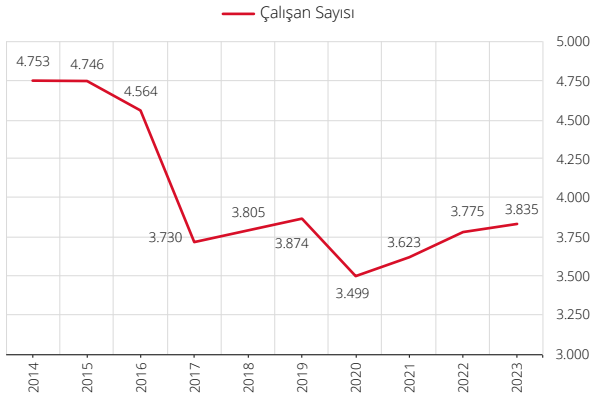
1.2 Kadro ve Çalışan Durumu

TCMB, Türkiye ekonomisindeki stratejik rolü ve üstlenmiş olduğu farklı görevleri nedeniyle çeşitli meslek gruplarından nitelikli bir insan kaynağına sahiptir. 2023 yılı sonu itibarıyla norm kadro sayısı 4.130, fiili çalışan sayısı 3.835'tir. Çalışan kadrolarının doluluk oranı faaliyet dönemi sonu itibarıyla %92,86 olmuştur.

2023 yılı içerisinde 147 çalışan istihdam edilmiş olup, 87 çalışan işten ayrılmıştır. Fiili çalışan sayısı bir önceki yıla göre 60 kişi artarak yıl sonu itibarıyla 3.835 olarak gerçekleşmiştir. (Grafik 1.2.1).

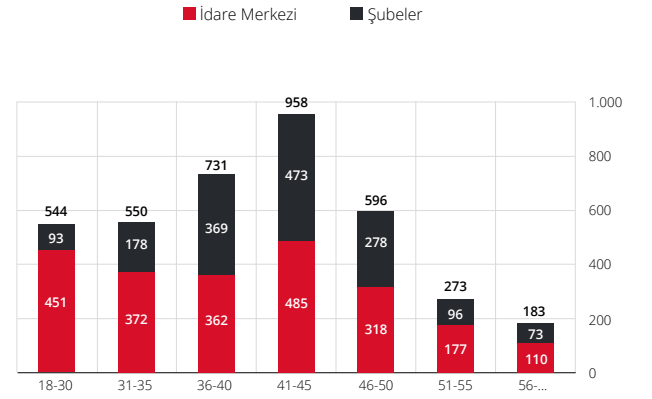
Çalışanların %59,35'i İdare Merkezinde, %40,65'i ise şubelerde görev yapmaktadır. Çalışanların yaş gruplarına göre dağılımına bakıldığında, %44,04 ile büyük çoğunluğu 36-45 yaş aralığında bulunmaktadır (Grafik 1.2.2). Öğrenim durumuna göre dağılım incelendiğinde ön lisans, lisans ve lisansüstü öğrenim yapmış çalışanların payının %88,60 olduğu görülmektedir (Grafik 1.2.3).

Grafik 1.2.1: 2014-2023 Yılları Arasında Çalışan Sayısı

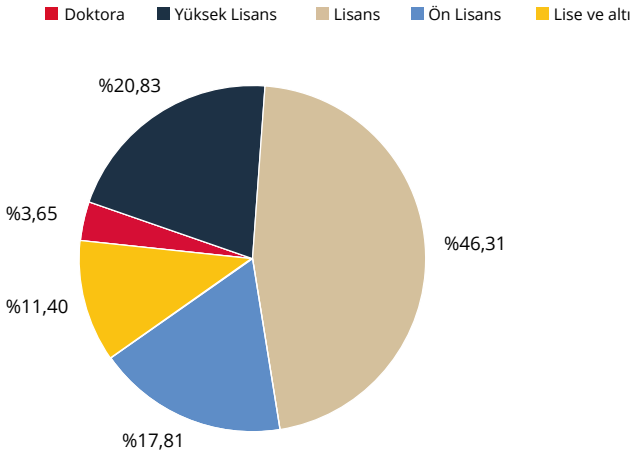
Kaynak: TCMB

Grafik 1.2.2: Çalışanların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Kaynak: TCMB

Grafik 1.2.3: Çalışanların Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı

Kaynak: TCMB

2. BÖLÜM FAALİYETLER VE ÖNEMLİ GELİŞMELER

Fotoğraf: TCMB tarafından düzenlenen "Ekonomi ve İnsan" temalı Uluslararası Fotoğraf Yarışmasında sergilenen Gamze Tuğba Kaplan'ın "Kurutma" adlı eseri

2.1 Fiyat İstikrarı ve Para Politikası

2.1.1 Genel Değerlendirme

2023 yılının ilk yarısında iç talep kaynaklı güçlü seyreden iktisadi faaliyet, yılın üçüncü çeyreğinde çeyreklik bazda ivme kaybetmiş, son çeyrekte ise gücünü korumuştur. Üretim tarafından bakıldığında, 2023 yılında büyümenin temel sürükleyicisi olarak hizmetler sektörü öne çıkmıştır. Sanayi sektörü katma değerinin yılın ilk yarısında deprem kaynaklı etkiler ve dış talepteki zayıf seyirle yıllık büyümeye negatif katkısı yılın ikinci yarısında pozitif dönmüştür. Böylece, yılın ikinci yarısında üretim tarafından büyüme kompozisyonunda sanayi ve hizmetler arasında daha dengeli bir görünüm oluşmuştur. Harcamalar tarafında ise yıllık bazda nihai yurt içi talebin katkısı yüksek seviyesini korumakla birlikte, özel tüketim büyümesindeki yavaşlamanın da etkisiyle gerilemiş, net ihracatın yıllık büyümeye negatif katkısı 2023 yılı ikinci yarısında azalmıştır. Diğer taraftan yatırımlar, makine-teçhizat yatırımları öncülüğünde yıllık büyümeye güçlü katkı vermiştir.

Cari işlemler dengesi 2023 yılında 45,4 milyar ABD doları açık vermiştir. Cari işlemler açığına yıllık bazda en yüksek negatif katkı enerji dengesinden gelmekle birlikte, söz konusu negatif etki bir önceki yıla kıyasla gerileyen enerji fiyatları neticesinde azalmıştır. Altın ve enerji hariç dış ticaret dengesi ise güçlü iç talebin de etkisiyle cari dengeye negatif katkı verirken, hizmet kalemlerinin cari dengeye pozitif katkısı artarak sürmüştür. Cari dengenin finansmanı tarafında, doğrudan yatırımlar, ağırlıklı olarak yurt dışı yerleşiklerin gayrimenkul alımları kaynaklı devam etmiştir. Portföy yatırımları kanalından ise yılın ilk yarısında hisse senedi ve Devlet İç Borçlanma Senetleri (DİBS) piyasalarında çıkışlar olurken, haziran ayından itibaren söz konusu piyasalara sermaye girişleri gözlenmiştir. Öte yandan, 2023 yılında sermaye girişleri büyük oranda yurt dışı yerleşiklerin mevduatındaki artış kanalıyla gerçekleşmiştir. Yıllıklandırılmış olarak bankacılık sektörünün uzun vadeli borç çevirme oranı 2023 yılının son iki ayında yüzde 100'ün üzerine çıkarak aralık ayında yüzde 114 seviyesinde gerçekleşmiştir. Söz konusu oran, bankacılık sektörü dışındaki firmalarda yüzde 100'e yakın olmuştur. Bu çerçevede, yurt dışı finansman imkanlarında iyileşme olduğu görülmektedir.

2023 yılında iktisadi faaliyette gözlenen güçlü seyir iş gücü piyasasına da yansımış ve işsizlik oranındaki düşüş eğilimi sürmüştür. 2023 yılında işsizlik oranı bir önceki yıla göre 1,0 puan düşerek yüzde 9,4 seviyesine gerilemiştir. Böylece 2023 yılında toplam istihdam bir önceki yıla kıyasla yaklaşık 880 bin kişi artarak 31,6 milyon kişi olmuştur.

Tüketici fiyatları yıllık enflasyonu 2023 yılının ilk yarısında uluslararası emtia fiyatlarındaki gerileme ve Türk lirasındaki istikrarlı seyir ile yavaşlamış, yılın üçüncü çeyreğinde döviz kuru, ücret, vergi ayarlamaları ve enerji fiyat artışlarının etkisiyle belirgin şekilde yükselmiştir. Yılın son çeyreğinde ise atılan politika adımlarının etkileri ile enflasyonun ana eğiliminde iyileşme görülmüş, tüketici enflasyonu yılı %64,8 seviyesinde tamamlamıştır. Çekirdek göstergelerden B ve C'nin eğilimi yılın son çeyreğinde önemli ölçüde yavaşlarken, yıllık enflasyonları sırasıyla %68 ve %70,6 olarak gerçekleşmiştir. Yıl genelinde, enflasyondaki artışın temel belirleyicileri döviz kuru gelişmeleri ve ücret ayarlamaları olurken, vergi düzenlemeleri enflasyon görünümünü etkileyen bir diğer unsur olmuştur. Toplam talep koşulları yılın ikinci yarısında ivme kaybetmekle birlikte yıl boyunca enflasyonist düzeyde kalırken, ithalat fiyatlarında ABD doları bazındaki gerileme enflasyon gelişmelerini olumlu yönde etkilemiştir. Yönetilen/yönlendirilen fiyatlarda elektrik ve doğal gaz kalemlerinde hane halklarına yönelik sübvansiyonlar enflasyon görünümünü olumlu etkilerken, yılın ikinci yarısında açıklanan vergi tedbirleri ve yönetilen fiyat düzenlemeleri enflasyonu yükseltici yönde olmuştur. Enflasyon beklentileri, parasal sıkılaştırmanın da desteğiyle eylül ayı itibarıyla iyileşme göstermeye başlamıştır. Üretici enflasyonuysa yılın ilk aylarında uluslararası emtia fiyatlarındaki olumlu görünüm ve baz etkisinin desteğiyle önemli ölçüde gerilemiş, yılın kalanında ise döviz kuru gelişmeleri başta olmak üzere maliyet yönlü etkilerle yükselerek yılı %44,2 seviyesinde tamamlamıştır.

TCMB 2023 yılının ilk yarısında şubat ayındaki 50 baz puanlık indirim haricinde politika faizini sabit tutmuştur. Haziran ayında başlayarak enflasyonla mücadele kapsamında fiyatlama davranışlarındaki bozulmanın kontrol edilmesine yönelik TCMB parasal sıkılaştırma döngüsüne başlamıştır. Bu çerçevede, Haziran-aralık ayları arasındaki yedi Para Politikası Kurulu toplantısında politika faizi toplamda 34 puan artırılarak %8,5 düzeyinden %42,5'e yükseltilmiştir. Haziran ayından itibaren yapılan parasal sıkılaştırma süreci, mikro ve makroihtiyati çerçevenin piyasa mekanizmalarının işlevselliğini artıracak ve makro finansal istikrarı güçlendirecek şekilde sadeleştirilmesiyle de desteklenmiştir. Bu doğrultuda, yumuşak bir geçiş için sadeleşme politikası kademe olarak uygulanmış, parasal sıkılaştırma sürecini destekleyecek seçici kredi ve miktarsal sıkılaştırma adımları atılmıştır. Bu süreçte TCMB, faiz kararlarının yanı sıra, parasal sıkılaştırma sürecini destekleme amacıyla, kullandığı sterilizasyon araçlarının çeşitliliğini arttırarak miktarsal sıkılaştırma adımları atmıştır.

2.1.2 2023 Yılı Gelişmeleri

Para Politikası Gelişmeleri

Para Politikası Kurulu politika faizini 2023 yılının ilk toplantısında %9 seviyesinde sabit tutmuştur. Deprem felaketi sonrasında 2023 şubat toplantısında kurul faizi 50 baz puan düşürerek %8,5 seviyesinde belirlemiştir. Haziran ayına kadar politika faizi bu seviyede tutulmuştur. Bu dönem boyunca makroihtiyati politikalar finansal istikrarın sağlanmasında gittikçe artan bir öneme sahip olmuştur.

Yılın ilk yarısında yurt içi talepteki güçlü seyir cari işlemler dengesine ve finansman koşullarına olumsuz yansımıştır. Bu sürece uluslararası rezervlerdeki azalışın da eşlik etmesi finansal piyasalarda oynaklıkları artırarak fiyatlama davranışlarında belirgin bir bozulmaya işaret etmiştir. TCMB, haziran ayında enflasyonun ana eğiliminin yükseldiğini belirterek mevcut parasal ve finansal koşulların enflasyonu orta vadede %5 hedefine ulaştırmaktan uzak olduğu tespitini yapmıştır. Bu çerçevede, haziran ayında, para politikası stratejisinin gözden geçirilmesi gerektiği değerlendirilmiş ve parasal sıkılaştırma süreci başlatılmıştır. Fiyat istikrarını sağlamanın makroekonomik ve finansal istikrar için önemine dikkat çekilmiş, gerektiği zamanda ve gerektiği ölçüde kademeli olarak güçlendirilecek bir parasal sıkılaştırma sürecinin uygulanmasına karar verilmiştir. Bu çerçevede, TCMB, politika faizini haziran ayında %8,5'ten %15'e, temmuz ayında %17,5 düzeyine yükselterek parasal sıkılaştırma sürecinin enflasyon görünümünde belirgin iyileşme sağlanana kadar devam edeceği yönünde bir iletişim yapmıştır. Ayrıca temmuz ayı toplantısında parasal sıkılaştırma sürecini destekleyecek seçici kredi ve miktarsal sıkılaştırma kararları da alınmıştır.

Ağustos ayında enflasyonun ana eğiliminde yükselişin devam ettiğini belirten TCMB, beklentiler kanalıyla enflasyonda öngörülenin üzerinde ilave bir baskı olduğu tespitinde bulunmuştur. Enflasyonun kısa vadede yükselerek yıl sonunda Temmuz Enflasyon Raporu'ndaki tahmin aralığının üst sınırına yakın seyredeceğini kamuoyu ile zamanlı bir şekilde paylaşmıştır. TCMB, enflasyon beklentilerinde ve fiyatlama davranışlarında öngörülenin üzerindeki bozulmaya dikkat çekerek enflasyon beklentilerinin çıpalandırılması ve fiyatlama davranışlarındaki bozulmanın kontrol altında tutularak dezenflasyonun 2024 yılında tesis edilebilmesi için parasal sıkılaştırma sürecine devam etmiştir. Bu çerçevede ağustos ayında güçlü bir parasal sıkılaştırma yaparak politika faizini %17,5'ten %25 düzeyine yükseltmiştir.

Enflasyonun yılın üçüncü çeyreğinde öngörülenin üzerinde gerçekleşmiş olması, hizmet fiyatlarındaki katılık ve enflasyon beklentilerindeki bozulmanın enflasyon üzerinde yukarı yönlü baskı oluşturmaya devam etmesi nedeniyle eylül-kasım döneminde politika faizi %25'ten %40'a çıkarılmıştır. TCMB, kasım ayında, dezenflasyonun tesisi için gerekli parasal sıkılık düzeyine önemli ölçüde yaklaşıldığı yönündeki değerlendirmesini kamuoyu ile paylaşmış ve parasal sıkılaştırma hızının yavaşlatılarak sıkılaştırma adımlarının kısa bir zaman diliminde tamamlanacağı yönünde bir iletişim yapmıştır. Kasım ayından sonra aralık ayında da kredi faizlerinin hedeflenen finansal sıkılık düzeyiyle uyumlu olduğu değerlendirilmiştir. Politika faizinde aralık ayında yapılan 250 baz puanlık artışın yanı sıra Türk lirası (TL) mevduat payının artırılmasına yönelik düzenlemelerin, parasal sıkılaştırma eşliğinde aktarım mekanizmasını güçlendirmeye ve bankacılık sisteminin fonlama kompozisyonunu iyileştirmeye devam edeceği belirtilmiştir. Diğer taraftan, parasal sıkılaştırma sürecini desteklemek amacıyla kullanılan sterilizasyon araçlarının çeşitliliği artırılarak miktarsal sıkılaştırmaya devam edileceği vurgulanmıştır.

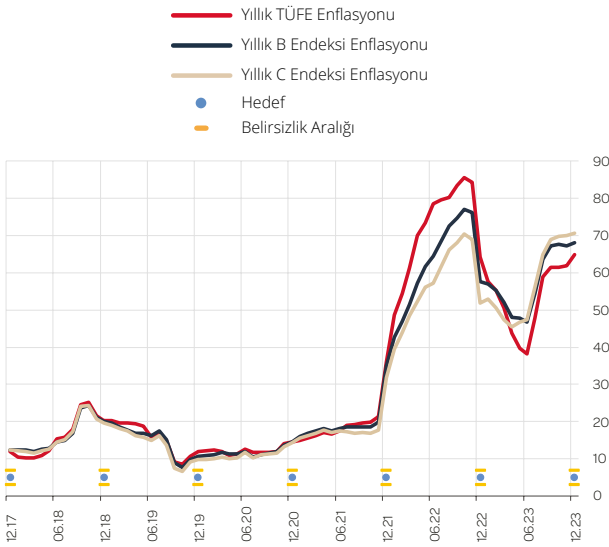
Enflasyonla mücadele kapsamında haziran ayında başlatılan güçlü parasal sıkılaştırma süreci makro finansal istikrarı gözeterek politika adımlarıyla da desteklenmiştir. TCMB, mevcut mikro ve makroihtiyati çerçeveyi, piyasa mekanizmasının işlevselliğini artıracak ve makro finansal istikrarı güçlendirecek şekilde etki analizleri çerçevesinde sadeleştirmektedir. Sadeleşme kapsamında atılan adımların etkileri, piyasa mekanizmalarının işlevselliğinin ve parasal aktarım mekanizmasının güçlenmeleri ile gözlemlenmektedir. Bu süreç içerisinde, finansal sistemde TL mevduatın payı artarken kur korumalı ve döviz cinsi mevduat payının gerilemesi, finansal istikrarın yanında parasal aktarımı da güçlendirmektedir. Bankacılık sisteminin aracılık fonksiyonunu azami etkinlikte yerine getirebilmesi, dezenflasyon sürecinin başarılı bir şekilde gerçekleşebilmesi için ön koşuldur. Bu çerçevede, finansal aracılık faaliyetlerini kesintiye uğratan ve kredi dağılımını bozarak finansal istikrarı olumsuz etkileyen uygulamalar öngörülebilir bir çerçevede kaldırılmaktadır. Sadeleştirme adımları ve uygulamaya konulan politika araçlarıyla ticari kredi akışının normalleşmesi, ihracat ve yatırım kredilerinin payının artması ve bireysel kredi büyümesinin yavaşlaması eş anlı gerçekleşmektedir.

Enflasyon Gelişmeleri

Tüketici fiyatları yıllık enflasyonu 2023 yılının ilk yarısında enerji başta olmak üzere uluslararası emtia fiyatlarındaki yıllık bazda gerileme ve Türk lirasındaki istikrarlı seyir ile yavaşlamış, yılın üçüncü çeyreğinde döviz kuru, ücret, enerji fiyat artışlarının ve vergi ayarlamalarının etkisi görülmüş, birden fazla tarihsel olarak yüksek boyutlarda şokun bir arada gerçekleşmesi şokların fiyatlara geçişini hızlandırarak bu çeyrekte enflasyonun belirgin şekilde yükselmesine neden olmuştur. Yılın dördüncü çeyreğinde aylık enflasyon oranları hız kesmiş, ana eğilimdeki iyileşme ile birlikte tüketici fiyatları yıllık enflasyonu yılı %64,8 ile Ekim Enflasyon Raporu tahmininin orta noktasına oldukça yakın tamamlamıştır (Grafik 2.1.2.1). Çekirdek göstergelerden B ve C'nin mevsimsellikten arındırılmış aylık enflasyonları yılın son çeyreğinde önemli ölçüde yavaşlarken, yıllık enflasyonları yıl sonunda sırasıyla %68 ve %70,6 olarak gerçekleşmiştir.

2023 yılında, enflasyondaki seyrinde döviz kuru gelişmeleri ve ücret ayarlamaları başta olmak üzere maliyet yönlü etkiler öne çıkarken, vergi ayarlamaları da enflasyon görünümünü etkileyen diğer bir faktör olmuştur. Toplam talep koşulları yılın ikinci yarısında ivme kaybına uğramakla birlikte yıl boyunca enflasyonist seyrini sürdürmüştür. Diğer taraftan, ithalat fiyatlarında ABD doları bazındaki gerileme enflasyon gelişmelerini olumlu etkilemiştir. Yönetilen/yönlendirilen fiyatlarda meskenlere yönelik elektrik tarifelerinde indirim ve doğal gaz kaleminde hane halkına uygulanan sübvansiyon enflasyon görünümünü olumlu etkilerken, yılın ikinci yarısında açıklanan vergi tedbirleri ve yönetilen fiyat düzenlemeleri enflasyonu artış yönünde etkilemiştir. Yılın genelinde yükselen enflasyon beklentileri para politikasındaki gelişmelerin de desteğiyle eylül ayı itibarıyla iyileşme göstermiştir (Grafik 2.1.2.2). Üretici yıllık enflasyonu yılın ilk aylarında uluslararası emtia fiyatlarındaki olumlu görünüm ve baz etkisinin desteğiyle önemli ölçüde gerilemiş, yılın kalanında üretici fiyatları kaynaklı baskılar kur gelişmeleri başta olmak üzere maliyet gelişmeleri neticesinde güçlü seyretmiştir.

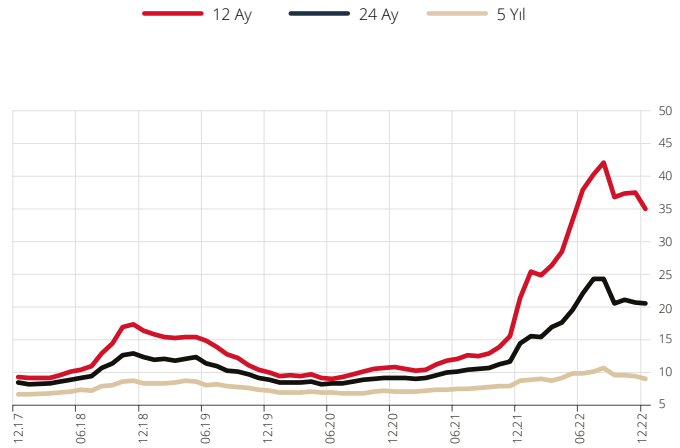
Grafik 2.1.2.1: Enflasyon ve Hedefler (%)

Kaynak: TCMB, TÜİK.

Son Gözlem: Aralık 2023

Grafik 2.1.2.2: Enflasyon Beklentileri (%)

Kaynak: TCMB, TÜİK.

Son Gözlem: Aralık 2023

Gıda ve alkolsüz içecekler grubu yıllık enflasyonu %72,0 ile 2023 yıl sonu manşet enflasyonun üzerinde gerçekleşmiştir. Gıda fiyatlarındaki artışta döviz kuru gelişmelerinin, asgari ücret artışlarının, dönemsel fiyat ayarlamalarının ve vergi artışlarının girdi maliyetlerinde yükselişe neden olmasının önem arz ettiği değerlendirilmektedir. Alt gruplar bazında gıda enflasyonunun ana sürükleyicisi %91,2 ile yüksek bir artış kaydeden işlenmemiş gıda grubu olmuştur. Arz yönlü sorunlar kaynaklı yıllık bazda %138,5 oranında artış kaydeden kırmızı et fiyatları işlenmemiş gıda grubunda öne çıkan kalem olmuştur. İşlenmiş gıda yıllık enflasyonu ise görece daha olumlu bir seyir izlemiş ve yılı %58,1 ile tamamlamıştır. Bununla beraber, alt grup bazında et fiyatlarında yaşanan artış sonucunda şarküteri işlenmiş et ürünleri fiyatları yüksek bir artış kaydetmiştir. Toprak Mahsulleri Ofisi (TMO)'nin un regülasyonunun haziran ayı itibarıyla sona ermesi ve ücret artışı kaynaklı etkilerle ekmek-tahıl grubu fiyatlardaki artış yılın ikinci yarısı itibarıyla hızlanmıştır. Tüm bu gelişmeler neticesinde gıda ve alkolsüz içecekler grubu hizmetler grubundan sonra yıllık enflasyona en yüksek katkı veren ikinci ana kalem olmuştur.

Enerji fiyatları, gerileyen uluslararası enerji emtia fiyatlarının yanı sıra meskenlere yönelik olarak elektrik tarifelerinde yapılan indirim ile doğal gazın mayıs ayında bedelsiz kullanılmasının etkisiyle önemli ölçüde düşüş kaydetmiştir. 2022 yılında alt gruplar arasında en yüksek artışı %94,4 ile kaydeden enerji fiyatları 2023 yılında %27,2 artarak manşet enflasyonun oldukça altında kalmıştır. 2022 yılında Rusya-Ukrayna savaşı ile önemli bir artış sergileyen varil başına Brent ham petrol fiyatları 2023 yılında oynak bir seyir izlemeye devam etse de bir önceki yıla göre ortalama %20'ye yakın bir oranda gerilemiştir. Buna karşın, döviz kuru gelişmeleri ile birlikte vergi ayarlamaları yurt içi akaryakıt fiyatlarının yükselmesine neden olmuştur. Akaryakıt fiyatları %73,9'luk artış oranı ile likit hidrokarbonlar kaleminden sonra en çok fiyatı yükselen enerji alt grubu olmuştur. Mayıs ayında meskenlere sunulan doğal gazın bir ay süreyle ücretsiz olması ve 25 metre küp kullanımının bir yıl süreyle bedelsiz sağlanması doğal gaz fiyatlarında belirgin bir düşüşü getirmiş, bu gelişmeyle doğal gaz grubu yıllık enflasyonu %-18,3 oranında kaydedilmiştir. Diğer yandan, Avrupa gaz stoklarının önemli oranda dolu olması ve alternatif enerji kaynaklarından üretimin artırılması ile gerileyen uluslararası doğal gaz fiyatları da bu görünümü desteklemiştir. Yurt içi elektrik fiyatları ise nisan ayında yapılan indirim ve diğer aylardaki yatay seyrin etkisi ile önemli ölçüde gerileme göstermiştir. Şebeke suyu fiyatlarında geçmiş enflasyona endeksleme davranışı sonucunda görülen artışlar ise enerjide daha olumlu bir görünümü engellemiştir. Bu gelişmeler neticesinde enerji grubunun 2023 yıl sonu itibarıyla yıllık enflasyona katkısı 3,9 puan düzeyinde kalmıştır.

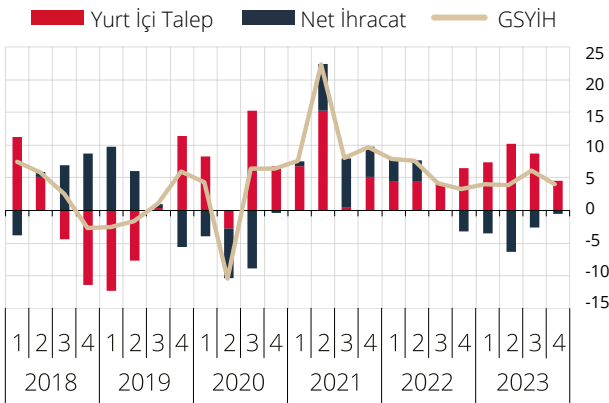
2023 yılı tüketici enflasyonuna en yüksek katkı 24 puan ile hizmet enflasyonundan gelmiştir. Alt gruplar genelinde yüksek yıllık enflasyonlar görülürken, kur, ücret gelişmeleri ve geriye endeksleme mekanizması kaynaklı diğer hizmetler ve lokanta otel enflasyonundaki yükselişler öne çıkmıştır. Diğer hizmetler alt grubundaki fiyat değişimlerini, kura duyarlılığı yüksek olan bakım-onarım kalemleri ile dönemsel fiyatlamaya tâbi olan eğitim ve sağlık hizmetleri sürüklerken, lokanta-otel grubu enflasyonundaki yükselişte gıda fiyatları ve asgari ücret ayarlamaları etkili olmuştur. Kira enflasyonu, kontratlarda geçmişe endeksleme davranışı ve yükselen konut fiyatlarına ek olarak gayrimenkul piyasasındaki arz-talep uyumsuzluklarına da bağlı olarak yıl boyunca önemli ölçüde yükselmiştir. Ulaştırma hizmetleri görünümünde yönetilen hizmetlerdeki dönemsel güncellemeler ve akaryakıt fiyat gelişmeleri etkili olmuştur. Sonuç olarak, emek yoğun yapısı gereği ücret gelişmelerinden etkilenen ve geçmiş enflasyona endeksleme davranışı gösteren hizmet sektörü yılı %90,7 ile tamamlayarak 2023 yılında enflasyondaki yükselişin temel sürükleyicisi olmuştur.

Temel mal fiyatları 2023 yılında %52,8 oranında artmıştır. Temel mal grubu enflasyon görünümünde kur gelişmeleri başta olmak üzere maliyet yönlü etkilerin yanı sıra iç talebin seyri kaynaklı etkiler de hissedilmiştir. Kur geçişkenliği yüksek ve hızlı olan dayanıklı mal grubu enflasyonu yılın üçüncü çeyreğinde önemli ölçüde yükselmiş, bu gelişmede otomobil kalemi öne çıkarken, beyaz eşya ve mobilya kalemlerinde de yüksek artışlar görülmüştür. Diğer temel mal grubunda da benzer şekilde kur gelişmelerinden etkilenen ilaç ve hijyen ürünleri grup enflasyonunu sürükleyen kalemler olmuştur. Maliyet geçişkenliklerinin üçüncü çeyrekte büyük ölçüde tamamlanması ve şokların zayıflaması sonucunda yılın son çeyreğinde temel mal aylık enflasyonu ve eğilimi yavaşlamıştır. Temel mal grubunun bileşenlerinden giyim ve ayakkabı grubu yıllık enflasyonu ise 2023 yılını %39,7 seviyesinde tamamlamıştır.

Arz-Talep Gelişmeleri, Dış Denge ve İş Gücü Piyasası

2023 yılında iktisadi faaliyet güçlü seyretmiş ve Gayrisafi Yurt İçi Hasıla (GSYİH) yıllık yüzde 4,5 oranında artış kaydetmiştir. İlk çeyrekte GSYİH yıllık bazda yüzde 4 oranında artarken, bir önceki çeyreğe göre yüzde 0,2 oranında gerilemiştir (Grafik 2.1.2.3). Yılın ikinci çeyreğinde iktisadi faaliyet gücünü korumuş, GSYİH yıllık bazda yüzde 3,9 oranında, bir önceki çeyreğe göre ise yüzde 3,6 oranında artmıştır. Üretim tarafında, güçlü gerçekleşen turizm faaliyetinin katkısıyla hizmetler sektörü ikinci çeyrekte yıllık büyümenin temel sürükleyicisi olmaya devam etmiştir. Öte yandan, zayıf dış talebin etkisiyle sanayi katma değeri büyümeyi sınırlamıştır. Harcamalar tarafında ise özel tüketimdeki güçlü seyirle yurt içi talep büyümenin sürükleyicisi olurken, net ihracat çeyreklik büyümeyi azaltıcı yönde etkilemiştir (Grafik 2.1.2.4). Yılın üçüncü çeyreğinde GSYİH yıllık bazda yüzde 6,1 artış kaydederken çeyreklik bazda büyüme eğilimi yavaşlamış, bir önceki çeyreğe kıyasla milli gelir yüzde 0,3 oranında sınırlı artış kaydetmiştir. Yılın son çeyreğinde ise GSYİH büyümesi yıllık bazda yüzde 4 ve çeyreklik bazda ise yüzde 1 olarak gerçekleşmiştir. Yılın ikinci yarısında hem harcama hem de üretim yönüyle büyümenin kompozisyonunda dengelenme yönünde işaretler gözlenmiştir. Üretim yönünden, sanayi katma değeri yıllık büyümeye pozitif katkı vermeye başlamış, hizmetler sektöründeki güçlü görünüm ise korunmuştur. Harcamalar tarafında ise finansal koşullardaki sıkılaşmayla birlikte özel tüketimin yıllık büyümeye katkısı gerilemiş, yatırımların yıllık büyümeye katkısı ise makine-teçhizat yatırımları öncülüğünde artmıştır. Net ihracatın yıllık büyümeye negatif katkısı ise yılın ikinci yarısında azalmıştır.

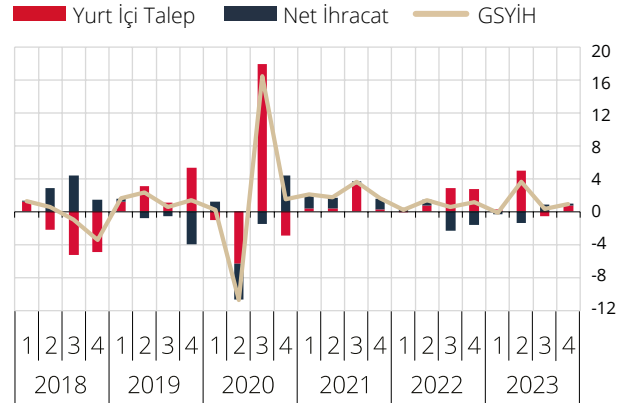
Grafik 2.1.2.3: Gayrisafi Yurt İçi Hasıla ve Bileşenleri (Yıllık Büyümeye Katkılar, % Puan)

Kaynak: TCMB, TÜİK.

Son Gözlem: 2023Q4

Grafik 2.1.2.4: Gayrisafi Yurt İçi Hasıla ve Bileşenleri (Çeyreklik Büyümeye Katkılar, % Puan)

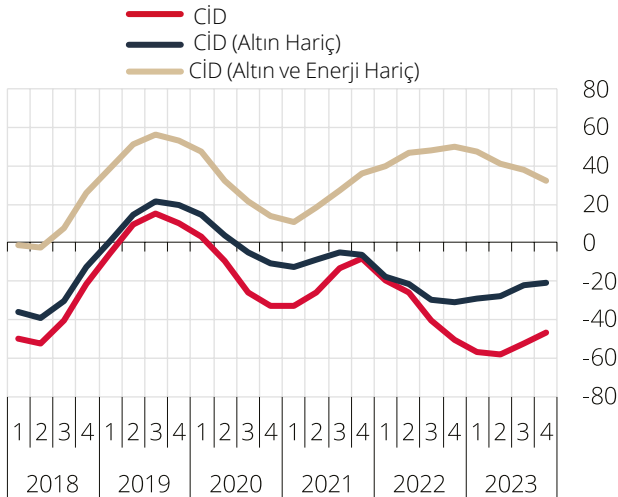

Kaynak: TCMB, TÜİK.

Son Gözlem: 2023Q4

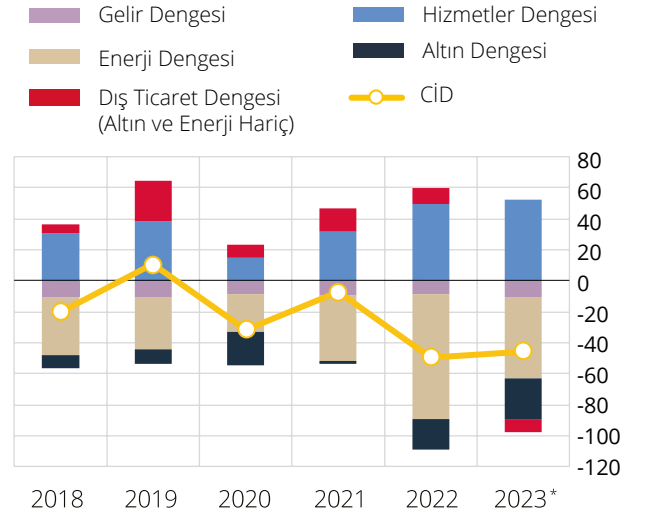
2023 yılının ilk yarısında hizmetler dengesindeki güçlü görünüm ve enerji ithalatındaki gerilemeye rağmen yurt içi talepteki kuvvetli seyir ve yüksek altın ithalatı kaynaklı yıllıklandırılmış cari işlemler açığı mayıs ayında 60,1 milyar ABD doları ile yılın en yüksek seviyesine yükselmiştir (Grafik 2.1.2.5). Yılın ilk çeyreğinde deprem kaynaklı etkilere rağmen yatay bir seyir izleyen ihracat, yılın ikinci çeyreğinde artış kaydetmiştir. Öte yandan, enerji fiyatlarındaki düşüş eğilimi ile gerileyen enerji ithalatına rağmen yurt içi talepteki güçlü seyirle özellikle tüketim ve altın kaynaklı ithalat güçlü seyretmiştir. Yılın ilk yarısında kuvvetli artış sergileyen altın ithalatı cari açığı yukarı yönlü etkilerken, turizm ve taşımacılık sektörlerinin güçlü katkısı ile hizmet gelirlerinde gerçekleşen artış cari işlemler dengesini desteklemiştir. Gelişmiş ülke merkez bankalarının izlediği politikalara bağlı olarak Türkiye'nin ana ihracat pazarlarındaki iktisadi faaliyette süregelen zayıf seyir yılın üçüncü çeyreğinde de dış talebi sınırlamaya devam etmiş ve bu dönemde ihracat zayıflamıştır. Öte yandan, yılın ikinci yarısında parasal sıkılaştırmanın finansal koşullara yansımalarıyla yurt içi talepteki dengelenmenin ithalat üzerindeki yavaşlatıcı etkileri görülmeye başlanmıştır. Bu dönemde altın ithalatındaki yavaşlamanın yanı sıra mevsimsellikten arındırılmış olarak tüketim ve yatırım malı ithalatı artışı da çeyreklik bazda hız kesmiştir. 2023 yılında 45,4 milyar ABD doları olarak gerçekleşen cari işlemler açığına yıllık bazda en yüksek negatif katkı enerji dengesinden gelmiştir (Grafik 2.1.2.6). Öte yandan, enerji dengesinin cari işlemler açığı üzerindeki negatif etkisi bir önceki yıla kıyasla gerileyen enerji fiyatlarıyla birlikte azalmıştır. Altın ve enerji hariç dış ticaret dengesi ise güçlü iç talebin de etkisiyle cari dengeye negatif katkı verirken, hizmet kalemlerinin cari dengeye sunduğu pozitif katkı artarak sürmüştür. Finansman tarafında, doğrudan yatırımlar ağırlıklı olarak yurt dışı yerleşiklerin gayrimenkul alımları kaynaklı devam etmiştir. Portföy yatırımları kanalından yılın ilk yarısında hisse senedi ve DİBS piyasalarında çıkışlar gerçekleşmiş, haziran ayından itibaren ise söz konusu piyasalara yılın son çeyreğinde hızlanan sermaye girişleri gözlenmiştir. Öte yandan, 2023 yılında sermaye girişleri büyük oranda yurt dışı yerleşiklerin mevduatındaki artış kanalıyla gerçekleşmiştir. Bankacılık sektörünün borç çevirme oranları yılın ikinci yarısında yükselmiş, aralık ayı itibarıyla uzun vadeli kredilerde 12 ay birikimli olarak yüzde 113,5 seviyesi civarına çıkmıştır.

Grafik 2.1.2.5: Cari İşlemler Dengesi
(12 Aylık Birikimli, Milyar ABD Doları)

Kaynak: TCMB.

Grafik 2.1.2.6: Cari İşlemler Dengesi Kompozisyonu
(Milyar ABD Doları)

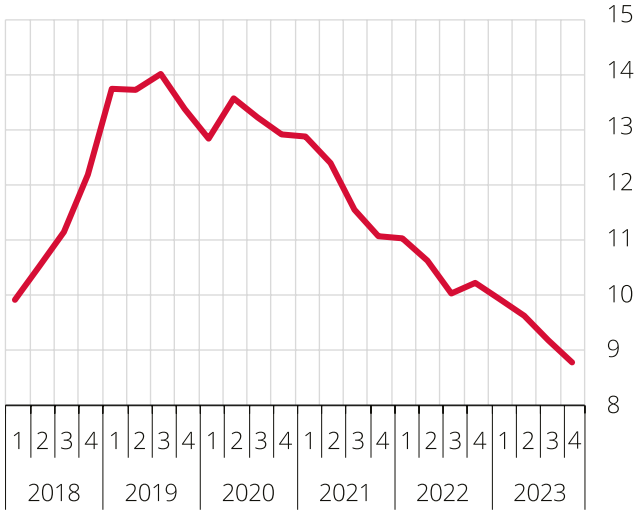

Kaynak: TCMB.

*Aralık ayı itibarıyla 12 aylık birikimli değer

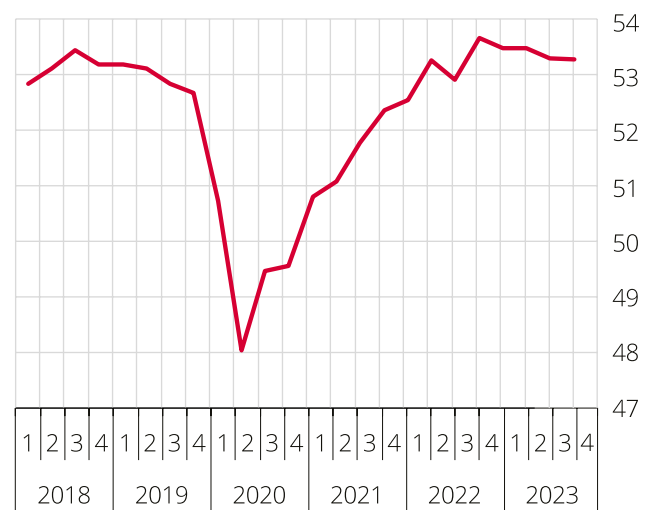
2023 yılında iktisadi faaliyette gözlenen güçlü seyir iş gücü piyasasına da yansımış ve işsizlik oranındaki düşüş eğilimi sürmüştür (Grafik 2.1.2.7). Yılın ilk çeyreğinde, istihdam tarım dışı tüm sektörlerde çeyreklik bazda artış kaydetmiştir. Bu dönemde iş gücüne katılım oranı sınırlı gerilerken, işsizlik oranı yüzde 9,9 düzeyinde gerçekleşmiştir (Grafik 2.1.2.8). İkinci çeyrekte, sanayi istihdamı yataya yakın seyrederken hizmet ve inşaat sektörlerinde istihdam artışı devam etmiştir. Bu dönemde, iş gücüne katılım oranı yatay seyrederken, istihdamdaki artış işsizlik oranının düşüşünde etkili olmuştur. Yılın üçüncü çeyreğinde iktisadi faaliyetteki ivme kaybına rağmen iş gücü piyasası daha dirençli bir görünüm sergilemiştir. Bu dönemde ikinci çeyreğe benzer şekilde istihdamdaki artışı hizmetler ve inşaat sektörleri sürüklerken sanayi istihdamı zayıf seyretmiştir. Öte yandan, katılım oranı çeyreklik bazda azalış kaydetmiş ve işsizlik oranındaki düşüş eğiliminin sürmesine katkı sağlamıştır. 2023 yılı son çeyreğinde mevsimsellikten arındırılmış işsizlik oranı bir önceki çeyreğe kıyasla 0,4 puan düşüşle yüzde 8,8 seviyesine gerilemiştir. İş gücüne katılım oranı ise aynı dönemde yatay seyrederken yüzde 53,2 olarak gerçekleşmiştir. Böylece 2023 yılında toplam istihdam bir önceki yıla kıyasla yaklaşık 900 bin kişi artmış, işsizlik oranı ise 1,0 puan düşüşle yüzde 9,4'e gerilemiştir.

Grafik 2.1.2.7: İşsizlik Oranı
(Mevsimsellikten Arındırılmış, %)

Kaynak: TÜİK.

Grafik 2.1.2.8: İş Gücüne Katılım Oranı
(Mevsimsellikten Arındırılmış, %)

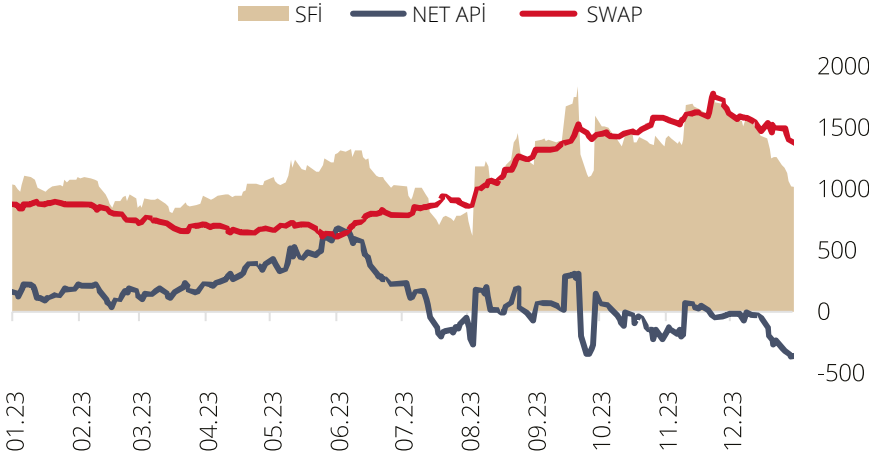
Kaynak: TÜİK.

2.2 Para Politikasının Operasyonel Çerçevesi

2.2.1 Türk Lirası Likidite Yönetimi

2023 yılında TCMB fonlaması, Açık Piyasa İşlemleri (API) ile döviz ve altın karşılığı gerçekleştirilen swap işlemleriyle gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda, 2023 yıl başı itibarıyla 883,4 milyar TL olan swap işlem tutarı, yaklaşık olarak 506,5 milyar TL artış göstererek, 29 Aralık 2023 tarihi itibarıyla 1.389,9 milyar TL seviyesine yükselmiştir. 2023 yıl başı itibarıyla 167,8 milyar TL olan net API ise 531 milyar TL azalış göstermiş ve 29 Aralık 2023 itibarıyla piyasadan API yoluyla net 363,2 milyar TL sterilize edilmiştir. 2023 yılında, miktarsal sıkılaştırma kapsamında gerçekleştirilen zorunlu karşılık düzenlemeleri, para tabanı gelişmeleri ile T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın net iç borçlanma tutarındaki artış sistemin fonlama ihtiyacını artıran etmenler olurken; kur korumalı mevduat işlemleri, ihracat bedelleri, reeskont kredileri, diğer döviz kazandırıcı işlemler ve doğrudan DİBS alımları ise sistemin fonlama ihtiyacını azaltan unsurlar olmuştur. Sistemin fonlama ihtiyacı, zorunlu karşılık düzenlemeleri ve TCMB kaynaklı TL döviz işlemlerinin etkisiyle 2023 yılı boyunca dalgalı bir seyir izlemiştir. 2023 yılı başına göre sistemin fonlama ihtiyacı, 24,5 milyar TL azalarak 29 Aralık 2023 itibarıyla 1.026,7 milyar TL seviyesinde gerçekleşmiştir (Grafik 2.2.1.1).

Grafik 2.2.1.1: TCMB Fonlaması (Milyar TL)

Kaynak: TCMB.

Kur Korumalı Mevduat (KKM) kur farkı ödemeleri ve TL karşılığı döviz işlemleri nedeniyle 2023 yılının ikinci yarısından itibaren, bazı dönemlerde sistemde TL likidite fazlası oluşmuş ve TCMB API'de net borç alan konumuna geçmiştir. Oluşan likidite fazlası parasal aktarım mekanizmasının etkinliğini artırmak amacıyla çeşitli araçlarla sterilize edilmiştir.

Bu kapsamda;

- KKM hesaplarına Zorunlu Karşılık (ZK) getirilmiş, ardından ZK oranları vadeye göre farklılaştırılarak artırılmıştır.
- Döviz cinsinden mevduata TL cinsinden tesis edilmek üzere ilave ZK uygulaması getirilmiştir.
- 22 Aralık 2023 tarihinden itibaren TL depo alım ihaleleri düzenlenmeye başlanmıştır.

Likidite yönetiminde araç çeşitliliğinin ve operasyonel esnekliğin korunabilmesi için API portföyünde yeterli miktarda menkul kıymet bulundurulması gerekliliği kapsamında, 2023 yılının ilk yarısında geleneksel ihale yöntemiyle düzenlenen ihaleler ile nominal 39 milyar TL DİBS, piyasa yapıcılığı doğrudan alım imkânı kapsamında düzenlenen ihaleler ile nominal 55,5 milyar TL tutarında DİBS alımı olmak üzere toplam nominal 94,5 milyar TL tutarında menkul kıymet alımı gerçekleştirilmiştir. Kotasyon yöntemiyle düzenlenen doğrudan alım ihaleleriyle ise nominal 8,8 milyar TL tutarında menkul kıymet alımı gerçekleştirilmiştir. 2023 yılının ikinci yarısında, miktarsal sıkılaştırma adımları çerçevesinde doğrudan alım ihalelerine ara verilmiştir.

2.2.2 Yabancı Para Likidite Yönetimi

2023 yılında dalgalı döviz kuru rejimi uygulamasına devam edilmiştir. Dolayısıyla, döviz kurları serbest piyasa koşullarında, arz ve talep dengesine göre belirlenmektedir. TCMB döviz kurlarının seviyesine ilişkin herhangi bir hedefi gözetmemektedir. Bununla birlikte TCMB, döviz piyasasının etkin bir şekilde çalışabilmesi ve sağlıklı fiyat oluşumlarının desteklenmesi amacıyla döviz kuru gelişmelerini ve buna ilişkin risk faktörlerini yakından takip etmeye ve gerekli önlemleri alarak ilgili araçları kullanmaya devam etmiştir. Bu kapsamda, ihracatçı dövizlerinin TCMB'ye satışı ile elde edilen likiditenin bir kısmı piyasa ihtiyaçları çerçevesinde likidite açığının karşılanması amacıyla piyasaya arz edilirken, 3 Temmuz 2023 tarihinden itibaren, döviz veya altın hesaplarından TL mevduat ve katılma hesaplarına dönüşümün desteklenmesi kapsamında açılan hesapların vade tarihlerinde döviz piyasasında oluşabilecek likidite ihtiyacı TCMB tarafından bankalara TL karşılığı doğrudan döviz satımı ile karşılanmaya başlanmıştır.

2023 yılında TCMB taraflı döviz karşılığı TL swap işlemleri çerçevesinde kotasyon yöntemiyle bir hafta vadeli, geleneksel ihale yöntemiyle ise iki hafta, bir ay, iki ay ve üç ay vadeli fonlama sağlanmıştır. 29 Aralık 2023 tarihi itibarıyla, geleneksel ihale yöntemiyle gerçekleştirilen döviz karşılığı TL swap işlemleri stok miktarı 41,8 milyar ABD doları, kotasyon yöntemiyle gerçekleştirilen döviz karşılığı TL swap piyasası işlemleri stok miktarı ise 4 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir.

BİST Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasası'nda (VİOP) TL uzlaşmalı vadeli döviz işlemlerine 2023 yılında da devam edilmiş, araç çeşitliliğinin artırılması amacıyla, 14 Nisan 2023 tarihinde TCMB nezdinde de TL uzlaşmalı vadeli döviz satım işlemlerine başlanmıştır. Haziran ayında 9,6 milyar ABD dolarına ulaşan TCMB toplam kısa pozisyon tutarı, yılın geri kalan kısmında kademeli olarak azaltılarak 29 Aralık 2023 tarihi itibarıyla 157 milyon ABD doları seviyesine gerilemiştir.

Bankaların likidite yönetimindeki etkinliğin artırılması ve altın cinsi tasarrufların finansal sisteme dâhil edilmesine katkı sağlanması amacıyla TL ve döviz karşılığı altın swap işlemlerine 2023 yılında da devam edilmiştir. 29 Aralık 2023 tarihi itibarıyla kotasyon yöntemi ile gerçekleştirilen TL karşılığı altın swap piyasası stok miktarı net 14,6 ton, döviz karşılığı altın swap piyasası stok miktarı net 19,3 ton ve altın karşılığı TL swap ihalesi stok miktarı net 31,4 ton seviyesinde gerçekleşmiştir. Satım yönlü döviz karşılığı altın swap piyasası işlemleri kaynaklı stok ise bulunmamaktadır. 2023 yılında yurt içinde artan fiziki altın talebinin bir kısmı BİST Kıymetli Madenler ve Taşlar Piyasasında gerçekleştirilen altın işlemleri ve lokasyon swap işlemleriyle TCMB tarafından karşılanmıştır. Ayrıca, rezerv biriktirme amaçlı olarak TL karşılığında cevherden üretilen altın alım işlemlerine de devam edilmiştir.

2023 yılında küresel faiz oranlarındaki gelişmeler doğrultusunda teminat döviz depo alım faiz oranları ABD doları için tüm vadelerde kademeli olarak %4,25'ten %5,50'ye, euro için tüm vadelerde kademeli olarak %2,50'den %4,00'a yükseltilmiştir. Bankaların TCMB'den alabilecekleri döviz depolarının faiz oranları ise ABD doları için 1 hafta vadede kademeli olarak %6,75'ten %7,75'e, 1 ay vadede ise %7,50'den %8,50'ye, euro için 1 hafta vadede kademeli olarak %4,50'den %6,00'ya, 1 ay vadede ise %5,00'dan %6,50'ye yükseltilmiştir.

2.2.3 Zorunlu Karşılıklar ve Menkul Kıymet Tesisi

2022 yılında Yabancı Para (YP) mevduattan KKM hesaplarına geçişe yönelik adımlar ön plandayken 2023 yılında TL mevduat hesaplarının önceliklendirilmesine odaklanılmıştır.

TCMB 2023 yılının ikinci yarısında parasal sıkılaştırma süreciyle uyumlu olarak piyasa işlevselliğinin artırılması ve parasal aktarım mekanizmasının güçlendirilmesi kapsamında mikro ve makroihtiyati politika çerçevesinde ZK ve menkul kıymet tesisi uygulamalarına yönelik olarak kapsamlı sadeleşme adımları atmıştır. 2023 yılının son çeyreğinde YP mevduat için tesis edilmesi gereken ZK üzerinden komisyon alınması uygulaması ile TL mevduat tercihinin önceliklendirilmesi kapsamında politikalar desteklenmiştir.

Bu çerçevede toplam mevduat içerisinde TL mevduatın payında artış, KKM hesaplarından TL mevduat hesaplarına geçiş, seçici kredi ve miktarsal sıkılaştırma politikaları yürütülmüştür. KKM bakiyesindeki azalış belirginleşirken, finansal sistemde oluşan likidite fazlası parasal aktarım mekanizmasının etkinliğini artırmak amacıyla çeşitli araçlarla sterilize edilmiştir. Ayrıca YP yükümlülükler üzerinden menkul kıymet tesis yükümlülüğü kademeli olarak azaltılmış, mevcut durumda ek bir menkul kıymet talebi yaratmayacak düzeye gelmiştir.

6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen depremin olumsuz etkilerinin azaltılması ve toparlanmaya katkı sağlamak amacıyla deprem bölgesine yönelik 31 Ağustos 2023 tarihine kadar kullanılan kredilerin ZK ve menkul kıymet düzenlemelerinden muaf tutulmasına karar verilmiştir. Söz konusu uygulamanın geçerlilik süresi önce 1 Ocak 2024 ve ardından Haziran 2024 tarihine kadar uzatılmıştır.

2023 yılında ZK uygulaması kapsamında uzun vadeli TL mevduatın önceliklendirilmesi ve KKM ve YP mevduatın ZK yükümlülüklerinin artırılması yönünde adımlar atılmıştır. Öte yandan, yurt dışından temin edilen kaynak niteliğindeki kalemlerdeki artış için ZK oran muafiyeti uygulanmıştır.

20 Ocak 2023 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere TL mevduatın vadesinin uzamasını teşvik etmek amacıyla üç aydan uzun vadeli TL mevduat için ZK oranları yüzde sıfır olarak belirlenmiştir. Ayrıca, yurt dışından doğrudan temin edilen altı aydan uzun vadeli YP yükümlülüklerdeki artış için öncelikle 2023 yıl sonuna kadar ardından 2024 yıl sonuna kadar ZK oranlarının yüzde sıfır olarak uygulanmasına karar verilmiştir.

TL mevduatın önceliklendirilmesi ve artan likiditenin sterilizasyonu kapsamında ilk olarak 21 Temmuz 2023 tarihinden itibaren olmak üzere kur/fiyat koruma desteği sağlanan hesaplar için yüzde sıfır olan ZK oranı %15'e çıkarılmıştır. Ardından, vadeye göre farklılaştırılarak 1 Eylül 2023 tarihinden geçerli olmak üzere ZK oranı 6 aya kadar (6 ay dâhil) vadeli olan KKM hesaplarında %25 ve daha uzun vadelerde olanlar için ise %5 olarak belirlenmiştir. 27 Ekim 2023 tarihinden geçerli olmak üzere söz konusu oranlar tüm vadelerde 500 baz puan oranında artırılmıştır.

YP ZK oranlarına ilişkin olarak ise 18 Ağustos 2023 tarihinden geçerli olmak üzere YP yükümlülüklerde vadesiz ve 1 aya kadar vadeli mevduat (yurt dışı bankalar mevduatı/katılım fonu ve kıymetli maden depo hesapları hariç) %25 olarak uygulanan ZK oranı %29'a çıkarılmıştır. 27 Ekim 2023 tarihinden geçerli olmak üzere YP cinsinden mevduat (yurt dışı bankalar mevduatı ve kıymetli maden depo hesapları hariç) için ZK oranları tüm vadelerde 100 baz puan artırılmış, söz konusu yükümlülükler için TL cinsinden tesis edilmek üzere tüm vadelerde %4 oranında ilave ZK uygulanmaya başlanmıştır. 2023 yılının ikinci çeyreğinde uygulanmaya başlanan KKM dahil TL payına göre 500 baz puan ilave YP ZK uygulamasında öncelikle hedef oran indirilmiş ardından sadeleşme adımları kapsamında 18 Ağustos 2023 tarihinden geçerli olmak üzere uygulama sonlandırılmıştır.

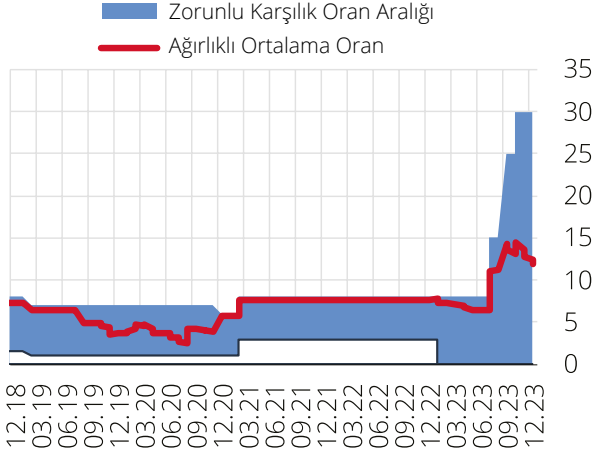
Sadeleşme adımları kapsamında 24 Kasım 2023 tarihinden itibaren finansman şirketlerince kullanılan TL cinsinden nakdi krediler üzerinden %20 oranında ZK tesis edilmesi uygulaması sonlandırılmıştır.

2022 yılı sonunda duyurulduğu şekilde 23 Haziran 2023 tarihi itibarıyla TL ZK'ların altın cinsinden tesis edilmesi imkânı olan Rezerv Opsiyon Mekanizması (ROM) sonlanmıştır.

22 Aralık 2023 yükümlülük tarihi itibarıyla TL ve YP ağırlıklı ortalama ZK oranları sırasıyla %11,9 ve %22,8 olarak gerçekleşmiştir (Grafik 2.2.3.1 ve Grafik 2.2.3.2).

22 Aralık 2023 yükümlülük tarihi itibarıyla zorunlu karşılığa tâbi TL cinsinden yükümlülük tutarı 8.519 milyar TL, YP cinsinden yükümlülük tutarı ise 8.2421 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. 5 Ocak 2024 tesis tarihi itibarıyla para cinsinden yükümlülükler için 64,2 milyar ABD doları tutarında döviz ve 7,4 milyar ABD doları tutarında altın tesisi bulunmaktadır. 5 Ocak 2024 tesis tarihi itibarıyla YP cinsinden mevduat/katılım fonu (yurt dışı bankalar mevduatı/katılım fonu ve kıymetli maden depo hesapları hariç) için TL cinsinden tesis edilmesi gereken ilave ZK tutarı 190,8 milyar TL'dir (Grafik 2.2.3.3 ve Grafik 2.2.3.4)

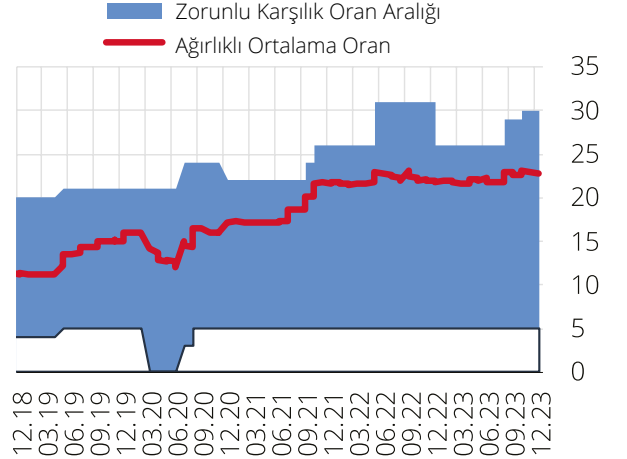
Grafik 2.2.3.1: Türk Lirası ZK Oranları
(%, Yükümlülük Tarihleri İtibarıyla)

Kaynak: TCMB

Son Gözlem: 22.12.2023

Grafik 2.2.3.2: Yabancı Para ZK Oranları *,**
(%, Yükümlülük Tarihleri İtibarıyla)

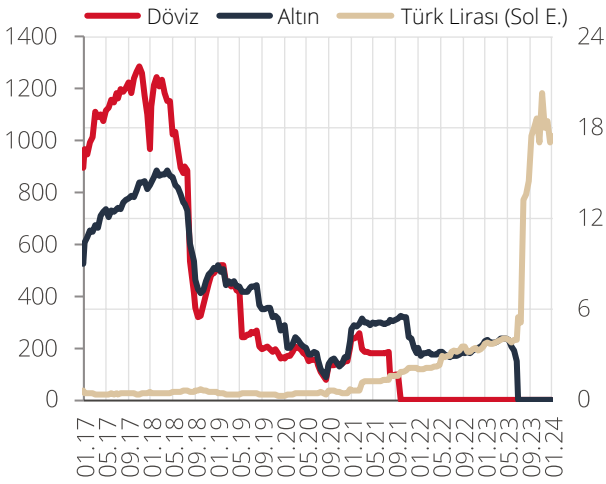
Kaynak: TCMB

Son Gözlem: 22.12.2023

* Dönüşüm oranına göre farklılaştırılan ilave YP ZK oranı dikkate alınmıştır.

** Türk lirası cinsinden tesis edilmesi gereken ilave ZK oranı tüm vadelere %4 olup grafikte gösterilmemektedir.

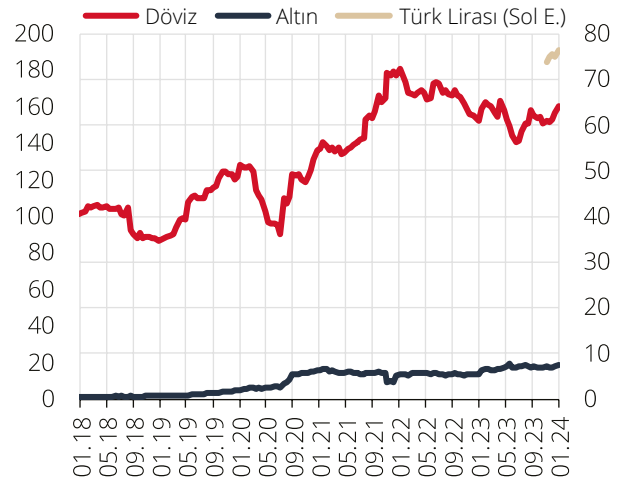
Grafik 2.2.3.3: Türk Lirası ZK ve ROM Altın Tutarı
(Milyar TL, Milyar ABD Doları, Tesis Tarihleri İtibarıyla)

Kaynak: TCMB

Son Gözlem: 05.01.2024

Grafik 2.2.3.4: Yabancı Para ZK Tutarı
(Milyar ABD Doları, Tesis Tarihleri İtibarıyla)

Kaynak: TCMB

Son Gözlem: 05.01.2024

Menkul kıymet uygulamasında sadeleşme adımları çerçevesinde yılın ikinci yarısında temel olarak dönüşüm oranına ve KKM dahil TL payına göre ilave menkul kıymet oranları sonlandırılmış, yükümlülükler için tesis oranı indirilmiş, aylık kredi kullanımı ve reel sektörde ihraç edilen menkul değer alımları üzerinden menkul kıymet tesisi sonlandırılmış, harcama mukabili olmayan krediler üzerinden yükümlülük uygulaması kaldırılmış, bankaların ve faktoring şirketlerinin akım kredi kullandırımı/faktoring alacağı üzerinden faiz/kâr payı oranına göre tesis sonlandırılmıştır.

Menkul kıymet uygulaması kapsamında şubat ayından itibaren geçerli olmak üzere YP yükümlülükler için menkul kıymet tesis oranı %5'ten %10'a yükseltilmiş, haziran ayında mikro ve makroihtiyati politika çerçevesinin etki analizlerine dayanarak ve kademeli bir anlayışla sadeleştirilmesi kapsamında önce %10'dan %5'e, ardından Kasım ayından itibaren geçerli olmak üzere %4'e indirilmiştir. Ayrıca, yılın ikinci yarısında YP mevduat hesaplarından KKM hesaplarına dönüşüme göre ilave ve KKM dahil TL mevduat payına göre ilave menkul kıymet tesis uygulamaları sonlandırılmıştır.

Makro finansal istikrarın güçlendirilmesine katkı sağlanması amacıyla menkul kıymet uygulamasında KKM hesaplarından vadeli TL mevduata geçiş, bu hesapların belirli oranlarda yenilenmesi ve KKM hariç TL mevduat oranında artış hedefi getirilmiş, Ekim ayında söz konusu hedefler menkul kıymet tesisi uygulamasından da çıkarılarak YP mevduat için tesis edilen ZK'lar üzerinden komisyon alınması uygulamasına dahil edilmiştir.

Akım kredi kullandırımına, kredi faiz oranına ve kredi büyüme oranına göre menkul kıymet tesis uygulamalarında kademeli olarak sadeleşmeye gidilmiştir.

Ekim ayında bankalarca kullanılan TL ticari krediler üzerinden %30 oranında menkul kıymet tesisi uygulaması ve bu uygulamadan muaf tutulan kredi türlerinin harcama mukabili belge uygulaması sonlandırılmıştır. Ayrıca, bankalarca satın alınan reel kesimin ihraç ettiği menkul değerler üzerinden %30 oranında menkul kıymet tesisi uygulaması da kaldırılmıştır.

Nisan ayında kredi faiz oranına göre ikinci kademe için %90 olarak uygulanan menkul kıymet tesis oranı %150'ye çıkarılmış, Temmuz ayında ihracat ve yatırım kredileri hariç TL ticari kredilerde faiz oranına göre uygulamada birinci kademe kaldırılmış ve tek kademe olarak uygulanmaya başlanmış, Ağustos ayında tüm kredilerde tek kademe uygulamasına geçilmiştir. Ekim ayında bankaların ihracat ve yatırım hariç TL ticari kredileri ile faktoring şirketlerinin faktoring alacakları için faiz/kâr payı oranına göre menkul kıymet tesisi uygulaması kaldırılmıştır. Bahse konu uygulama 2023 yıl sonunda tüm kredi türleri için sonlandırılmıştır.

Parasal sıkılaştırma süreciyle birlikte seçici kredi ve miktarsal sıkılaştırma kararları kapsamında Ağustos ayında aylık %3 kredi büyümesine göre menkul kıymet tesisi uygulamasında TL ticari krediler için aylık büyüme sınırı %2,5'e, taşıt kredilerinde %2'ye indirilmiş ve ihtiyaç kredilerinde büyüme sınırı %3 olarak korunmuştur. İhracat, yatırım, tarım ve esnaf kredileri ile kamu kurum ve kuruluşlarına kullanılan krediler bu sınırlandırmanın dışında tutulmuştur. Söz konusu uygulamanın süresi Aralık 2023'ten Haziran 2024'e kadar uzatılmıştır.

Tablo 2.2.3.1: Menkul Kıymet Tesis Oranları (% , Hesaplama Dönemleri İtibarıyla)

Menkul Kıymet Hesaplama Tarihleri	Ocak 2023	Şubat - Mart 2023	Nisan 2023	Mayıs-Haziran 2023	Temmuz 2023	Ağustos 2023	Eylül 2023	Ekim 2023	Kasım-Aralık 2023
YP mevduat/katılım fonu yük.	%5	%10	%10	%5	%5	%5	%5	%5	%4
Dönüşüm Oranına Göre	-	-	%5	-	%10	-	-	-	-
KKM dahil TL Payına Göre	+%2; +%7	-%7; -%5; +%2; +%7	-%7; -%5; +%7	-%2; +%7	-	-	-	-	-
Kredi Türüne Göre	%30	%30	%30	%30	%30	%30	%30	-	-
Kredi Büyümesine Göre	Aylık büyümenin %3'ü aşan tutarı	Aylık büyümenin %3'ü aşan tutarı	Aylık büyümenin %3'ü aşan tutarı	Aylık büyümenin %3'ü aşan tutarı	Aylık büyümenin %3'ü aşan tutarı	Aylık büyümenin %2, %2,5 ve %3'ü aşan tutarı	Aylık büyümenin %2, %2,5 ve %3'ü aşan tutarı	Aylık büyümenin %2, %2,5 ve %3'ü aşan tutarı	Aylık büyümenin %2, %2,5 ve %3'ü aşan tutarı
Kredi Faiz/Kâr Payı Oranına Göre	%20 ve %90	%20 ve %90	%20 ve %150	%20 ve %150	%20 ve %150	%20 ve %150	%150	%150	%150
Faktoring Alacağı Faiz Oranına Göre	%90	%90	%90	%90	%90	%90	%90	-	-
Fonlama-Kredi Farkına Göre	Artış tutarı kadar	Artış tutarı kadar	Artış tutarı kadar	-	-	-	-	-	-
KKM'den TL Mevduata Geçiş Oranına Göre							Kur korumalı hesaplar %50 (%25); dönüşüm hesapları %10 (%5)	Kur korumalı hesaplar %50 (%25)	Kur korumalı hesaplar %50 (%25)
Yenileme Oranı							%95; %75	-	-
KKM hariç TL Payına Göre							Gerçek kişi artış Tüzel kişi seviye	(Gerçek kişi artış)	

2.2.4 Reeskont Kredileri

İhracat ve döviz kazandırıcı hizmetler reeskont kredileri, ihracatçı firmalara uygun maliyetlerle finansman sağlanması amacıyla TCMB Kanunu'nun 45'inci maddesi çerçevesinde ihracatçılar ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetlerde bulunan firmalara döviz ve TL üzerinden düzenlenmiş senetlerin reeskonta kabulü suretiyle 360 güne kadar vadeli ve senedin TL karşılığı üzerinden aracı bankalar vasıtasıyla kullanılmakta, kredilerin TCMB'ye geri ödenmesi senedin düzenlendiği para birimine bağlı olarak döviz ya da TL cinsinden yapılmaktadır.

1 Ocak 2023 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere reeskont kredilerinin toplam limiti ABD Doları cinsinden Türk lirasına dönüştürülerek 405 milyar TL olarak belirlenmiştir.

Firma bazında kredi limitleri Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerde (KOBİ) 25 Mayıs 2023 tarih ve 32201 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler Yönetmeliği"nin 5'inci maddesinin birinci fıkrasının (a), (b) ve (c) bentlerinde mikro, küçük ve orta büyüklükteki işletmeler için belirlenen azami yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosu tutarlarının yarısı, döviz kazandırıcı hizmet sunan firmalar, aracı ihracatçı firmalar ve savunma sanayi sektöründe faaliyet gösteren firmalar için 4 milyar 500 milyon TL ve diğer firmalar için 2 milyar 500 milyon TL olarak belirlenmiştir.

2023 yılı içerisinde reeskont kredileri uygulamasında aşağıda belirtilen değişiklikler yapılmıştır:

- Ülkemizde meydana gelen deprem/afet bölgesindeki illerde (Adana, Adıyaman, Diyarbakır, Hatay, Gaziantep, Kahramanmaraş, Kilis, Malatya, Osmaniye, Şanlıurfa) kurulu firmaların 6 Şubat 2023 (dahil) ile 30 Nisan 2023 (dahil) tarihleri arasındaki ihracat ve döviz kazandırıcı hizmetler reeskont kredileri ile yatırım taahhütlü avans kredileri geri ödemelerine 180 güne kadar faizsiz olarak vade uzatımı imkânı tanınmıştır. 6 Şubat 2023 (dahil) tarihi öncesinde kullanılmış olan ihracat ve döviz kazandırıcı hizmetler reeskont kredilerine 6 ay ilave ihracat ve döviz kazandırıcı hizmet taahhüdü kapatma süresi verilmiştir.
- 25 Temmuz 2023 tarihi itibarıyla ihracatçıların finansmana erişimini desteklemek amacıyla;
  - Reeskont kredilerinin günlük limiti 1,5 milyar TL'ye yükseltilmiştir.
  - Reeskont kredilerinde KOBİ payının artırılmasına ve kullandırmalarda ihracat artış performansının dikkate alınmasına karar verilmiştir.
  - Sadeleşme süreci kapsamında reeskont kredilerine erişim şartlarını kolaylaştırmak amacıyla reeskont kredisi kullanımında %30 ilave ihracat bedeli satış koşulu kaldırılmıştır. Reeskont kredi vadesi boyunca verilen döviz almama taahhüdünden, ithalat ödemeleri kapsamındaki döviz alımları istisna tutulmuştur.
- 12 Eylül 2023 tarihi itibarıyla seçici kredi kullanımını ve ihracatçıların finansmana erişimini desteklemek amacıyla reeskont kredisi günlük limiti 1,5 milyar TL'den 3 milyar TL'ye yükseltilmiştir.
- 22 Eylül 2023 tarihi itibarıyla TL reeskont kredilerine uygulanan faiz oranlarının iskonto oranı yerine spot kredi maliyetini yansıtabilecek biçimde uygulanabilmesini teminen; kredilere politika faizi yerine belirlenen formül esas alınarak hesaplanan faiz oranı uygulanmaya başlanmıştır.
- 23 Kasım 2023 tarihi itibarıyla reeskont kredilerinde iskonto oranı azami %25,93'te sabit tutulmuştur.

2023 yılında 57,45 milyar TL'lik bölümü YP, 340,67 milyar TL'lik bölümü TL cinsinden olmak üzere toplam 398,12 milyar TL reeskont kredisi kullanılmıştır.

2023 yılı içerisinde Türkiye Cumhuriyeti ile Çin Halk Cumhuriyeti arasında gerçekleştirilecek ticaret veya yatırım faaliyetlerinin yerel para ile finansmanı amacıyla yaklaşık 721,12 milyon Çin yuanı (100,2 milyon ABD doları) tutarında ve Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) ile gerçekleştirilecek ticaret veya yatırım faaliyetlerinin ulusal paralar ile finansmanı amacıyla yaklaşık 136,68 milyon BAE dirhemi (37,21 milyon ABD doları) tutarında para takası anlaşmaları kaynaklı reeskont kredisi kullanılmıştır.

2.2.5 Avans Kredileri

Yatırım Taahhütlü Avans Kredileri (YTAK), TCMB Kanunu'nun 45'inci maddesi çerçevesinde bankalar aracılığıyla azami ilk 2 yılı anapara ödemesiz ve azami 10 yıl vadeli olarak TL cinsinden düzenlenmiş senetlerin avansa kabulü karşılığında cari açığı azaltıcı etkiye sahip yatırımların finansmanı için yatırımcı firmalara kullanılmaktadır. 5 Haziran 2020 yılında yürürlüğe giren ilk Yatırım Taahhütlü Avans Kredisi/Finansmanı kapsamında kredilere TCMB politika faizi - 150 baz puan uygulanmış, anılan yatırım programı ile sürdürülebilir fiyat istikrarı ve finansal istikrar amaçları ile uyumlu olarak; verimliliği yüksek, ithalatı azaltan ve ihracatı destekleyen yatırımların teşvik edilmesi, dışa bağımlılığın ve cari açık sorununun azaltılması ve sürdürülebilir büyümenin desteklenmesi amaçlanmıştır. 24 Kasım 2023 tarihinde yürürlüğe giren yeni YTAK programı ile yatırım kredileri ile büyük ölçekli, yüksek teknoloji ve stratejik yatırımların hayata geçirilmesi amaçlanmaktadır. Yeni program ile YTAK toplam limiti yıllık 100 milyar TL olarak belirlenmiştir.

Aralık 2023 tarihi itibarıyla YTAK uygulamasında aşağıda belirtilen değişiklikler yapılmıştır:

24 Kasım 2023'te yürürlüğe konulan yeni YTAK programı:

- Yeni YTAK programı kapsamında başvurular, T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yatırımların hayata geçirilmesi için gerekli teknik yeterlilik ve kapasite açısından değerlendirdiği bir süreç ile başlamaktadır. Süreç sonrasında alınan Teknoloji/Strateji Puanı (TSP) ve gerekli diğer belgelerle aracı bankalar kanalıyla TCMB'ye başvuruda bulunulacak ve TCMB değerlendirilmesi ile başvuru sonuçlandırılacaktır.
- Minimum yatırım tutarı 1 Milyar TL olarak belirlenmiştir. Yatırım için tahsis edilecek kredi tutarı, firma bazında azami kullanım limiti olan 5 milyar TL'den fazla olmamak kaydıyla, toplam yatırım tutarının azami %70'i ile sınırlandırılmıştır.
- Toplam yatırım tutarının en az %20'si oranında öz kaynakla finansman sağlanması hükme bağlanmıştır.
- TCMB'nin yatırımın enflasyonu ve cari açığı düşürücü etkisinin olumsuz olarak değerlendirdiği yatırımlara kredi kullanılmayacağı düzenlenmiştir.
- TSP'si bulunmayan ancak TCMB tarafından enflasyon veya cari açığı düşürücü etkisinin olumlu olduğu değerlendirilen yatırımlara da aracı bankalar vasıtasıyla doğrudan TCMB'ye başvuru yapılarak YTAK kullanılabilir.
- YTAK kredilerinde uygulanacak faiz/kâr payı oranı TSP'ye göre belirlenmektedir. TSP'si 85 ve üzeri olan veya TSP belgesi olmaksızın TCMB'nin uygun bulunduğu yatırımlara %23, TSP'si 85'in altındaki yatırımlara ise %30 faiz/kâr payı oranı uygulanacaktır.
- Yatırım kapsamında yurt dışından sağlanan finansmanın toplam yatırım tutarına oranı %20 ve üzerindeki yatırımlar için krediye uygulanacak faiz oranı üzerinden 500 baz puan, finansal sağlamlığı yüksek olan firmalara krediye uygulanacak faiz oranı üzerinden 300 baz puan indirim hakkı getirilmiştir.
- Yeni YTAK kredi programında firmaların net döviz pozisyonunun toplam varlıklarının %5'i seviyesinin altında olması ve TCMB'ce kur/fiyat koruma desteği sağlanan hesap bakiyesinin bulunmaması gerekmektedir.
- Savunma sanayi sektöründe faaliyet gösteren firmalar hariç kredi kullanan firmalar krediye konu yatırım ile ilgili olarak yurt içinde yerleşiklerle yapılan tüm sözleşme ve fiyatlamaların TL üzerinden yapılacağını ve yatırım sonrasında üretilen mal veya sunulacak hizmetin yurt içindeki yerleşiklere yönelik fiyatlama ve satışını sadece TL üzerinden yapacaklarını taahhüt etmeleri gerekmektedir.

5 Haziran 2020 tarihli YTAK programı kapsamında olan kredilerle ilgili olarak, anılan talimat halen yürürlükte olup aşağıdaki değişiklikler yapılmıştır:

- YTAK kredi başvurularında sanayi ve turizm yatırımları için ayrı limit tahsisi uygulamasına son verilmiştir.
- TCMB sürdürülebilir, stratejik ve yeşil dönüşüm kapsamında karbon ayak izini azaltacak yenilenebilir enerji veya yüksek teknoloji ürün üretimi sağlayan firmalara dönük toplam sabit yatırımı 1,5 milyar TL veya üzerinde olan yatırımlar için 2,5 milyar TL'ye kadar kredi/finansman kullanım limiti tahsis edilmesini uygun görebilir.
- Savunma sanayi sektöründe faaliyet gösteren firmalara krediye konu yatırımla ilgili olarak yurt içinde yerleşiklerle yapacakları tüm sözleşme ve fiyatlamaları TL üzerinden yapma zorunluluğu kaldırılmıştır.
- YTAK kredilerinde kredi vadesi boyunca döviz alımı yapmama taahhüdü ve TCMB'ye döviz satış zorunluluğu yürürlükten kaldırılmıştır.
- Yatırım yeri, yerli makine kullanım tutarı ve yurt dışından finansman temininin taahhüt edilmesi halinde kredilere uygulanacak faiz/kâr payı oranı üzerinden uygulanan indirim kalemlerindeki oranlar 10 kat artırılmıştır.

YTAK kapsamında 2023 yıl sonu itibarıyla bankalar aracılığıyla yatırımcı firmalara toplam 111,11 milyar TL kredi tahsis edilmiş, bu tutarın 86,58 milyar Türk liralık bölümü kullanılmıştır.

2.3 Finansal Sisteme Yönelik Düzenlemeler ve Diğer Operasyonlar

2.3.1 Kredi Kartı Azami Faiz Oranları

2020 yılı kasım ayından itibaren kredi kartı işlemlerinde uygulanacak azami faiz oranları; güncel piyasa koşullarını yansıtan, öngörülebilir ve kurala bağlı bir yöntem ile belirlenmeye başlanmıştır. Söz konusu oranların belirlenmesinde Bankalarca Ticari Müşterilerden Alınabilecek Ücretlere İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ (Sayı: 2020/4) çerçevesinde hesaplanan referans oran esas alınmakta ve söz konusu oranlar aşağıdaki yöntemle hesaplanmaktadır (Tablo 2.3.1.1).

Tablo 2.3.1.1. Kredi Kartı İşlemlerinde Uygulanacak Azami Faiz Oranları (%)

	Türk Lirası		Yabancı Para	
	Azami Akdi Faiz Oranı	Azami Akdi Gecikme Faiz Oranı	Azami Akdi Faiz Oranı	Azami Akdi Gecikme Faiz Oranı
Kredi Kartı İşlemlerinde Uygulanacak	Referans oran + 0,55	Referans oran + 0,55	Referans oran + 0,55	Referans oran + 0,55
Nakit Çekim veya Kullanım İşlemlerinde Uygulanacak	Referans oran + 1,31	TL azami akdi (Nakit Çekim veya Kullanım İçin) + 0,30	-	-

Piyasa mekanizmalarının işlevselliğini artırmak ve kaynakların verimli kullanımını desteklemek amacıyla 25 Temmuz 2023 tarihinde yapılan düzenleme ile kredi kartı azami akdi faiz oranında ayrılmaya gidilerek, nakit çekim veya kullanım işlemlerinde uygulanan azami faiz oran daha yüksek belirlenmiştir. Bu kapsamda; kredi kartları vasıtasıyla yapılan nakit çekim veya kullanım işlemlerinde uygulanacak aylık azami akdi faiz oranının aylık referans orana 131 baz puan eklenerek belirlenmesine karar verilmiştir. TL cinsinden kredi kartı işlemlerinde uygulanacak aylık azami gecikme faiz oranları ise, TL cinsinden kredi kartı işlemlerinde uygulanacak aylık azami akdi faiz oranlarına 30 baz puan eklenerek belirlenmektedir.

Bu çerçevede, 2022 yılı aralık ayından itibaren uygulanan azami akdi ve gecikme faiz oranları Tablo 2.3.1.2'de gösterilmektedir.

Tablo 2.3.1.2. Kredi Kartı İşlemlerinde Uygulanacak Azami Faiz Oranları (%)

Geçerlilik Tarihi	Referans Oran	Kredi Kartı İşlemlerinde Uygulanacak		Nakit Çekim veya Kullanım İşlemlerinde Uygulanacak (Kredili Mevduat Hesapları İçin de Geçerli)		Kredi Kartı İşlemlerinde Uygulanacak	
		Azami Akdi Faiz Oranı	Azami Gecikme Faiz Oranı	Azami Akdi Faiz Oranı	Azami Gecikme Faiz Oranı	Azami Akdi Faiz Oranı	Azami Gecikme Faiz Oranı
Aralık 2022-Haziran 2023	0,81	1,36	1,66	1,36	1,66	1,09	1,39
Temmuz 2023	1,36	1,91	2,21	1,91	2,21	1,53	1,83
Ağustos 2023	1,58	2,13	2,43	2,89	3,19	1,70	2,00
Eylül 2023	2,26	2,81	3,11	3,57	3,87	2,25	2,55
Ekim 2023	2,71	3,26	3,56	4,02	4,32	2,61	2,91
Kasım 2023 - Ocak 2024	3,11	3,66	3,96	4,42	4,72	2,93	3,23

2.3.2 Ücret Düzenlemeleri

2.3.2.1 Bankalarca Ticari Müşterilerden Alınabilecek Ücretler

Bankalarca Ticari Müşterilerden Alınabilecek Ücretlere İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ (Sayı: 2020/4) kapsamında bankaların sundukları ürün ve hizmetler karşılığında ticari müşterilerden alabilecekleri ücretler düzenlenmiştir. Tebliğ'in amacı bankaların ticari müşterileri ile gerçekleştirdiği işlemlerde öngörülebilirliğin ve şeffaflığın artırılması, kavram ve terim birliğinin sağlanması ve aşırı ücretlendirmenin önlenmesidir.

2020/4 sayılı Tebliğde, 23 Haziran 2023, 25 Kasım 2023 ve 22 Aralık 2023 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan düzenlemeler ile değişiklikler yapılmıştır. Bu çerçevede, 23 Haziran 2023 tarihinde yapılan değişiklik ile referans oranı ilanında değişikliğe gidilmiştir. Düzenleme öncesinde, referans oran her ayın sondan beşinci iş günü ilan edilmekte iken, düzenlemeyle birlikte ilgili ayın sondan beşinci iş gününden sonra aynı ayda Para Politikası Toplantısı yapılması halinde, referans oranının toplantının yapıldığı tarihteki en güncel veriler çerçevesinde hesaplanarak ilan edilmesi sağlanmıştır.

25 Kasım 2023 tarihinde yapılan değişiklik ile EFT ve FAST işlemlerinde geç işlemler olarak nitelendirilen işlemlerde ve EFT'nin resmi çalışma saatleri dışında ve hafta sonu gerçekleştirilen FAST işlemlerinde azami tarifenin yüzde elli artırımlı uygulamasına son verilmiştir. Bununla birlikte, basılı ekstre için katlanılan maliyetin ticari müşterilere aynen yansıtılabilmesine yönelik düzenleme yapılmıştır.

22 Aralık 2023 tarihinde yapılan değişiklik ile referans orana üst sınır getirilmiştir. Referans oranının hesaplama yönteminde bir değişiklik gerçekleştirilmemekle birlikte, 32-45 gün vadeli TL mevduata bankaların uyguladıkları ağırlıklı ortalama akım faiz oranı ile politika faiz oranının yüzde on fazlasının düşük olanı dikkate alınarak hesaplanan referans oranının üst sınırı 3,11 olarak belirlenmiştir. 22 Aralık 2023 tarihinde yapılan değişiklik ile ayrıca, 2020/4 sayılı Tebliğde maktu olarak belirlenen EFT, FAST ve Havale işlemlerine ilişkin parasal sınırlar ve azami ücretlerin, her yıl TCMB tarafından hesaplanarak bankalara bildirilmesine yönelik düzenleme yapılmıştır.

Ayrıca, 2020/4 sayılı Tebliğ kapsamında ticari müşterilerden alınan ücretlere ilişkin olarak yaklaşık 550 adet başvuruya cevap verilmiştir.

2.3.2.2 Bankalarca Finansal Tüketicilerden Alınabilecek Ücretler

7 Mart 2020 tarih ve 31061 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 2020/7 Sayılı Finansal Tüketicilerden Alınacak Ücretlere İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ ile kuruluşların sundukları ürün ve hizmetler karşılığında finansal tüketicilerden alabilecekleri ücretler düzenlenmiştir. 2020/7 sayılı Tebliğ'in amacı, kuruluşlar tarafından finansal tüketicilere sunulan ürün veya hizmetlere ilişkin olarak faiz veya kâr payı dışında alınacak her türlü ücret, komisyon ve masraf türleri ile bunlara ilişkin usul ve esasların belirlenmesidir.

2023 yılında ücret düzenlemeleri kapsamında düzenleme ihtiyacı olan konular belirlenmiş ve bu kapsamda 2020/7 sayılı Tebliğ'de aşağıda yer alan değişiklikler yapılmıştır.

25 Kasım 2023 tarihli Resmî Gazetede yayımlanan değişiklikle EFT ve FAST işlemlerinde geç işlemler olarak nitelendirilen işlemlerde ve EFT sisteminin resmi çalışma saatleri dışında ve hafta sonu gerçekleştirilen FAST işlemlerinde azami tarifenin yüzde elli artırımlı uygulanmasına son verilmesine ilişkin düzenleme yapılmıştır.

22 Aralık 2023 tarihli Resmî Gazetede yayımlanan değişiklikle Tebliğde yer alan EFT, FAST ve Havale işlemlerine ilişkin parasal sınırlar ve azami ücretlerin her yıl TCMB tarafından hesaplanarak bankalara bildirilmesine yönelik düzenleme yapılmıştır.

Ayrıca, 2020/7 sayılı Tebliğ kapsamında finansal tüketicilerden alınan ücretlere ilişkin olarak yaklaşık 9.500 adet başvuruya cevap verilmiştir.

2.4 Finansal İstikrar Gelişmeleri ve Faaliyetler

2.4.1 Finansal İstikrara Yönelik Faaliyetler

Türkiye’de hanehalkı borçluluğu (Hanehalkı Finansal Borcu/GSYİH) %11,8 seviyesi ile %48 olan Gelişmekte Olan Ülkeler (GOÜ) ortalamasının oldukça altında yer almaktadır. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) tarafından uygulanan konut ve taşıt kredilerine yönelik kredi değer oranları, taşıt ve ihtiyaç kredilerine yönelik vade sınırlamaları gibi mevcut makroihtiyati tedbirlerin yanı sıra yılın ikinci yarısında para politikasındaki sıkılaştırmanın da etkisiyle tüketici kredisi ve bireysel kredi kartı bakiye büyümesi yavaşlamıştır. 2023 yılında hanehalkı finansal varlıkları yükümlülüklerle kıyasla daha güçlü büyümüştür. 2023 yılı son çeyreği itibarıyla hanehalkı finansal borcunun finansal varlıklara oranı %24 seviyesi ile %42 olan uzun dönemli ortalama değerinin oldukça altına gerilemiştir.

Reel sektörün finansal borçlarının GSYİH’ye oranı ise 2023 yılı ikinci çeyrek itibarıyla %55,7 ile GOÜ ortalaması olan %108,6’nın belirgin şekilde altına gerilemiştir. BIST’e kote firmaların kârlılık, likidite ve borçluluk göstergeleri 2023 yılı üçüncü çeyrek itibarıyla güçlü görünümünü korurken, finansman giderlerindeki artışa karşı firma bilançolarının dayanıklı olduğuna işaret etmektedir. Ayrıca reel sektörün YP pozisyonunda uzun süredir gözlenen iyileşme 2023 yılında da devam etmiş ve sektörün net YP pozisyonu ekim ayı itibarıyla geçen yılın aynı ayına göre 4,7 milyar ABD doları azalarak 77,6 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir. Ekim ayı itibarıyla firmaların toplam YP finansal borcu ise 209 milyar ABD dolarıdır. Reel sektör firmalarının 12 aylık birikimli dış borç çevirme oranının %100’ün üzerinde kalması, firmaların dış finansmana erişimini koruduğunu göstermektedir.

2023 yılı ilk yarısında yüksek seyreden kredi büyümesi haziran ayında başlayan parasal sıkılaştırma süreci ve bu süreci destekleyici yönde uygulamaya alınan seçici kredi adımlarının etkisiyle ikinci yarıda belirgin ölçüde yavaşlamıştır. 2022 yıl sonunda %80 olan TL kredi yıllık büyümesi 2023 yılı mayıs ayında %88’e ulaştıktan sonra ikinci yarıdaki parasal ve finansal sıkılaştırmanın etkisiyle yıl sonu itibarıyla %54’e gerilemiştir. TL ticari krediler 2022 yılında %94 büyürken, 2023 yılında büyüme %46’ya gerilemiştir. YP kredilerde gerileme eğilimi 2023 yılında yavaşlayarak devam ederken, YP krediler parite etkisinden arındırılmış olarak %5 küçülmüştür.

Seçici kredi politikaları, iç talepte dengelenme sağlamak ve ihracat, yatırım ve üretim faaliyetlerini desteklemek amacıyla etkin bir şekilde kullanılmıştır. Bu kapsamda, TL ticari kredilerde (ihracat, yatırım, tarım, esnaf, kamu kurum ve kuruluşları ile deprem bölgesine yönelik krediler hariç) aylık %2,5, kredili mevduat hesabı hariç ihtiyaç kredilerinde aylık %3 ve taşıt kredilerinde aylık %2 büyüme sınırını aşan tutarlar için menkul kıymet tesis yükümlülüğü uygulanmıştır. Ayrıca ihracat/yatırım kredileri için referans faizin 1,4 katına kadar tanımlanan faiz üst sınırı uygulaması 2023 yıl sonuna kadar devam etmiştir. Bu sayede düzenlemeye tâbi olan ve olmayan kredi türleri arasında büyümeler ayrışırken, düzenlemeye tâbi olmayan kredilerin payında yükseliş görülmüştür.

Bankacılık sektörü aktif kalitesi görünümü güçlü seyrini 2023 yılı genelinde sürdürmüş, Tahsili Gecikmiş Alacaklar (TGA) oranı 2022 yıl sonunda %2,1’den 2023 yıl sonu itibarıyla %1,6 seviyesine gerilemiştir. 2022 yılı geneli ve 2023 yılı ilk yarısında gözlenen canlı iktisadi faaliyet, varlık fiyatlarındaki yükseliş ve uygun likidite koşullarının etkisiyle TGA tahsilatlarında gözlenen artış aktif kalitesindeki olumlu görünümü desteklemiştir. Yakın izlemedeki kredilerin brüt kredilere oranı 2022 yıl sonundaki %8,5 değerinden 2023 yılı Kasım ayı itibarıyla %8’e gerilemiştir. Yakın izlemedeki krediler ve TGA’lar için ayrılan karşılık oranı 2023 yılı Kasım ayı itibarıyla sırasıyla %22,8 ve %84,5 seviyesindedir. Bankaların salgın döneminde başladıkları ihtiyatlı karşılık ayırma politikalarına devam ettikleri gözlenmektedir.

Bankacılık sektörü sahip olduğu yüksek likidite tamponlarını 2023 yılında korumuştur. Likidite görünümü açısından önemli bir risk göstergesi olan Likidite Karşılama Oranları (LKO) yasal sınırların¹ oldukça üzerinde seyretmeye devam etmiştir. Toplam ve YP LKO’lar 2023 yıl sonunda sırasıyla %194 ve %330 seviyesindedir. Yılın ikinci yarısından itibaren beklentilerdeki iyileşme ve buna eşlik eden risk primi düşüşü ile azalan maliyetler sonrası bankalar 2023 yılında nette 12,7 milyar ABD doları dış finansman sağlamıştır. Bu gelişmeler sonucunda bankaların dış borç yenileme oranı %116’ya yükselmiştir.

¹ Yasal sınırlar toplam LKO için %100, YP LKO için %80’dir.

2023 yılı üçüncü çeyreğinde kur kaynaklı artan KKM bakiyeleri ve kur farkı ödemeleri nedeniyle TL mevduat önemli artış kaydetmiş ve sistemde likidite fazlası oluşmuştur. Mevcut fazla likiditenin sterilize edilmesi amacıyla ilk olarak birbirini takip eden üç düzenleme ile kademeli olarak artan ZK uygulaması devreye alınmıştır. Bu kapsamda başta tüm KKM hesapları için devreye alınan ZK yükümlülüğü, ikinci ve üçüncü düzenleme ile vade bazında farklılaştırılarak kısa vade için ağırlığı artırılmış ve kademeli olarak yükseltilmiştir. Aralık ayında TCMB, kullanılan sterilizasyon araçlarının çeşitliliğini artırmak amacıyla TL depo alım ihalelerine başlayarak sistemdeki fazla TL likiditenin sterilizasyonuna devam etmiştir. Ağustos ayından itibaren TL'ye geçişi önceliklendiren ve teşvik eden hedefler sonrasında, KKM bakiyesi ağustos-aralık döneminde yaklaşık 750 milyar TL azalırken, TL mevduat 2 trilyon TL'nin üzerinde artmıştır. Böylelikle toplam mevduatın içindeki TL mevduat payı bu dönemde %31'den %42'ye yükselirken, KKM'nin payı da tepe noktası olan %26'dan %18'e gerilemiştir.

Bankacılık sektörünün 2022 yıl sonunda %40,3 olan öz kaynak kârlılığı 2023 yılı kasım ayı itibarıyla %34,3'e gerilemiştir. 2023 yılında kârlılık performansına net faiz gelirlerinden gelen katkı azalırken kâr performansının sürdürülmesinde ticari kâr ile ücret komisyon gelirleri etkili olmuştur. Net ücret, komisyon ve bankacılık hizmet gelirlerinin aktiflere oranı 2023 yılında artmıştır.

Bankacılık sektörünün sermaye yeterliliğindeki güçlü görünüm korunmuş, sektörün sermaye yeterlilik oranları kasım ayı itibarıyla %18,3 ile yasal sınırların üzerinde kalmaya devam etmiştir. Dönem net kârı ve geçmiş yıllar kârının yasal öz kaynak artışına katkısı 2022 yılına kıyasla gerilemiş ancak pozitif katkı sağlamayı sürdürmüştür. Bankaların 2023 yılında gerçekleştirdikleri sermaye benzeri borçlanmaların katkı sermaye üzerinden yasal öz kaynakları kısmen de olsa desteklediği görülmüştür.

2.4.2 Finansal İstikrara Yönelik Uluslararası Alanda Yürütülen Faaliyetler

TCMB, finansal istikrar odaklı çalışmaların yürütüldüğü uluslararası finansal platformlara katılımını sürdürmüştür. 2023 yılında toplantılar çoğunlukla hibrit şekilde düzenlenmiştir. Finansal sektöre yönelik etkin politikalar geliştirmek için çalışan ulusal finansal otoritelerin ve uluslararası standart belirleyici kurumların çalışmalarını koordine ederek uluslararası finansal istikrarı destekleyen ve TCMB'nin 2009 yılından beri üyesi olduğu Finansal İstikrar Kurulu (FSB) bünyesinde gerçekleştirilen Genel Kurul, Yönetim Komitesi ve Daimî Komitelerin toplantılarına üst düzeyde katılım sağlanmıştır. Ayrıca TCMB, üyesi olduğu FSB teknik alt grup toplantılarına da katkıda bulunmuştur.

TCMB'nin 1 Temmuz 2021 tarihinden itibaren iki yıl süre ile Tunus Merkez Bankası ile Eş Başkanlığını devraldığı FSB Orta Doğu ve Kuzey Afrika (MENA) Bölgesel Danışma Grubu'nun 2023 yılı toplantılarının ilki 12 Haziran 2023 tarihinde sanal platformda gerçekleştirilmiştir. Toplantıya, Başkan ve Başkan Yardımcısı düzeyinde başkanlık edilmiştir. Eş Başkanlık, 1 Temmuz 2023 tarihi itibarıyla Suudi Arabistan ve Mısır merkez bankaları tarafından devralınmıştır. 2023 yılı ikinci FSB MENA Bölgesel Danışma Grubu Toplantısı 22 Kasım 2023 tarihinde sanal platformda yapılmıştır.

TCMB'nin üyesi olduğu bir diğer uluslararası finansal platform Basel Bankacılık Denetim Komitesi'dir (BCBS). Bankaların denetimi alanında genel standartlar belirlemek, üyesi olan otoritelere danışmanlık yapmak ve sermaye ile likidite başta olmak üzere çeşitli alanlarda yeni uluslararası standartlar oluşturmakla görevli olan BCBS'nin toplantılarında üst düzeyde temsil sağlanmış olup, çeşitli alt çalışma grubu toplantılarına da teknik düzeyde katılım sağlanarak katkı verilmiştir.

2023 yılında uluslararası finansal kuruluşların çalışmalarının ana gündem maddelerini, mart ayında yaşanan bankacılık krizinden çıkarılan derslerin belirlenmesi ve değerlendirilmesi, kripto varlıklar ile dijital yeniliklerin fayda ve risklerinin ele alınması, banka dışı finansal aracılık sektörünün dayanıklılığının artırılması, sınır ötesi ödemelerin iyileştirilmesi, iklim değişikliğinden kaynaklanan finansal risklerin incelenmesi, siber ve operasyonel dayanıklılığın iyileştirilmesi, çözümlene planlamasının teşvik edilmesi, G20 finansal reformlarının uygulanmasının takip edilmesi ve reformların etkinliğinin değerlendirilmesi oluşturmuştur. Bu çalışmalara azami düzeyde katkı sağlanması amacıyla Türkiye'deki ilgili otoritelerle etkin iş birliği yürütülmüştür.

2.4.3 Katılım Finans Sektörüne Yönelik Faaliyetler

Katılım finansa ilişkin çalışmaları koordine etmek, ilgili mevzuat çalışmalarını yapmak ve bu sektöre ilişkin riskleri analiz etmek üzere Bankacılık ve Finansal Kuruluşlar Genel Müdürlüğü bünyesinde kurulan Katılım Finans Müdürlüğü, TCMB mevzuatı ile belirlenen görev alanı kapsamında yurt içi ve yurt dışı düzeyde faaliyetlerine devam etmiştir.

2023 yılında katılım bankaları tarafından yapılan öneriler ve ortaya çıkan güncel düzenleme ihtiyaçları doğrultusunda TCMB bünyesindeki ilgili birimler ile birlikte çeşitli çalışmalar yürütülmüştür. TCMB tarafından hazırlanan ZK'lar ve menkul kıymet tesisi hakkındaki Tebliğler kapsamında yürütülen düzenleme değişikliği çalışmalarının katılım bankacılığı ve katılım finans esaslarını kapsayacak şekilde uyarlanması için ilgili birimlere katkı ve görüş verilmiştir. 2022 yılında Cumhurbaşkanlığı Genelgesi ile yayımlanan Katılım Finans Strateji Belgesi kapsamında, TCMB'nin sorumlu kurum olarak belirlendiği katılım finans likidite olanaklarının artırılması ve diğer Kanunlarda mevzuat değişikliklerine ilişkin önerilerin hazırlanması konularında çalışmalar gerçekleştirilmiş olup T.C. Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisi'ne raporlamalar yapılmıştır. Ayrıca, T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığınca yürütülen Katılım Finans Mevzuatı Çalışma Grubu kapsamındaki toplantılara katılım sağlanmış ve Türkiye'deki katılım finans yönetim çerçevesi geliştirilmesine ilişkin çalışmalara katkı verilmiştir.

TCMB'nin hissedar veya üyesi olduğu uluslararası kuruluşlarca düzenlenen toplantılar ve gelişmeler takip edilerek düzenleme çalışmalarına katkı sunulmuş, çeşitli öneriler ortaya konulmuş ve rapor çalışmalarına destek verilmiştir. Bu kapsamda, Uluslararası İslami Likidite Yönetimi Kurulu'nun (IILM) yönetim ve idare organları olan Genel Kurul ve Yönetim Kurulu ile İcra, Risk Yönetimi ve Denetim Komiteleri toplantılarına ilgili düzeylerde yıl boyunca katılım sağlanmıştır. 2023 yılında IILM Yönetim Kurulu ve Genel Kurul dönem başkanlığı TCMB Başkanı Hafize Gaye Erkan tarafından yürütülmüştür. Bu kapsamda, IILM Yönetim Kurulu toplantısı TCMB ev sahipliğinde aralık ayında Türkiye'de düzenlenmiştir. Toplantı sonrasında ulusal ve uluslararası katılım finans sektörü paydaşlarına yönelik "Uluslararası İslami Likidite Yönetimi Çalıştayı" ve "Türkiye Kapasite Geliştirme Programı" toplantılarına destek verilmiş ve TCMB yönetici ve uzmanları tarafından bu toplantılarda sunumlar gerçekleştirilmiştir.

TCMB, İslami Finansal Hizmetler Kurulu'nun (IFSB) tam üyesi olup IFSB'nin en üst karar organı olan Konsey toplantılarının yanı sıra Teknik Komite ve diğer alt çalışma gruplarına ait toplantılara yıl boyunca aktif olarak katılım sağlamış ve müzakere edilen konulara görüş bildirmiştir.

TCMB'nin ikili ilişkilerini geliştirme amacı doğrultusunda yurt dışından yapılan katılım finans alanındaki eğitim talepleri karşılanmıştır. Bu kapsamda, Özbekistan Bankacılık ve Finans Akademisine "Participation Banks in Türkiye: Legislation, Regulatory Capital and Liquidity" başlıklı eğitim sunumu mart ayı içerisinde gerçekleştirilmiştir.

2.5 Finansal Altyapı

2.5.1 TCMB Ödeme Sistemleri Kullanım İstatistikleri

Bankalararası Türk Lirası Aktarım Sistemi (EFT), Müşterilerarası Türk Lirası Aktarım Sistemi (PÖS), Elektronik Menkul Kıymet Transfer Sistemi (EMKT) ve İhale Sistemi (İHS) bileşenlerinden oluşan TCMB Ödeme Sistemleri ile anlık ödeme sistemi olan Fonların Anlık ve Sürekli Transferi Sistemi (FAST) TCMB tarafından geliştirilen ve işletilen sistemlerdir.

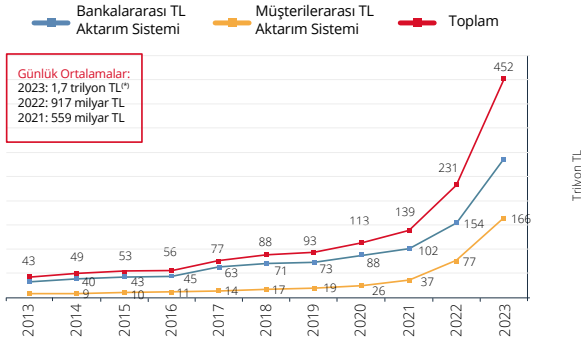
EFT Sistemi'nde gerçekleşen işlemler ile EFT ve EMKT'de fon ve menkul kıymet aktarımının eş zamanlı olarak gerçekleştiği ödeme karşılığı teslimat işlemlerinin toplam tutarı 2023 yılı için 286,29 trilyon TL olmuştur. EFT'de, 2023 yılı günlük ortalama işlem tutarı 1,13 trilyon TL olarak gerçekleşmiştir. EFT'de 2023 yılında yaklaşık 3,2 milyon işlem gerçekleşmiş ve günde ortalama 12,9 bin mesaj işlenmiştir. EFT'de tutar olarak 2023 yılında bir önceki yıla göre yaklaşık %85 daha fazla işlemin mutabakatı gerçekleştirilmiştir (Grafik 2.5.1.1).

PÖS'te 2023 yılında gerçekleşen mesajların toplam tutarı 165,9 trilyon TL olmuştur. 2023 yılında günlük ortalama işlem tutarı 655,74 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Sistemde 2023 yılında 776,2 milyon işlem gerçekleşmiş ve günde ortalama 3 milyon mesaj işlenmiştir. PÖS'te 2023 yılında 2022 yılına göre yaklaşık %13,6 daha az sayıda işlemin mutabakatı yapılmıştır (Grafik 2.5.1.2). Bu gelişmede FAST Sisteminin 8 Ocak 2021 tarihinde devreye alınması ve işlem tutar limitinin kademeli olarak artırılması ile perakende ödemelerin bir kısmının PÖS'ten FAST Sistemi'ne kaymasının etkili olduğu değerlendirilmektedir.

İHS'de ise günlük ortalama 857 adet mesaj işlenmiştir.

2023 yıl sonu itibarıyla TCMB Ödeme Sistemlerinde 62 katılımcı bulunmaktadır.

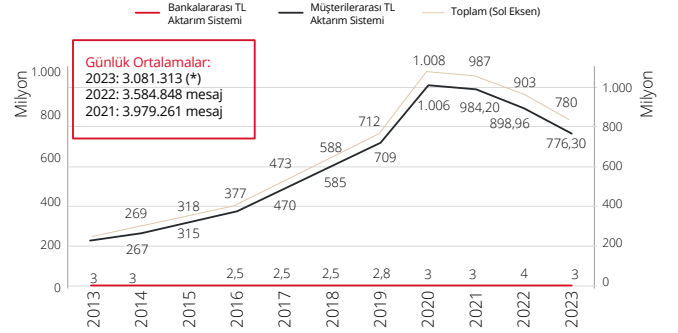
Grafik 2.5.1.1: TCMB Ödeme Sistemlerinde Gerçekleşen Toplam Ödeme Tutarı (Trilyon TL)

(*) 1,13 trilyon TL Bankalararası TL Aktarım Sistemi ve 655 milyar TL Müşterilerarası TL Aktarım Sisteminde gerçekleşen ödemelerdir.

Kaynak: TCMB

Grafik 2.5.1.2: TCMB Ödeme Sistemlerinden Geçen Toplam Mesaj Adedi (Milyon Adet)

(*) 3.068.361 adet Müşterilerarası TL Aktarım Sisteminde ve 12.952 adet Bankalararası TL Aktarım Sisteminde geçen işlemlerdir.

Kaynak: TCMB

2.5.2 Fonların Anlık ve Sürekli Transferi (FAST) Sistemi ve Kullanım İstatistikleri

TCMB bünyesinde geliştirilen ve 8 Ocak 2021 itibariyle kullanıma açılan anlık ödeme sistemi FAST, TCMB'nin Türkiye'de ödemeler altyapısının yenilikçi iş yapma yöntemlerini destekleyecek şekilde modernleştirilmesine yönelik başlattığı çalışmaların en önemli aşamalarından birisidir. FAST Sistemi 7 gün 24 saat hizmet vermekte olup ödemeler saniyeler içerisinde uçtan uca tamamlanmakta ve kullanıcıların işlemin sonucuna ilişkin anlık olarak bilgilendirilmesi sağlanmaktadır.

Kademeli olarak artırılan FAST işlem tutar limiti, 14 Şubat 2023 tarihinde dinamik doğrulamalı karekod kullanılan iş yeri ödemeleri de dahil olmak üzere 20 bin TL'ye; 21 Aralık 2023 tarihinde ise işlem tutar limiti 50 bin TL, dinamik doğrulamalı karekod kullanılan iş yeri ödemeleri limiti ise 100 bin TL'ye yükseltilmiştir.

Uluslararası Banka Hesap Numarası (IBAN) gereksiz para transferi yapılmasına olanak sağlayan Kolay Adresleme Sistemi (KOLAS) sayesinde FAST Sistemi'nde işlemler telefon numarası, TC kimlik numarası, e-posta adresi, pasaport numarası veya vergi kimlik numarası kullanılarak gerçekleştirilebilmektedir. 31 Aralık 2023 tarihinde KOLAS tekil müşteri adedi 22 milyondur.

FAST Sistemi'nde kişiden kişiye para transferleri ve iş yeri ödemeleri standartlara uygun olarak oluşturulmuş TR Karekod kullanılarak IBAN bilgisi paylaşmaksızın gerçekleştirilebilmektedir.

Güvenlik Katman Servisi (SİPER) sayesinde FAST dahil tüm fon transferi işlemlerinde para transferini başlatan kurum ile alıcı kurum arasında yasa dışı bir işlem riski hakkında bilgi paylaşılabilir.

Borçlunun alacaklıdan para talep etmesini sağlayan Ödeme İste Katman Servisi geliştirilerek aralık ayında pilot olarak kullanıma açılmıştır.

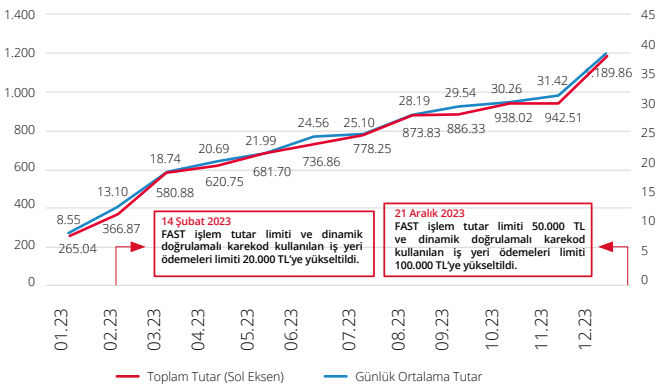
Tüm katman servisler, ödeme ve para transferi işlemlerinin sorunsuz, hızlı ve güvenilir bir ortamda her an, her yerde gerçekleştirilmesine katkı sağlayan, önemli adımlardır.

2023 yılı içerisinde FAST Sistemi'nden geçen mesajların toplam tutarı 8,86 trilyon TL olmuştur. Günlük ortalama işlem tutarı 24,3 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Sistemde 2023 yılında 3,3 milyar adet işlem gerçekleşmiş ve günde ortalama 9 milyon adet mesaj işlenmiştir. 2023 yıl sonu itibarıyla günlük en yüksek işlem adedine 15 Kasım 2023 tarihinde 19 milyon adet işlemler ulaşılmıştır (Grafik 2.5.2.2).

Ödeme ve e-para kuruluşlarının FAST Sistemi'ne katılımı için sertifikasyon süreci başarıyla tamamlanarak 10 kuruluşun, FAST Sistemine katılımı sağlanmıştır.

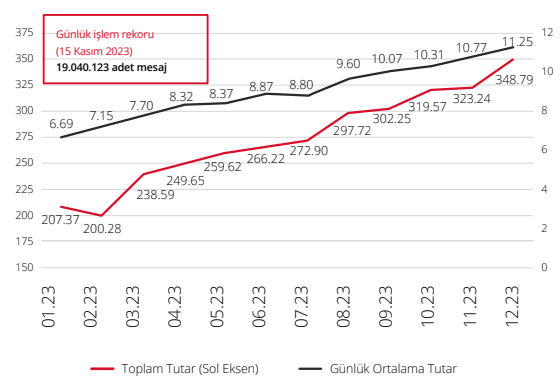
31 Aralık 2023 tarihi itibarıyla Sistemin 36 katılımcısı bulunmaktadır.

Grafik 2.5.2.1: Fonların Anlık ve Sürekli Transferi Sisteminde Gerçekleşen Ödeme Tutarı (Milyar TL)

Kaynak: TCMB

Grafik 2.5.2.2: Fonların Anlık ve Sürekli Transferi Sisteminden Geçen Mesaj Adedi (Milyon)

Kaynak: TCMB

2.5.3 6493 Sayılı Kanun Uyarınca Çıkarılan Düzenlemeler

Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği ile Ödeme ve Elektronik Para Kuruluşlarının Bilgi Sistemleri ile Ödeme Hizmeti Sağlayıcılarının Ödeme Hizmetleri Alanındaki Veri Paylaşım Servislerine İlişkin Tebliğde Değişiklik Yapılması

TCMB tarafından 1 Aralık 2021 tarihli ve 31676 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan “Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para İhracı ile Ödeme Hizmeti Sağlayıcıları Hakkında Yönetmelik” (Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği) ile “Ödeme ve Elektronik Para Kuruluşlarının Bilgi Sistemleri ile Ödeme Hizmeti Sağlayıcılarının Ödeme Hizmetleri Alanındaki Veri Paylaşım Servislerine İlişkin Tebliğ” hükümlerinin uygulama alanı bulmasıyla birlikte, sektör ihtiyaçları, tüketici şikâyetleri, uluslararası standartlar, en iyi uygulamalar ve diğer ülkelerdeki düzenlemeler de dikkate alınarak kuruluşların etkin, sorunsuz ve kesintisiz bir şekilde faaliyet göstermesine katkıda bulunulmasını teminen söz konusu Yönetmelik ve Tebliğ’de bazı değişiklikler yapılmış olup bu değişiklikler 7 Ekim 2023 tarihli ve 32332 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

Ödeme ve Elektronik Para Kuruluşlarının Asgari Özkaynak Miktarlarının Yeniden Belirlenmesi ile İlgili Tebliğin Yayımlanması

Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin “Asgari özkaynak yükümlülüğü ve mesleki sorumluluk sigortası” başlıklı 33’üncü maddesinin birinci fıkrasındaki öz kaynak uyarınca; tutarlarının, TÜİK tarafından yayımlanan fiyat endekslerindeki yıllık değişimler göz önünde bulundurularak TCMB tarafından her yıl Ocak ayında tekrar değerlendirilmesi düzenlenmektedir.

Bu kapsamda, 28 Ocak 2023 tarihli ve 32087 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak 30 Haziran 2023 tarihinde yürürlüğe girmek üzere Tebliğ yayımlanarak münhasıran fatura ödemelerine aracılık yapan ödeme kuruluşları, münhasıran hesap bilgisi hizmeti sağlayan ödeme kuruluşları dışındaki diğer ödeme kuruluşları ve elektronik para kuruluşları için söz konusu asgari öz kaynak tutarları sırasıyla 7 milyon TL, 15 milyon TL ve 41 milyon TL olarak belirlenmiştir.

6493 sayılı Kanun’un 12’nci maddesinin ikinci fıkrasının (b) ve (h) bentleri uyarınca Kanun Kapsamı Dışında Kalanların Bildirim Yükümlülükleri Hakkında Bilgilendirme Rehberinin Güncellenmesi

Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin “Kapsam dışında kalanların bildirim yapma yükümlülüğü” başlıklı 82’nci maddesi kapsamında 2022 yılında hazırlanan “6493 sayılı Kanun’un 12’nci maddesinin ikinci fıkrasının (b) ve (h) bentleri uyarınca Kanun Kapsamı Dışında Kalanların Bildirim Yükümlülükleri Hakkında Bilgilendirme Rehberi” güncellenmiştir.

TR Karekod Yönetmeliğinin Uygulanmasına Dair Gerçekleştirilen Çalışmalar

Ödeme Hizmetlerinde TR Karekod’un Üretilmesi ve Kullanılması Hakkında Yönetmelik uyarınca TR Karekod ile yapılacak işlemlere ilişkin ödeme hizmeti sağlayıcıları tarafından yürütülmekte olan teknik altyapının oluşturulması süreci takip edilmiş ve TR Karekod ile yapılan ödemelerin yaygınlaştırılması konusunda başta BKM olmak üzere ilgili paydaşlarla birlikte eş güdüm içerisinde çalışmalar yürütülmüştür. Yürütülen teknik geliştirme ve yaygınlaştırma çalışmaları sonucunda ülkemizdeki mevcut POS’ların %85’inde TR Karekod aracılığıyla kartlı ödeme gerçekleştirilmesi ve ülkemizdeki ATM’lerin neredeyse tamamında TR Karekod ile para çekilmesi mümkün hale gelmiştir. Öte yandan, FAST TR Karekod ile ödeme gerçekleştirmek için teknik hazırlıkları tamamlanmış olan POS’ların oranı ise %80’e ulaşmış olup ödeme hizmeti sağlayıcıları tarafından iş yerleri ile sözleşme süreçlerinin tamamlanmasıyla birlikte bahse konu POS’larda TR Karekod aracılığıyla FAST işlemlerinin gerçekleştirilmesi mümkün hale gelecektir.

Diğer taraftan, bir bacağı yurt dışında olan sınır ötesi ödemelerin geleneksel ödeme yöntemlerine ilave olarak TR Karekod gibi yenilikçi ödeme yöntemleri ile de gerçekleştirilebilmesine yönelik ödeme hizmeti sağlayıcıları tarafından birtakım girişimler olduğu görülmüştür. Bu kapsamdaki çalışmaları destekleyebilmek ve ödeme hizmeti sağlayıcılarının TR Karekodlu sınır ötesi ödemeleri birlikte çalışabilir bir şekilde ve TR Karekodun mevcut yaygınlığındaki ağ etkisinden faydalanarak gerçekleştirilebilmeleri için ihtiyaç duyulan akışların ve teknik geliştirmelerin BKM koordinasyonunda ödeme hizmeti sağlayıcılarının katılımıyla belirlenebilmesine yönelik çalışmalar yürütülmektedir. Söz konusu çalışmaların nihai halini almasıyla birlikte TR Karekodlu sınır ötesi ödemeler için ödeme hizmeti sağlayıcıları tarafından esas alınacak rehber niteliğinde bir doküman oluşturulması beklenmektedir.

Buna ilave olarak, TR Karekodlu ödemelerin daha fazla senaryoda kullanılabilmesine imkan sağlamak amacıyla BKM koordinasyonunda ödeme hizmeti sağlayıcılarının katılımıyla yürütülmekte olan çalışmalardan diğerleri ise ATM’lerden para yatırmak amacıyla kullanılacak TR Karekodlu akışların ve üçüncü taraf mobil uygulamalar ile gerçekleştirilecek TR Karekodlu ödeme akışlarının belirlenmesine yöneliktir. Söz konusu akışlara nihai hallerinin verilmesine ve hayata geçirilmesine yönelik çalışmalar 2024 yılında yürütülecektir.

Bununla birlikte, TR Karekod ile ödeme farkındalığının ve bilincinin müşteriler ve iş yerleri nezdinde oluşturulabilmesi ile TR Karekod ile ödeme deneyiminin iyileştirilebilmesi ve işyerlerinde FAST TR Karekod başta olmak üzere TR Karekodlu ödemelerin kabul edilebilirliğinin yaygınlaştırılabilmesi için çeşitli aksiyonlar 2023 yılı içerisinde belirlenmiş olup bu aksiyonların 2024 yılı içerisinde hayata geçirilmesine yönelik çalışmaların yürütülmesi öngörülmektedir.

Ödeme Hizmetleri Veri Paylaşım Servisleri (ÖHVPS) GEÇİT Altyapısına İlişkin Çalışmalar

12 Kasım 2019 tarihinde güncellenen 6493 sayılı Kanununun 12'nci maddesinin birinci fıkrasına ödeme emri başlatma hizmeti (f bendi) ve ödeme hesabına ilişkin konsolide edilmiş bilgilerin çevrim içi platformlarda sunulması hizmeti (g bendi) eklenerek Ödeme Hizmetleri Veri Paylaşım Servisleri (ÖHVPS) olarak da adlandırılan söz konusu hizmet türleri kanun kapsamında ödeme hizmeti olarak tanımlanmıştır.

Diğer taraftan, ülkemiz koşulları ve ihtiyaçları da göz önünde bulundurularak, paydaşların hızlı entegrasyonu, verimli ve etkin bir ödeme hizmetleri veri paylaşım servisleri deneyimi için teknik hizmet sağlayıcı odaklı bir uygulama mimarisi tasarlanmış ve bu doğrultuda BKM'nin teknik hizmet sağlayıcı olarak belirlenmesi ile BKM tarafından tamamen yerli, beşerî ve teknik kaynaklar ile geliştirilen ve ortak ÖHVPS altyapısı olarak konumlandırılan BKM API GEÇİDİ (GEÇİT), 1 Aralık 2022 tarihinde devreye alınmış, testlerini ve teknik sertifikasyonlarını başarıyla tamamlayan bankalar 'GEÇİT' üzerinden Hesap Hizmeti Sağlayıcıları (HHS) olarak hizmet vermeye başlamıştır.² Düzenlemelerle belirlenen ilk 10 katılımcı ve bazı öncü bankalar (toplam 16 Banka) teknik sertifikasyonlarını tamamlayarak HHS olarak GEÇİT üzerinden hizmet vermektedir. Bankalar HHS rolüne ek olarak isterlerse, 6493 Sayılı Kanun'un 13'üncü maddesinin birinci fıkrası uyarınca, Ödeme Hizmeti Sağlayıcısı (YÖS) rolü ile de sisteme dâhil olabilmektedir. Öte yandan bankalar 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu kapsamında değerlendirildikleri için diğer ödeme hizmeti sağlayıcıları gibi TCMB'den faaliyet izni almaları gerekmemektedir. Halen 15 Banka YÖS olarak hizmet vermektedir.

Mevcut ödeme kuruluşları ve ödeme ve elektronik para kuruluşları YÖS olmak isterlerse BKM tarafından yapılacak teknik sertifikasyona ek olarak 6493 sayılı Kanun'un 12'nci maddesinin birinci fıkrasının (f) ve (g) bentleri kapsamında faaliyet genişletme izni, hâlihazırda ödeme kuruluşu olmayanların ise faaliyet izni alması gerekmektedir. Bu kapsamda 4 banka dışı ödeme hizmeti sağlayıcısı teknik sertifikasyon ve lisans süreçlerini başarıyla tamamlayarak YÖS olarak GEÇİT altyapısına entegre olmuşlardır. YÖS olan bankalarla birlikte toplam 19 YÖS bulunmaktadır. 8 kuruluşun ise YÖS olmak üzere çalışmaları devam etmektedir. ÖHVPS'ye ilişkin hazırlanan genel ağ sayfasında üretim ortamındaki katılımcılar (HHS ve YÖSler) ile BKM Teknik Sertifikasyon sürecini tamamlayanlar listelenmeye başlamıştır.³

TCMB üst yönetiminin, ödeme ve elektronik para kuruluşları tarafından yürütülmekte olan teknik ve operasyonel çalışmaların sorunsuz bir şekilde sonuçlanması için, finansal teknolojiler ve ödemeler alanında yaşanan güncel gelişmeler kapsamında, ilave süre verilmesinin uygun olacağı değerlendirilmeleriyle, 7 Ekim 2023 tarih ve 32332 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan düzenleme ile uyum süreleri ilk 10 banka için 30 Eylül 2023'e, diğer ödeme hizmeti sağlayıcılar için ise 30 Eylül 2024'e ertelenmiştir. Ödemeler alanındaki söz konusu düzenleme güncellemelerinde ÖHVPS Uyum Tarihlerindeki değişikliklere ek olarak düzenlemelerde "Dijital Cüzdan" tanımlanmış, dijital cüzdan hizmetinin sunulması ile ilgili şartlar düzenlenmiştir. Bu kapsamda ÖHVPS API İlke ve Kurallarında (API Standardı) "Dijital Cüzdana Kart Ekleme" akışı eklenmiştir. Halen HHS olarak GEÇİT'e bağlanmış olan Kart Çıkaran Kuruluşların 30 Haziran 2024 tarihine kadar söz konusu akışa uyum sağlamaları beklenmektedir.

Ek olarak, 1 Aralık 2023 itibari ile ÖHVPS API Standardında 1.0.2 sürümünden 1.1.0 sürümüne geçilmiştir. Bu kapsamda mevcut fonksiyonlardaki iyileştirmeler yanında standarda Olay Bildirim Servisleri ile Ayrık Güçlü Kimlik Doğrulama eklenmiştir.

² <https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TR/TCMB+TR/Main+Menu/Duyurular/Basin/2022/DUY2022-48>

³ <https://bkm.com.tr/urunler-ve-hizmetler/odeme-hizmetleri-veri-paylasim-servisleri/>

Etiket Kullanımı Hakkında Talimat'ın Güncellenmesi

10 Ağustos 2023 tarih ve "Etiket Kullanımı Hakkında" konulu TCMB Talimatı ile kişilerin yetkisiz temsilciler ile işlem yapmalarını önleyebilmek için temsilciler tarafından kullanılacak etiket ve sertifikalara ilişkin esaslar çerçevesinde temsilcilerin kullanması gereken etiket formatı güncellenmiştir.

Dolandırıcılık Eylemlerine İlişkin Talimat'ın Yayınlanması

1 Kasım 2023 tarih ve "Dolandırıcılık Eylemlerine İlişkin Talimat" konulu TCMB Talimatı ile ödemeler alanının güvenliğinin sağlanması, tüketici mağduriyetlerinin önlenmesi ve ödeme ve elektronik para kuruluşlarının itibarının korunmasını teminen çeşitli hususlarda 6493 sayılı Kanun ve buna ilişkin ikincil düzenlemeler başta olmak üzere ilgili tüm düzenlemelere uyum durumunun kuruluşlar tarafından gözden geçirilmesi ve geliştirilmesinde yarar görülen hususlarda gerekli aksiyonların ivedilikle alınması uygun görülmüştür.

Yönetmeliğin 19 uncu Maddesi Üçüncü Fıkrası Kapsamında Kurulacak İş Birliklerinde Logo ve Marka Kullanımına İlişkin Talimat'ın Yayınlanması

18 Ağustos 2023 tarih ve "Yönetmeliğin 19 uncu Maddesi Üçüncü Fıkrası Kapsamında Kurulacak İş Birliklerinde Logo ve Marka Kullanımına İlişkin Talimat" konulu TCMB Talimatı ile Yönetmeliğin 19 uncu maddesi kapsamındaki iş birliği türünde, ödeme ve elektronik para kuruluşlarının ve temsilcilerinin logo ve marka kullanımı güncellenmiştir.

6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun Kapsamındaki İdari Para Cezalarına İlişkin Açıklama Rehberinin Güncellenmesi

İdari para cezası süreçlerinin daha etkin bir şekilde işletilebilmesini teminen İdari Para Cezalarına İlişkin Açıklama Rehberi, 1 Aralık 2021 tarihli ve 31676 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Ödeme ve Elektronik Para Kuruluşlarının Bilgi Sistemleri ile Ödeme Hizmeti Sağlayıcılarının Ödeme Hizmetleri Alanındaki Veri Paylaşım Servislerine İlişkin Tebliğ hükümlerini de içerecek şekilde güncellenmiştir.

2.5.4 İşyeri Kayıt Sistemi'ne (İKS) yönelik çalışmalar

İşyeri Kayıt Sistemi (İKS) ödeme işlemlerine ilişkin süreçlerin kolaylaştırılması ve ödemeler alanında dolandırıcılık ve kötü niyetli kullanım faaliyetlerinin önlenmesi amacıyla, ödeme hizmeti kapsamına giren bir ödeme yöntemi ile mal ve hizmet sunan iş yerlerine ilişkin iş yeri kodlarının merkezi bir noktadan verilebilmesi ve takip edilebilmesi amacıyla 2022 yılında hayata geçirilmiştir. Söz konusu sisteme Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği'nin geçiş sürecinin tamamlanmasıyla birlikte iş yerlerine ödeme hizmeti kapsamına giren bir ödeme yöntemi ile ödeme hizmeti sunmakta olan bankaların ve banka dışı ödeme hizmeti sağlayıcıların katılımı tamamlanmış olup bu tür hizmetleri yeni sunmaya başlayacak olan ödeme hizmeti sağlayıcıların sisteme katılım süreci BKM tarafından yürütülmektedir.

Öte yandan, İKS kapsamında Türkiye Ödeme ve Elektronik Para Kuruluşları Birliği (TÖDEB) tarafından TCMB'ye iletilen talep kapsamında ödeme hizmeti sağlayıcılarının başka bir ödeme hizmeti sağlayıcısının altyapısını kullanarak ödeme hizmeti sunduğu durumlarda ödeme hizmeti sağlayıcıları arasında yapılmakta olan bilgi paylaşımının standartlaştırılması ve söz konusu veri paylaşımının merkezi bir yapı üzerinden yapılması talebine istinaden BKM koordinasyonunda ödeme hizmeti sağlayıcılarının katılımıyla yürütülen çalışmalar sonucunda Veri Paylaşım Servisleri akışları hayata geçirilmiştir. Bahse konu akışlar özellikle banka dışı ödeme hizmeti sağlayıcılarının bankaların altyapılarını kullanarak ödeme hizmeti sunduğu durumlarda bankalarla iş yerlerine yönelik paylaşacakları verileri sınırlandırıp standartlaştırarak sektördeki rekabetin desteklenmesi ve anılan veri paylaşımının İKS üzerinden yapılmasına imkan sağlayacak sürecin verimliliğini ve etkinliğini artırma noktasında fayda sağlamıştır.

2.5.5 Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Faaliyetlerine İlişkin İzinler

Diğer faaliyetlerin onaylanması

- Bir ödeme sisteminin diğer faaliyet başvurusu onaylanmıştır.

Türkiye'de Faaliyet Gösteren Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Sayısı

31 Aralık 2023 tarihi itibarıyla 6493 sayılı Kanun uyarınca Türkiye'de faaliyet gösteren 8 adet ödeme sistemi ve 4 adet ise menkul kıymet mutabakat sistemi bulunmaktadır.

2.5.6 Ödeme ve Elektronik Para Kuruluşlarının Faaliyetlerine İlişkin İzinler

Faaliyet İzni

- 7 şirketin faaliyet izni başvurusu onaylanarak Resmi Gazete’de duyurulmuştur.
- 1 şirketin faaliyet izni başvurusu reddedilmiştir.

Faaliyet İzni Genişletme

- 13 kuruluşun faaliyet genişletme başvurusu onaylanarak Resmi Gazete’de duyurulmuştur.

Pay Devri

- 9 kuruluşun 11 pay devri izin başvurusu onaylanmış, 1 pay devri başvurusu reddedilmiştir.

Faaliyet izninin geçici olarak durdurulması

- 1 kuruluşun faaliyet izni geçici olarak durdurulmuştur.

Faaliyet izninin iptali

- 1 Kuruluşun faaliyet izni iptal edilmiştir.

Türkiye’de Faaliyet Gösteren Ödeme ve Elektronik Para Kuruluşlarının Sayısı

31 Aralık 2023 tarihi itibarıyla 6493 sayılı Kanun uyarınca Türkiye’de faaliyet gösteren 27 adet ödeme kuruluşu ve 53 adet elektronik para kuruluşu bulunmaktadır.

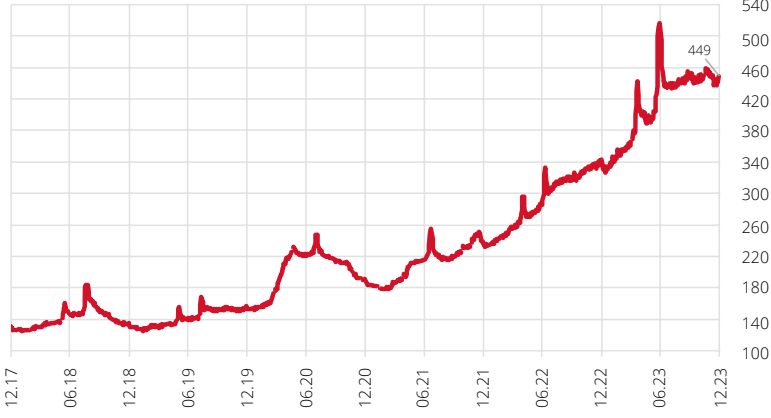
2.5.7 Ödeme ve Elektronik Para Kuruluşlarına Uygulanan İdari Yaptırımlar

2023 yılında Kuruluşlar nezdinde gerçekleştirilen gözetim ve denetim faaliyetleri sonucunda, 6493 sayılı Kanun’un “Düzenleme ve kararlara uymamak” başlıklı 27’nci maddesi uyarınca 5 kuruluşa toplamda 1.394.957,00 TL tutarında idari para cezası ve 12 kuruluşa uyarı cezası uygulanmıştır.

2.6 Emisyon İşlemleri

2023 yılına 342 milyar TL seviyesinde başlayan emisyon hacmi, yıl başından itibaren girdiği kademeli artış eğilimi ile haziran ayında 516 milyar TL tutarla tarihinin en yüksek seviyesine ulaşmış ve yılı 449 milyar TL ile kapatmıştır (Grafik 2.6.1).

Grafik 2.6.1: Emisyon Hacmi (Milyar TL)

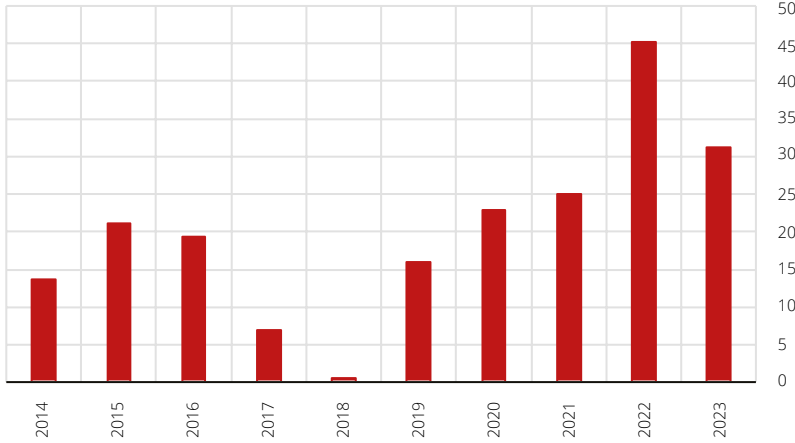

Kaynak: TCMB

Son Gözlem: 31 Aralık 2023

2023 yıl sonu itibarıyla emisyon hacminde %31, dolaşımdaki banknot sayısında ise %17 oranında artış gerçekleşmiştir. Son 10 yıllık dönemde yıl sonu itibarıyla emisyon hacmi yıllık ortalama %20, dolaşımdaki banknot sayısı ise yıllık ortalama %12 oranında artmıştır (Grafik 2.6.2).

Grafik 2.6.2: Emisyon Hacmi Yıllık Değişim (%)

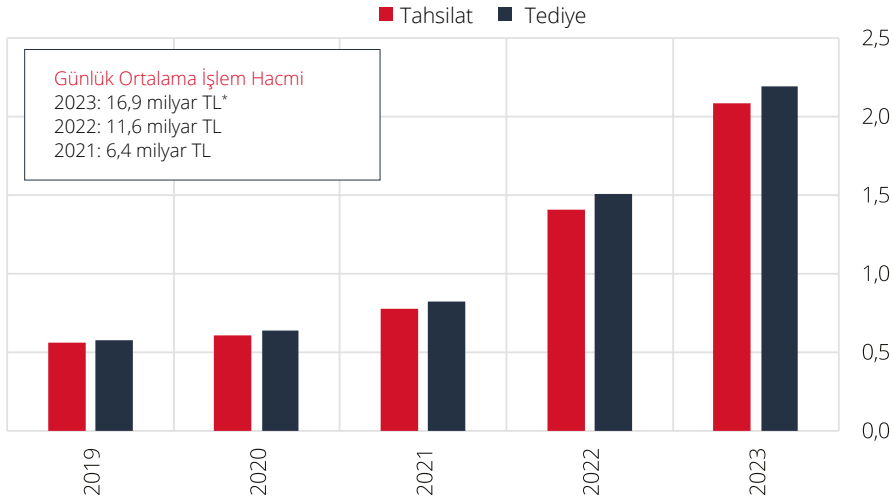
Kaynak: TCMB

Son Gözlem: 2023

31 Aralık 2023 tarihi itibarıyla tedavülde 4,2 milyar adet banknot bulunmaktadır. 2023 yıl sonu itibarıyla emisyon hacminin kupür dağılımında, adet olarak en yüksek paya sahip olan kupürler sırasıyla 200 ve 100 Türk lirasıdır. Adet olarak en yüksek paya sahip iki kupürün (200 ve 100 Türk lirasının) toplam içindeki payı %62,9'dur. Tutar olarak da en yüksek paya sahip iki kupür olan 200 ve 100 Türk lirası banknotların toplam içindeki payları sırasıyla %69,6 ve %23,6 seviyesindedir.

2023 yılında, TCMB'nin hizmet verdiği 21 şube, 16 banknot deposu, 1 vezne merkezi ile TCMB adına banknot saklama ve işleme faaliyetlerinin gerçekleştirildiği 40 Merkezi Olmayan Nakit Yönetimi (MONY) deposunda toplam 2,1 trilyon TL tutarında tahsilat, 2,2 trilyon TL tutarında tediye olmak üzere toplam 4,3 trilyon TL tutarında işlem gerçekleştirilmiştir (Grafik 2.6.3).

Grafik 2.6.3: Hizmet Birimleri Toplam İşlem Hacmi (Trilyon TL)

Kaynak: TCMB

Son Gözlem: 2023

* Günlük ortalama 8,2 milyar TL tahsilat ve 8,7 milyar TL tediye işlem hacmi

Söz konusu dönemde, ülke genelinde toplam işlem hacminden en yüksek payı alan hizmet birimlerimiz sırasıyla %40,5 ile İstanbul Şubesi, %10,7 ile Ankara Şubesi ve %8,1 ile İzmir Şubesidir.

TCMB şubelerinin bulunmadığı illerde gerek banknot kalitesinin iyileştirilmesi gerekse piyasanın nakit ihtiyacının çeşitli kupürlerle zamanında karşılanabilmesi amacıyla 16 ilde faaliyette bulunan banknot depolarında 2023 yılında 205 milyar TL tutarında tahsilat, 267 milyar TL tutarında tediye işlemi gerçekleştirilmiştir. Diğer bir ifadeyle, TCMB'de gerçekleşen toplam işlem hacminin %11'i banknot depolarında gerçekleşmiştir.

2023 yılında İzmir'de bir adet, İstanbul'da dört adet olmak üzere açılan beş adet MONY deposuyla birlikte 2023 yıl sonu itibarıyla 40 adet MONY deposu faaliyettedir. MONY depoları 2023 yılı sonu itibarıyla ilgili ildeki toplam işlem hacminden İstanbul'da %35,3, Ankara'da %32,8, İzmir'de %25,6, Bursa'da %13,6 ve İzmit'te %7,7 pay almıştır. Uygulamanın, nakit işlem hacminin yüksek olduğu diğer illerimizde de yaygınlaştırılması yönünde çalışmalar devam etmektedir.

Son olarak, madeni para nakit yönetiminde verimliliğin artırılması amacıyla T.C. Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü (PTT) ve Bankamız arasında protokol imzalanarak 11 ilde açılan Konsinye Madeni Para Depoları (KMPD) faaliyetlerine devam etmiştir. 2023 yılında ülke bazında gerçekleşen toplam 699 milyon TL tutarındaki madeni para işlem hacminin %75,4'i söz konusu KMPD'ler tarafından gerçekleştirilmiştir.

2.7 Uluslararası Rezervler ve Risk Yönetimi

Uluslararası rezervler, TCMB tarafından Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetinin döviz cinsinden olan borçlarına karşılık iç ve dış borç servisini gerçekleştirmek, dışsal şoklara karşı gerekli döviz likiditesini bulundurmak, para ve kur politikası uygulamalarını desteklemek ve piyasalara güven vermek gibi amaçlarla tutulmaktadır. Rezerv yönetimi uygulamalarının temel dayanağını 1211 sayılı TCMB Kanunu oluşturmaktadır. Söz konusu Kanun gereğince uluslararası rezervler TCMB tarafından sırasıyla güvenli yatırım, likidite ve getiri öncelikleri gözetilerek yönetilmektedir. Bu doğrultuda, uluslararası rezervlerin yönetiminde sermayenin korunması ve gerekli likiditenin temini kısıtları altında getiri elde edilmesi hedeflenmekte ve ülkemizin ulusal varlığı olan rezervlerin basiretli yönetimi esas alınmaktadır.

TCMB bünyesinde rezerv yönetimi karar alma süreci hiyerarşik olarak üç aşamalı bir yapıya sahiptir. Birinci aşamada, TCMB'nin en yüksek karar organı olan Banka Meclisi, 1211 sayılı TCMB Kanunu ile kendisine verilen görev ve yetki doğrultusunda, Döviz Rezerv Yönetimi Yönetmeliği ile Altın Rezerv Yönetimi Yönetmeliği'ni onaylayarak rezerv yönetimi için genel yatırım kriterlerini belirlemektedir. İkinci aşamada, Banka Meclisi tarafından uygulamaya dönük kararların alınması konusunda yetkilendirilen Yönetim Komitesinin veya Başkanlık Makamının yönetmelikler çerçevesinde aldığı kararlar yer almaktadır. Bu aşamada, rezerv yönetiminde ilgili yıla ait yatırım stratejisini ve genel risk toleransını yansıtan model portföy Yönetim Komitesinin onayıyla belirlenmektedir. Karar alma sürecinin üçüncü ve son aşamasında ise, yönetmelikler ve model portföy ile belirlenen tercih ve kısıtlar çerçevesinde rezerv yönetimi uygulamaları yer almaktadır. En iyi uygulama pratikleri çerçevesinde görevler ayrılığı ilkesi benimsenmekte, rezerv yönetimi faaliyetleri Piyasalar Genel Müdürlüğü bünyesindeki Rezerv Yönetimi Müdürlüğü tarafından yürütülürken, rezerv yönetimine ilişkin risk yönetimi ise aynı Genel Müdürlük bünyesindeki Kurumsal Risk Yönetimi Müdürlüğü tarafından yerine getirilmektedir.

Yönetmelik ve model portföy ile belirlenen hedefler, kısıtlar ve limitler çerçevesinde gerçekleştirilebilecek işlemler uluslararası piyasalarda döviz alım-satım işlemleri, döviz depo işlemleri, menkul kıymet alım-satım işlemleri, geri alım vaadiyle satım işlemleri, geri satım vaadiyle alım işlemleri, menkul kıymet borç verme işlemleri ve türev işlemler olarak sıralanmaktadır. Uluslararası standartta olan TCMB altın rezervlerinin yönetiminde ise doğrudan altın alım-satımı, altın depo, altın para takası, lokasyon swap ve fiziki altın nakil işlemleri yapılabilmektedir.

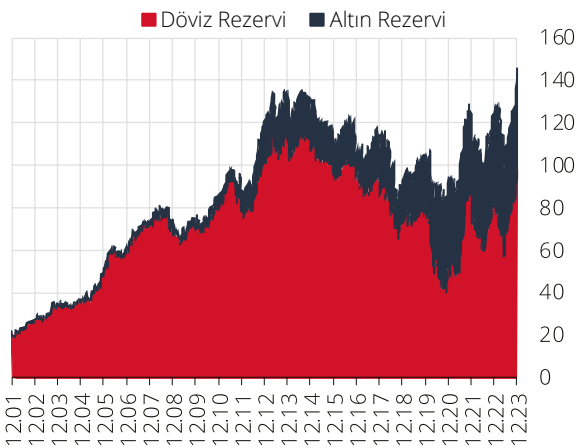
Uluslararası rezervlerin yönetimi kapsamında maruz kalınan risklerin yönetimi model portföyün belirlenmesiyle başlamaktadır. Model portföy TCMB'nin stratejik varlık tahsisine ilişkin tercihlerini yansıtmakta olup, hedef döviz kompozisyonu, hedef vade kompozisyonu ve bunlardan sapma limitleri, maksimum işlem limitleri toplamı, kullanılabilir işlem türleri ile yatırım yapılabilecek ülkeleri ve yatırım araçlarını ifade eden yatırım evreninden oluşmaktadır. Bu kapsamda, döviz rezervlerinin yatırıma tâbi tutulacağı para birimleri, rezerv yönetiminde kullanılabilir yatırım araçları ve vade limitleri belirlenerek, rezerv yönetiminden elde edilecek getiri ile maruz kalınacak finansal riskler büyük ölçüde belirlenmiş olmaktadır.

2023 yılında küresel ekonomiler ve finansal piyasalar üzerinde, temel olarak, başlıca merkez bankalarının artan enflasyonist baskı karşısında uyguladığı parasal sıkılaştırma politikaları ve bu politikalara ilişkin beklentiler ile başta Rusya-Ukrayna savaşı olmak üzere jeopolitik gelişmeler etkili olmuştur. Pandemi sonrası artan talep, iklim koşullarının olumsuz seyri ve arz-talep dengesizlikleri, 2022 yılında olduğu gibi 2023 yılında da enflasyonun küresel bazda yüksek seviyelerde seyretmesine neden olmuş; bu doğrultuda başlıca merkez bankaları, parasal duruşlarını sıkılaştırarak 2022 yılında başladıkları faiz artırımlarına 2023 yılında da devam etmişlerdir. Hızlı ve yüksek faiz artırımları, bir yandan enflasyon ve enflasyon beklentilerini aşağıya çekerken, diğer taraftan küresel resesyona ilişkin endişeleri tetiklemiştir. 2023 yılı boyunca, küresel ekonomik büyüme; faiz artırımlarının üretim ve talep üzerindeki olumsuz etkisinden, hükümetlerin mali disiplini sağlama amacıyla pandemi sırasında uygulamaya koydukları mali destekleri çekmeye başlamasından, Çin’de ekonomik büyümenin ülkedeki deflasyon süreci ve konut sektöründeki kriz nedeniyle beklentilerin altında kalmasından ve Doğu Avrupa ile Orta Doğu’da yaşanan jeopolitik gelişmelerden olumsuz etkilenmesinden dolayı, ancak, başlıca ülke ekonomilerinin, bu unsurlar karşısında genel olarak beklentilerin üzerinde bir dayanıklılık sergilemesi sonucu 2023 yılında küresel çapta bir ekonomik resesyondan kaçınılmış; küresel ekonomik aktivite pandemi öncesi seviyelerin altında kalmakla birlikte yavaş da olsa toparlanmaya devam etmiştir. Yılın ikinci yarısından itibaren ise, finansal piyasalarda, enflasyonda gözlenen gerileme ve faiz artırımlarının ekonomik büyüme üzerindeki olası olumsuz etkileri nedeniyle, ABD ve Avrupa’da faiz artırım sürecinin sonuna gelindiği ve 2024 yılının ilk yarısında faiz indirimlerine başlanacağı yönünde beklentiler hakim olmaya başlamış; finansal piyasalarda getiriler bu beklentiler doğrultusunda hareket etmiştir. Tüm bu gelişmeler neticesinde, 2023 yılı ekonomik belirsizliklerin ve finansal oynaklığın yüksek olduğu bir yıl olmuştur.

TCMB’nin 2023 yılında uyguladığı rezerv yönetim stratejilerinin belirlenmesinde de söz konusu gelişmeler etkili olmuş; küresel çapta ekonomik ve finansal risklerin yüksek seviyelerde seyrettiği 2023 yılında da rezerv yönetim faaliyetleri güvenli yatırım, likidite ve getiri öncelikleri gözetilerek yürütülmüştür.

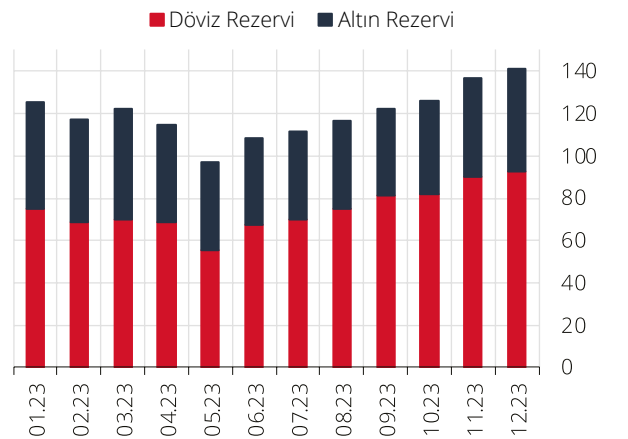
TCMB 2023 yılında, piyasa koşulları elverdiği müddetçe, rezervlerin güçlendirilmesi stratejisine devam etmiş; parasal sıkılaştırma ve makroihtiyati çerçevede atılan sadeleşme adımları da rezervlerdeki artış eğilimini desteklemiştir. TCMB’nin uluslararası rezervleri bir önceki yıla kıyasla 12,3 milyar ABD doları artış kaydederek 29 Aralık 2023 tarihi itibarıyla 141,1 milyar ABD dolarına ulaşmıştır. Bu tutarın, 92,8 milyar ABD dolarını döviz rezervleri, geriye kalan 48,2 milyar ABD dolarını ise altın rezervleri oluşturmaktadır. TCMB’nin uluslararası standartta altın rezervleri toplam uluslararası rezervlerin %34,2’sini oluşturmaktadır olup, 29 Aralık 2023 tarihi itibarıyla 726,4 ton seviyesindedir (Grafik 2.7.1 ve Grafik 2.7.2).

Grafik 2.7.1: 2001-2023 Yılları TCMB Döviz ve Altın Rezervleri (Milyar ABD Doları)

Kaynak: TCMB

Grafik 2.7.2: 2023 Yılı TCMB Döviz ve Altın Rezervleri (Milyar ABD Doları)

Kaynak: TCMB

2.8 Kurumsal Risk Yönetimi Faaliyetleri

TCMB'nin faaliyetleri dolayısıyla maruz kaldığı finansal riskler kredi, piyasa ve likidite risklerinden oluşmakta olup söz konusu riskler iş birimleri ile eş güdümlü içerisinde yönetilmektedir. TCMB faaliyetleri nedeniyle maruz kalınan finansal risklerin önemli bir kısmı, para ve kur politikası uygulamaları, döviz rezerv yönetimi ile bankacılık kesimine ve hükûmete belirli bankacılık hizmetlerinin sunulması gibi yasal görevlerin yerine getirilmesi sırasında ortaya çıkmaktadır. TCMB'nin para otoritesi olarak para ve kur politikalarının uygulanması sırasında karşılaştığı finansal riskler, uygulanan politika hedeflerinin bir sonucudur. Diğer taraftan, döviz rezerv yönetiminde maruz kalınan finansal riskler yatırım amaçlı işlemlerden kaynaklanmakta olup, TCMB rezervleri 1211 sayılı TCMB Kanunu'yla belirlenen öncelikler dikkate alınarak muhafazakâr bir şekilde yönetilmektedir.

TCMB'nin maruz kaldığı kredi riski temel olarak rezerv yönetimi kapsamında gerçekleştirilen yatırım işlemleri, para politikası uygulamaları çerçevesinde bankalara kısa süreli likidite sağlamak için gerçekleştirilen APİ, Bankalararası Para Piyasası (BPP) işlemleri ve bankalara sağlanan gün içi fonlama işlemleri ile kur politikası uygulamaları kapsamında gerçekleştirilen işlemlerden kaynaklanmaktadır. TCMB'nin para ve kur politikası çerçevesinde gerçekleştirdiği işlemlerden kaynaklanan kredi riski, işlem miktarının tamamı ve belirli bir marj tutarını da içerecek şekilde teminat alınarak ve ihtiyaç halinde ilave teminat istenmesi suretiyle yönetilmektedir. Söz konusu teminatların neredeyse tamamı, ilgili hesaplarda tutulan bakiyeler ile çok yüksek kredi değerliliğine sahip ve ikincil piyasası bulunan kıymetlerden oluşmaktadır. Tüm bunlara ek olarak bazı işlemlerde tahsil sonrası ödeme yöntemi benimsenerek maruz kalınan kredi riski büyük ölçüde düşürülmektedir.

Uluslararası rezervlerin yönetimi sırasında maruz kalınan kredi riski için üç aşamadan oluşan bir yönetim süreci uygulanmaktadır. İlk olarak yatırım işlemleri, yönetmeliklerle belirlenmiş olan kredi notu koşullarını karşılayan, yüksek kredi kalitesine sahip önde gelen uluslararası finansal kuruluşlar ve borçlanıcılar ile sınırlandırılmaktadır. İkinci olarak, yapılan işlemlerden kaynaklanan tüm kredi risklerinin kontrol edilmesi amacıyla işlem yapılan kuruluşlara tahsis edilebilecek kredi riski limitlerinin toplamı, yönetilebilir rezervin belirli bir oranı ile sınırlandırılmaktadır. Son aşamada ise, temel ve finansal analiz yöntemleri kullanılarak seçilen her bir kuruluşa kredi riski limiti tahsis edilmektedir. Bu kapsamda, maruz kalınan kredi risklerinin belirlenen limit ve kısıtlara uyumu takip edilmiş ve üst yönetime raporlanmıştır.

Rezervlerin yönetimi sırasında uluslararası piyasalarda karşılaşılan kur, faiz ve fiyat dalgalanmaları piyasa riskine neden olmaktadır. Likidite riski ise öngörülemeyen ani döviz likiditesi ihtiyaçlarının karşılanması sırasında zarar etme olasılığı olarak ortaya çıkmaktadır. Bu kapsamda, piyasa ve likidite risklerinin yönetimi amacıyla model portföyde belirlenen limitlere uyum takip edilmiş ve üst yönetime raporlanmıştır.

Döviz rezerv yönetimi kapsamında maruz kalınan finansal risklerin yanı sıra TCMB bilançosunda maruz kalınan kredi, piyasa ve likidite riskleri de ölçülmüş, izlenmiş ve raporlanmıştır.

Operasyonel risk yönetiminde riskler, TCMB süreçleri bazında iş birimleri ile yapılan ortak çalışmalar sonucunda değerlendirilmekte ve raporlanmaktadır. Süreçler yürütülürken gerçekleşen risk olayları ise olay kaydı formları ile kayıt altına alınmaktadır. Bu çerçevede, 2023 yılında operasyonel risk değerlendirmeleri, birimler tarafından olay kayıtlarıyla bildirilen risklere ilişkin düzeltici ve önleyici eylem planlarının takibi yoluyla sağlanmıştır. Diğer taraftan, iş sürekliliğine ilişkin olarak iş birimlerinin kritik süreçlerinin belirlenmesine yönelik çalışmalar yapılmıştır.

Son olarak ise TCMB'nin suç gelirlerinin aklanması ve terörün finansmanının önlenmesine ilişkin ulusal ve uluslararası standartlar ve hukuki düzenlemelere uyumu sağlanarak, bu konuda maruz kalınabilecek risklerin önüne geçmek amacıyla mevzuata uyum faaliyetleri yürütülmüştür.

2.9 Yeşil Ekonomi ve İklim Değişikliğine Yönelik Faaliyetler

TCMB'nin görev alanı çerçevesinde, ülkemiz "Yeşil Kalkınma Vizyonu" ve "2053 Net Sıfır Emisyon Hedefi"ne katkı sağlanmaktadır. Bu kapsamda, iklim değişikliğine ilişkin çalışmalar Kasım 2021'de kurulan Yeşil Ekonomi ve İklim Değişikliği Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir.

Ulusal taksonomi, karbon fiyatlandırma, sanayide yeşil dönüşüm, enerji verimliliği, iklim finansmanı ve 12. Kalkınma Planı hazırlıkları gibi ulusal iklim gündeminde yer alan konularda, ilgili kurumlarla eş güdümlü çalışarak katkı sağlanmaya devam edilmiştir.

Uluslararası çalışmalar kapsamında, NGFS toplantılarına ve çalışmalarına katılım sağlanarak, merkez bankalarının iklim değişikliği ile mücadeleye yönelik rol ve politikaları irdelenmiştir. Ayrıca, G20 Sürdürülebilir Finans Çalışma Grubu çalışmalarına katkıda bulunulmuştur.

Teknik iş birlikleri çerçevesinde diğer ülke merkez bankaları ile toplantılar gerçekleştirilmiş, ilgili konularda karşılıklı tecrübe ve bilgi paylaşımı yapılmıştır.

İklim değişikliği içerikli analitik çalışmalarda, iklim değişikliğinden kaynaklanan fiziksel riskler ile geçiş riskleri sektörel bazda incelenmiştir. Bununla birlikte, sürdürülebilir ve yeşil finansal araçların küresel ve Türkiye görünümünü ortaya koymak amacıyla çalışmalar yapılmıştır.

İklim değişikliği alanında kurum içi kapasitenin geliştirilmesi ve farkındalığın artırılması amaçlarıyla, ulusal ve uluslararası gelişmelerin özetlendiği ve çeşitli analizlerin ortaya konulduğu çeyreklik bültenler hazırlanmıştır. Ayrıca, İnsan Kaynakları Genel Müdürlüğü Merkez Akademi ve Gelişim Müdürlüğü ortaklığında, iklim değişikliğinin sosyo ekonomik etkileri ve merkez bankalarının iklim değişikliğindeki rolleri konularında banka içi iklim değişikliği seminerlerine devam edilmiştir.

2.10 İletişim Faaliyetleri

2.10.1 Hesap Verebilirlik ve Para Politikası İletişimi

TCMB, 2023 yılında da hesap verebilirlik ve şeffaflık ilkesi doğrultusunda uygulamakta olduğu politikalara kamuoyu tarafından duyulan güveni güçlendirmeyi ve politikaların etkililiğini artırmayı amaçlamış, bu çerçevede tüm paydaşlarla olan iletişimini güçlendirerek para politikası duruşunun öngörülebilirliğine yönelik mesajlar vermeye devam etmiştir.

Hesap verebilirlik ilkesinin bir gereği olarak TCMB, 31 Ocak 2023'te Banka Kanunu'nun 42. maddesi uyarınca Hükûmete Açık Mektup göndererek bir önceki yılda enflasyon hedefine ulaşamamasının nedenlerini kamuoyuna açık şekilde anlatmıştır.

Yine hesap verebilirlik ilkesi kapsamında, Başkan Hafize Gaye Erkan, 3 Ekim 2023 tarihli TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu toplantısında bir sunum yapmış ve Komisyon üyelerinden gelen soruları yanıtlamıştır. Bu toplantıda Başkan Hafize Gaye Erkan tarafından verilen temel mesajlar anlık olarak sosyal medya hesapları aracılığıyla tüm kamuoyuna duyurulmuştur.

TCMB, şeffaflık ilkesi çerçevesinde geçmiş yıllarda olduğu gibi 2023'te de analitik bilançosunu günlük olarak genel ağ sitesinde yayımlamaya, bağımsız denetimden geçirilmiş olan bilanço ve gelir-gider tabloları ile denetim sonuçlarını bir rapor aracılığıyla kamuoyu ile paylaşmaya devam etmiştir.

PPK kararları ile PPK toplantı özetlerinin TCMB genel ağ sitesinde yayımlanmasına 2023 yılında da devam edilmiştir. Bunun yanı sıra TCMB, başlıca faaliyetleri ile kamuoyunu yakından ilgilendiren uygulama değişikliklerini de yıl boyunca basın duyuruları aracılığıyla kamuoyu ile paylaşmıştır. Bu kapsamda, 2023 yılında 56 tane basın duyurusu yapılmış ve genel ağ sitesinde yayımlanan bu duyuruların kurumsal sosyal medya hesapları aracılığıyla daha geniş kitlelere duyurulması sağlanmıştır.

TCMB, finansal istikrara ilişkin tüm gelişmeleri yakından takip etmeye devam etmiş, mayıs ve kasım aylarında yayımladığı Finansal İstikrar Raporları ile bu gelişmeleri özetleyerek kamuoyu ile paylaşmayı sürdürmüştür. Ayrıca, çok katmanlı iletişim faaliyetleri kapsamında ve daha geniş kitlelere ulaşma amacıyla raporda yer alan temel mesajlar kısa videolar ile sosyal medyada yayımlanmıştır.

Her ay enflasyon açıklandıktan sonraki ilk iş günü yayımlanan Aylık Fiyat Gelişmeleri Raporu, kamuoyunun aylık enflasyon gelişmelerinin detayları ve dezenflasyon patikası hakkında bilgilendirilmesi amacıyla 2023 yılında da TCMB'nin önemli iletişim araçlarından biri olmaya devam etmiştir.

PPK duyuruları ve Enflasyon Raporu uygulanmakta olan para politikası çerçevesinde TCMB'nin temel iletişim dokümanları olmaya devam etmiştir. TCMB, Enflasyon Raporları ile hem uluslararası ekonomik gelişmelere, enflasyon, arz ve talep gelişmelerine, finansal piyasalara, finansal aracılığa ve kamu maliyesine ilişkin genel değerlendirmelerini kamuoyu ile paylaşmış hem de orta vadeli enflasyon ve çıktı açığı öngörülerini açıklamıştır. Yine çok katmanlı iletişim faaliyetleri kapsamında, Enflasyon Raporunda bulunan temel mesajlar medya mensupları ve kamuoyunun bilgi edinmesini kolaylaştırmak amacıyla sosyal medya yoluyla vurgulanmıştır.

Enflasyon Raporu Bilgilendirme Toplantıları 26 Ocak, 4 Mayıs, 27 Temmuz ve 2 Kasım 2023 tarihlerinde Ankara'da gerçekleştirilmiştir. Toplantıya talepte bulunan tüm medya mensuplarının ve ekonomistlerin katılımı sağlanmış ve soruları Başkan Hafize Gaye Erkan tarafından yanıtlanmıştır. Bu toplantılar televizyon kanallarında ve TCMB'nin sosyal medya hesaplarında canlı olarak yayımlanmıştır.

2.10.2 Kamuoyuna Yönelik İletişim Faaliyetleri

Reel sektör temsilcileri, medya mensupları ve genel kamuoyu 2023 yılında da TCMB iletişiminin önemli hedef kitleleri olmaya devam etmiştir. Çift yönlü iletişim ve yalın dil yoluyla bu kitlelere daha fazla temas etmeyi hedefleyen TCMB, yıl boyunca dijital iletişim araçlarını aktif olarak kullanmıştır.

Temel iletişim kanalı olan genel ağ sitesini yoğun bir şekilde kullanan TCMB için daha geniş kitlelere ulaşmada sosyal medyanın rolü de büyüktür. Bu çerçevede, 2023 yılında da X (Twitter) başta olmak üzere tüm sosyal medya hesapları aracılığıyla iletişim faaliyetleri sürdürülmüştür. 2023 yılında alınan kararlar ve yayımlanan verilerin görsel içeriklerle zenginleştirilerek paylaşıldığı TCMB'nin Türkçe X (Twitter) hesabının takipçi sayısı 590.000'i aşmıştır. 2023 yılı boyunca para politikası iletişimine dâhil olan tüm rapor, istatistik ve görseller hedef kitlenin özelliklerine göre yapılandırılarak uygun sosyal medya platformundan zamanlı ve şeffaf şekilde tüm kamuoyuna duyurulmuştur.

Paydaşlarla çift yönlü ve etkin iletişim kapsamında, Başkan Hafize Gaye Erkan ilk olarak 23 Haziran 2023 tarihinde Türkiye Bankalar Birliği (TBB) Yönetim Kurulu ile bir araya gelmiştir. Ardından, 29 Kasım 2023'te İstanbul Sanayi Odası (İSO) ve 7 Aralık 2023'te Ankara Sanayi Odası (ASO) ile toplantılar gerçekleştirmiştir. Reel sektörle görüşmelerine 11 Aralık 2023 tarihinde Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK) Yönetim Kurulu Toplantısı ve 13 Aralık 2023'te Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) Sektörler Konseyi ile İstişare Toplantısı ile devam etmiştir. Gerçekleştirilen reel ve finansal sektör toplantılarıyla makroekonomik görünüm, finansal istikrar, TCMB politika ve stratejileri ile dezenflasyon sürecinin tesisi için yapılması gerekenler değerlendirilmiştir. Bu toplantılarla ilgili görsel öğeler ve genel bilgilendirmeler sosyal medya aracılığıyla paylaşılmış ve ayrıca Başkan Hafize Gaye Erkan'ın bu toplantılarda yaptığı sunum ve konuşmalar şeffaflık ilkesi doğrultusunda TCMB resmi genel ağ sitesinde yayımlanmıştır.

2023 yılında TCMB'nin genel kamuoyu ile iletişimini güçlendirerek politikalara duyulan güveni artırmak amacıyla ayrıca Herkes İçin Ekonomi mikrositesi ve Merkezin Güncesi blog sayfası daha etkili kullanılmaya başlanmıştır. Bu çerçevede, mikrositede dezenflasyon sürecini anlatan içerikler, kurumsal blogda ise TCMB politikalarının olumlu etkilerini ortaya koyan çalışmalar yayımlanmıştır. Genel kamuoyu ile iletişimi güçlendirmek amacıyla bu platformları geliştirmeye yönelik çalışmalar yıl boyunca devam etmiştir.

TCMB, Bilgi Edinme Hakkı Kanunu, Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun ve T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER) Yönetmeliği çerçevesinde çeşitli kanallardan iletilen bilgi ve belge taleplerini cevaplandırmaya devam etmiştir. 2023 yılında dilekçe, TCMB kurumsal e-postası, Bilgi Edinme Sistemi ve TCMB genel ağ sitesinde yer alan Sorularınız için sayfası aracılığıyla iletilen 17.750, CİMER aracılığıyla iletilen 12.071, TCMB Şikayet Yönetim Sistemi aracılığıyla ise iletilen 2.750 başvuru cevaplandırılmıştır.

2.10.3 Yatırımcı İlişkileri

2023 yılında yatırımcı kuruluşlar ve Kredi Derecelendirme Kuruluşları (KDK) ile toplantılara devam edilmiştir. Yerli ve yabancı kurumsal yatırımcılar, ekonomistler, analistler ve portföy yöneticilerinin katılımıyla 76 yatırımcı toplantısı, KDK'ların katılımıyla da 6 toplantı gerçekleştirilmiştir. Bu toplantılar aracılığıyla 304 yatırımcı kuruluş ile iletişim sağlanmıştır.

Tablo 2.10.3.1: 2023 Yılında Düzenlenen Toplantılar

Dönem	Kredi Derecelendirme Kuruluşları ile Toplantılar	Yatırımcı Kuruluşlar ile Toplantılar	Yatırımcı Kuruluş Sayısı
Ocak-Mart 2023	1	43	80
Nisan-Haziran 2023	1	4	6
Temmuz-Eylül 2023	3	11	13
Ekim-Aralık 2023	1	18	205
Toplam	6	76	304

Buna ilaveten, Bankamızın diğer merkez bankaları ile yürütmekte olduğu teknik iş birliği faaliyetleri kapsamında, Meksika Merkez Bankası, Brezilya Merkez Bankası ve Tacikistan Merkez Bankası ile yatırımcı ilişkileri yönetimi ve uygulamaları konusunda üç adet video konferans düzenlenmiştir.

Video konferanslarda, TCMB ve ilgili merkez bankalarının yatırımcı ilişkileri birimlerinin organizasyon yapısı, iş süreçleri ve faaliyetlerine ilişkin sunumlar yapılmış ve karşılıklı sorular cevaplandırılmıştır.

Bunlara ek olarak, 2023 yılında ilk defa TCMB tarafından organize edilen Yatırımcı Günlerinin düzenleneceği kamuoyu ile paylaşılmıştır. Bu kapsamda ilk Yatırımcı Günü, büyük finans merkezlerinden birisi olan ve birçok uluslararası finansal kuruluşa ev sahipliği yapan New York, ABD'de 11 Ocak 2024 tarihinde organize edilmiştir.

2.11 Uluslararası İş Birliği ve Organizasyonlar

2.11.1 Uluslararası Kuruluşlarla İlişkiler

TCMB tarafından sekretarya görevi üstlenilen "İİT-İSEDAK Merkez Bankaları Forumu"nun beşinci toplantısı TCMB ev sahipliğinde 24-25 Eylül 2023 tarihlerinde İstanbul'da yapılmıştır. Toplantının ilk oturumunda, küresel ekonomik görünüm ve İİT üyesi ülkelerin ekonomik görünümü ele alınmıştır. Bu kapsamda öncelikle, küresel ekonomideki fırsatlar ve riskler ile politika önerileri değerlendirilmiş ve katılımcı ülke merkez bankalarının ekonomik ve finansal gelişmeleri üzerinde durulmuştur. İkinci oturumda, merkez bankası dijital paralarının tasarımı ile kullanımındaki son gelişmeler ele alınmış ve bu konuda merkez bankaları arası iş birliğinin rolü değerlendirilmiştir. Ayrıca, merkez bankası dijital paralarının avantajları ile dezavantajları ele alınmıştır. Bu kapsamda, katılımcıların merkez bankası dijital paralarına dair tecrübelerini paylaştığı Forum toplantısında, TCMB tarafından Dijital Türk Lirası Projesi hakkında bilgi paylaşımında bulunulmuştur. Forumun üçüncü oturumunda, yerel para birimleri ile ticaretin küresel düzeyde artan önemi tartışılmıştır. Yerel para birimleriyle ticareti geliştirme yolları ele alınırken bu hususta ilerleme kaydedebilmek adına öncelik verilmesi gereken alanlar ve atılması gereken adımlar gündeme getirilmiştir.

"İSEDAK Proje Finansmanı" kapsamında, SESRIC tarafından yürütülen "İslam İşbirliği Teşkilatı Üyesi Ülkelerdeki KOBİ'lerin Desteklenmesinde İslami Finans Potansiyelinin Ortaya Çıkarılması" başlıklı proje; TCMB, Endonezya Merkez Bankası, Malezya Merkez Bankası ve Suudi Arabistan Merkez Bankası ortaklığında gerçekleştirilmiştir. Projede yer alan "İslami Sosyal Finansın Teşvik Edilmesi ve Helal Değer Zinciri Ekosisteminin Büyümesinin Hızlandırılması" konulu çalıştay, 20-21 Eylül 2023 tarihlerinde Malezya Merkez Bankasının ev sahipliğinde Kuala Lumpur'da gerçekleştirilmiştir. Projenin eğitim bölümünde ise TCMB tarafından, "KOBİ'lerin Kapsayıcı ve Sürdürülebilir Kalkınması için Kilit Paydaşlardan Yararlanılması" konulu üç günlük eğitime katkıda bulunulmuştur.

G20, IMF ve BIS'in düzenlediği periyodik toplantılara yönelik çalışmalar yapılmış ve bu kapsamda iç ve dış paydaşlar ile eş güdümlü sağlanmıştır. Ayrıca, rutin olarak yapılan IMF Madde IV görüşmeleri çerçevesinde, T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı eş güdümlüde eylül ayında düzenlenen toplantılara katılım sağlanarak, gündem maddelerine ilişkin katkı sunulmuştur. Bu toplantılarda, IMF heyetine Türkiye ekonomisi ve finans sektörünün mevcut durumu ile TCMB para politikası uygulamaları anlatılmıştır.

Ayrıca, Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD) ile küresel görünüm, ülkemizin ekonomik durumu ve yatırım olanakları hakkında bilgi alışverişinde bulunmak amacıyla iç ve dış paydaşlar arasında eş güdümlü sağlanarak 17 Temmuz 2023, 23 Kasım 2023 ve 7 Aralık 2023 tarihlerinde toplantılar düzenlenmiştir.

TCMB; BIS Yenilik Merkezi, Hong Kong Para Otoritesi, Birleşik Arap Emirlikleri Merkez Bankası, Çin Merkez Bankası ve Tayland Merkez Bankası tarafından, dijital paraların sınır ötesi ödemelerde kullanımını araştırmak için başlatılan mBridge projesine 2023 yılında gözlemci üye olarak katılım sağlanmıştır.

Ödemeler ve Piyasa Altyapıları Komitesi ve Uluslararası Menkul Kıymet Komisyonları Örgütü (CPMI-IOSCO) Uygulamayı İzleme Yönlendirme Grubu 2020 yılı içinde Türkiye'nin de yer aldığı İkinci Seviye Değerlendirme (Level 2 Assessment) çalışması başlatılmıştı. Değerlendirme Ekibinde çok sayıda ülkeden katılımcının yer aldığı çalışma kapsamında TCMB'nin görev ve yetki alanında bulunan ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemlerinin CPMI ve IOSCO tarafından yayımlanan Finansal Piyasa Altyapılarına İlişkin Prensiplere (PFMI) uyum durumu incelemesi tamamlanmış ve buna ilişkin rapor Temmuz 2022 tarihinde yayımlanmıştır. TCMB'nin düzenleme ve gözetim yetkisindeki ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemlerine ilişkin düzenlemelerin İkinci Seviye Değerlendirmesinde bazı öneriler getirilse de PFMI'ya "Tam Uyumlu" olduğu değerlendirilmiştir.

2.11.2 Uluslararası Etkinliklere Katılım

TCMB'nin üyesi olduğu Merkez Bankaları Kalpazanlığı Caydırma Grubu (CBCDG, Central Bank Counterfeit Deterrence Group) tarafından 7 Aralık 2023 tarihinde düzenlenen Genel Kurul Toplantısına çevrim içi olarak katılım sağlanmıştır. CBCDG Genel Kurul Toplantıları yılda bir kez yapılmakta ve bu toplantılarda üye ülkelerin Avrupa Banknot Konferansı delegasyon başkanları ile Avrupa Banknot Konferansı dışındaki diğer üye ülkelerin temsilcileri, CBCDG'nin faaliyetleri hakkında yönetim tarafından bilgilendirilerek gerekli kararlar alınmakta ve CBCDG bütçesi onaylanmaktadır.

5 Nisan 2023, 26 Nisan 2023, 11 Temmuz 2023 ve 1 Kasım 2023 tarihlerinde, Reconnaissance International Ltd. ve The International Association of Currency Affairs (IACA) gibi kurumların düzenlediği sürdürülebilirlik temalı çeşitli toplantılara çevrim içi olarak katılım sağlanmıştır.

Banknot üretimine yönelik, Reconnaissance International Ltd. tarafından 21-22 Kasım 2023 tarihleri arasında düzenlenen "The Holography Conference" isimli etkinliğe çevrim içi olarak katılım sağlanmıştır.

Benzer şekilde, Banknot baskı makinelerinin üreticisi konumundaki Koenig&Bauer Banknote Solutions firmasının makinelerini kullanan Matbaaların temsilcileri tarafından katılım sağlanan kullanıcı grubunun (CFG-Customer Focus Group) alt çalışma gruplarının toplantılarına çevrim içi olarak katılım sağlanmıştır.

12-14 Eylül 2023 tarihleri arasında İstanbul'da düzenlenen "CBDC Conference 2023" etkinliğine katılım sağlanmıştır. Dünya çapında dijital paralar üzerine çalışmakta olan birçok merkez bankası, teknoloji firması ve uluslararası kuruluşun katılım gösterdiği konferans, dijital paraların amaçları, gereksinimleri, tasarım tercihleri ve olası ihracının sonuçları gibi başlıklarda sunumlar ve paneller içermektedir.

TCMB'nin üyesi olduğu, "Banknot İşleme Sistemleri (BİS) Kullanıcı Ülkeler Merkez Bankaları Teknik Danışma Grubu"nda banknot işleme sistemlerinde geliştirilebilecek yeni özelliklerin teknik detaylarının belirlenmesi, üye ülkeler ile sistem üreticisi firma arasındaki teknik iletişimin sağlanması ile ortaya çıkan sorunların giderilmesi ve üye ülkelerin ortak faydasına yönelik çözüm önerilerinin üretilmesi gibi birçok konunun gündeme geldiği çalışmalar yürütülmüştür. Bu çalışmalar kapsamında Çek Cumhuriyeti Merkez Bankası tarafından 3-5 Nisan 2023 tarihleri arasında Prag'da 52'ncisi düzenlenen Teknik Danışma Grubu toplantısına Emisyon Genel Müdürlüğü tarafından katılım sağlanmıştır.

13-14 Nisan 2023 tarihlerinde Fintech Association Türkiye (FINTR) ve OKX IT Services and IT Consulting tarafından düzenlenen İstanbul Fintech Week 2023 programına Emisyon Genel Müdürlüğü tarafından katılım sağlanmıştır. Blockchain Fest ve Dijital Finans Zirvesi olarak iki ana başlıkta toplanan söz konusu program değişen finansal hizmetler sektöründe küresel bir tartışma ve bilgi alışverişi ortamı oluşturmaktadır.

TCMB'nin üyesi olduğu, banknot baskıcılığı ve nakit yönetimine yönelik Avrupa ülkeleri Merkez Bankaları ile Banknot Matbaalarının katılımlarıyla faaliyet gösteren "Avrupa Banknot Konferansı"nın (European Banknote Conference) teknik alt birimlerinden "Emisyon Komitesi"nde (Cash Issuance Committee) çalışmalar yürütülmüştür. Bu çalışmalar kapsamında İsviçre Merkez Bankası ev sahipliğinde 18-20 Nisan 2023 tarihleri arasında Zürih'te düzenlenen 2023 yılı toplantısına Emisyon Genel Müdürlüğü tarafından katılım sağlanmıştır.

TCMB'nin üyesi olduğu "BPS Uluslararası Kullanıcı Grubu"nun (BPS International Users Group) 11-14 Temmuz 2023 tarihleri arasında Düsseldorf-Dortmund, Almanya'da gerçekleştirilen yıllık toplantısına Emisyon Genel Müdürlüğü tarafından katılım sağlanmıştır. Söz konusu toplantı, banknot işleme sistemlerinin gelişimi, vevne operasyonlarına entegre edilmiş şekilleri, işletim uygulamalarındaki yenilikler ile kullanımdan doğan tecrübelerin karşılıklı olarak tartışılarak problemlere ortak çözüm bulunabilmesi amacıyla, Bankamızca da kullanılmakta olan söz konusu sistemleri kullanan üye ülke merkez bankaları temsilcileri ile banknot işleme sistemlerinin üreticisi firmanın katılımıyla her yıl düzenli olarak gerçekleştirilmektedir.

Intergraf Currency+Identity organizasyonu tarafından 2 yılda bir düzenlenen, diğer ülke merkez bankaları ve sektörde faaliyet gösteren bankalar, nakit hizmet firmaları ile ham madde/ürün sağlayıcı 100'ün üzerinde firmanın katıldığı "Nakit Yönetim Stratejileri, Son Dönem Teknolojik Gelişmeler ve Yeni Ürünler" konulu Konferans 17-20 Ekim 2023 tarihleri arasında İspanya'da gerçekleştirilmiştir. Bankamızı temsilen Emisyon Genel Müdürlüğü'nün katılım sağladığı etkinlikte; dünya genelinde nakit kullanımındaki gelişmeler, yeni güvenlik özellikleri, nakit döngüsünde sürdürülebilirlik ve merkez bankası dijital parası uygulamaları gibi konularda oturumlar düzenlenmiş ve Bankamızca sunum ve panel katılımları gerçekleştirilmiştir.

Reconnaissance International tarafından 6-8 Kasım 2023 tarihleri arasında ülkemizde organize edilen “Nakdin Geleceği-The Future of Cash” başlıklı konferansa, diğer ülke merkez bankaları, nakit döngüsünde faaliyet gösteren diğer paydaşlar ve ülkemiz adına Emisyon Genel Müdürlüğü ile Banknot Matbaası Genel Müdürlüğü katılım sağlamışlardır. Dünyada nakit kullanımının geleceği, temel göstergeler, nakit yönetiminde karşılaşılan zorluklar ve üretilen çözümler gibi konularda oturumlar düzenlenmiştir. Organizasyon kapsamında, Bankamızca bir açılış sunumu ve tanıtım yapılmış, düzenlenen panelde katılımcıların soruları cevaplanmıştır.

Üyesi bulunduğumuz BIS Irving Fisher Committee on Central Bank Statistics’in yıllık komite toplantısına çevrim içi katılım sağlanmıştır.

Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü (OECD) tarafından organize edilen “Meeting of the Working Party on Financial Statistics (WPFS)” ve “Conference on National Economic and Financial Accounts (CNEFA)” toplantılarına katılım sağlanarak “Climate-Related Risks and Sustainable Finance” ve “Globalisation, MNEs and International Investment Flows” konulu bölümlerde TCMB temsilcisi sıfatıyla oturum başkanlıkları yapılmıştır.

Center of Excellence in Finance (CEF) tarafından Slovenya’da düzenlenen “Financial Statistics” konulu eğitime katılım sağlanmıştır.

OECD nezdindeki büro üyeliğimiz çerçevesinde 26-27 Temmuz 2023 tarihleri arasında çevrim içi düzenlenen “Uluslararası Yatırım İstatistikleri Çalışma Grubu (WGIIIS)” toplantısına katılım ve katkı sağlanmıştır.

OECD nezdindeki büro üyeliğimiz çerçevesinde 11-13 Ekim 2023 tarihleri arasında çevrim içi düzenlenen “Uluslararası Mal ve Hizmet Ticareti İstatistikleri Çalışma Grubu (WPTGS)” toplantısına katılım ve katkı sağlanmıştır.

EUROSTAT tarafından 20-22 Kasım 2023 tarihleri arasında Avrupa Birliği’ne üye ve aday ülkeler arasında gerçekleştirilen “Ödemeler Dengesi Çalışma Grubu (BOP WG)” çevrim içi toplantılarına ve 16-17 Kasım 2023 tarihleri arasında düzenlenen “Uluslararası Hizmet Ticareti İstatistikleri Çalışma Grubu (ITSS WG)” çevrim içi toplantılarına katılım ve katkı sağlanmıştır.

İtalya Merkez Bankası tarafından 13-14 Kasım 2023 tarihleri arasında düzenlenen “11th Meeting of the Travel Workshop Relating to International Trade in Services Statistics” konulu toplantıya çevrim içi katılım ve katkı sağlanmıştır.

BIS 2025 İnovasyon Stratejisi’nin bir parçası olarak, BIS Veri Bankası’nın teknik altyapısının yeniden şekillendirilmesi ve yeni veri dağıtım platformunun oluşturulması amaçlarıyla kurulan, üyesi olduğumuz “BIS Group of Experts” çalışma grubunun çevrim içi toplantılarına katılım sağlanmıştır. Ayrıca, yine BIS tarafından veri raporlama formatının ve süreçlerinin iyileştirilmesine yönelik olarak düzenlenen “Fusion Metadata Registry” toplantısına katılım sağlanmıştır.

Avrupa Komisyonu tarafından Avrupa Birliği Uyumlulaştırılmış İşyeri ve Tüketici Anketleri Ortak Programı kapsamında yürütülen eğilim anketlerine ilişkin yıllık değerlendirme toplantısına katılım sağlanmıştır.

BIS tarafından geliştirilmekte olan yeni veri portalının tanıtımı yapılarak portalın içerik ve kullanımına ilişkin geri bildirimlerinin alındığı “BIS Data Portal Alpha Testing” toplantısına katılım sağlanmıştır.

IMF koordinasyonunda yürütülen “G20 Veri Açıkları Girişimi (DGI)” toplantılarına çevrim içi olarak katılım sağlanmıştır. 3’üncü fazı devam eden çalışmalarda, “Veri Paylaşımı” ve “Özel ve İdari Kayıtlara Erişim” temalı alt çalışma gruplarına katkı sağlanmıştır.

Avrupa Merkez Bankası koordinasyonunda yürütülen İstatistiksel Mikro-verinin Ele Alınması Çalışma Grubu (INEXDA) toplantılarına çevrim içi olarak katılım sağlanmıştır.

9-10 Ekim 2023 tarihlerinde Ankara’da düzenlenen “Dijital Para Birimleri Açısından Merkez Bankaları Arasında İşbirliğinin Geliştirilmesi” temalı İSEDAK Mali İşbirliği Çalışma Grubu’nun 20. Toplantısına katılım sağlanmıştır.

2.11.3 Merkez Bankaları ile İlişkiler

2020 yılından itibaren tüm dünyada etkisini gösteren koronavirüs salgını ile gelişen ve değişen küresel koşullara uyum sağlamak ve etkin bilgi paylaşımını sürdürebilmek amacıyla TCMB ikili iş birliği faaliyetlerini video konferans yöntemiyle gerçekleştirmekteydi. 2023 yılında ise hafifleyen salgın koşulları ile bazı konularda yüz yüze iletişimin ve geri bildirim almanın daha faydalı olduğu değerlendirilmiş, bununla birlikte faaliyetlerin video konferans yoluyla gerçekleştirilmesinin sağladığı zaman ve maliyet avantajları da dikkate alınarak teknik iş birliği etkinlikleri iki yöntemle de düzenlenmiştir.

Bu çerçevede hem TCMB'nin hem de iş birliği içerisinde bulunduğumuz merkez bankalarının kapasite gelişimlerine katkı sağlaması amacıyla, başta görev alanımızdaki güncel konu ve gelişmelere odaklanmak üzere merkez bankacılığı alanında yer alan hususlarda 31 partner merkez bankası ile 57 faaliyet düzenlenmiştir. Etkinliklerin 6 tanesi çalışma ziyareti, 51 tanesi video konferans olarak organize edilmiştir.

Toplantı formatında düzenlenen faaliyetlerin yanı sıra, kapasite artırımına destek olunması için 2023 yılında da yazılı bilgi paylaşımına devam edilmiştir. Bu kapsamda diğer merkez bankaları TCMB'nin çalışmalarına ve yürüttüğü projelere katkı sağlanması amacıyla gönderilen 5 adet yazılı bilgi talebini yanıtlarken, TCMB'ye iletilen farklı 7 talep, partner merkez bankalarına uzmanlık ve deneyim aktarımı amacıyla cevaplandırılmıştır.

Diğer taraftan, ikili iş birliğinin geliştirilmesi amacıyla yürütülen çalışmalar paydaş merkez bankalarıyla yapılan üst düzey görüşmeler ile derinleştirilmiştir. Merkez bankalarının yanı sıra ülkemizdeki yabancı misyon temsilcileriyle de temaslar gerçekleştirilerek, ilgili kurum ve ülkelerle TCMB arasındaki ilişkiler geliştirilmiştir. Görüşmeler kapsamında küresel ve bölgesel gelişmeler ile Türkiye ekonomisine ilişkin güncel durum istişare edilirken merkez bankaları arasındaki ikili diyalog ve ortaklığın ileri seviyeye taşınması sağlanmıştır.

2.11.4 Uluslararası Çalışma Gruplarına Katılım

Dünyada gayrimenkul istatistikleri alanındaki çalışmalar yakından takip edilmiş, Avrupa Sistemik Risk Kurulu (ESRB)'nin gayrimenkul alanındaki veri açıklarının kapatılmasına ilişkin tavsiyeleri kapsamında, Avrupa İstatistik Sistemi Komitesi (ESSC) tarafından oluşturulan, üyesi olduğumuz "Eurostat Task Force on Commercial Real Estate Indicators (TF CREI)" ve "Eurostat Real Estate Price Statistics" (REPS) çalışma gruplarının toplantılarına çevrim içi katılım sağlanmıştır.

Üyesi bulunduğumuz ve 2009 yılından bu yana aktif olarak katılım sağladığımız Dünya Bankası Uluslararası Kredi Raporlama Komitesi (International Committee on Credit Reporting-ICCR) dönemsel toplantılarına çevrim içi katılım ve katkı sağlanmıştır. Ayrıca, TCMB yetkilisinin başkanlık görevini yürüttüğü "Governance and Member Liaison" adlı alt komite çalışmalarına katılım sağlanarak, sürdürülebilirlik konusundaki dokümanın tamamlanmasına katkı sağlanmıştır.

Avrupa Merkez Bankaları bünyesinde yer alan bilanço ofisleri arasındaki iş birliğini artırmak, veri işleme teknikleri ve analizleri geliştirmek ve karşılaştırılabilir veri setleri oluşturmak amacıyla kurulan TCMB'nin üyesi olduğu Avrupa Merkezi Bilanço Ofisleri Komitesi (ECCBSO) kapsamında yer alan WGRA, BACH, FSA ve ERICA çalışma grubu toplantılarına çevrim içi katılım ve katkı sağlanmıştır.

Başkanlığı TCMB temsilcisi tarafından yürütülen ECCBSO-FSA çalışma grubunun yıllık toplantısı TCMB ev sahipliğinde İstanbul'da yapılmıştır.

ECCBSO-ERICA çalışma grubu üyeliği kapsamında Avusturya, Belçika, Fransa, İtalya, Almanya, Yunanistan, Portekiz, İspanya ve Türkiye'nin ortak çalışmaları ile oluşturulan veri tabanına ülkemiz katkıları sağlanmış ve ERICA Yıllık Raporuna Türkiye'nin dahil edilmesi sağlanmıştır.

BIS bünyesinde çalışmalarını sürdüren CPMI tarafından şubat, haziran, eylül ve aralık aylarında video konferans yöntemiyle düzenlenen Ana Komite Toplantılarına katılım ve katkı sağlanmıştır.

BIS Yenilik Ağı kapsamında Merkez Bankası Dijital Paraları çalışma grubu üyesi olarak mart, mayıs, haziran, eylül ve aralık aylarında yapılan çevrim içi toplantılara katılım sağlanmıştır.

G20 Veri Açıkları Girişimi 3. aşama çalışmaları kapsamında dijital para çalışma grubu üyesi olarak mayıs ve temmuz aylarında yapılan çevrim içi toplantılara katılım sağlanmıştır.

FSB, CPMI ve diğer ilgili uluslararası kuruluşlar ve standart belirleyici otoriteler tarafından oluşturulan Sınır Ötesi Ödemelerin İyileştirilmesine Dair Yol Haritası kapsamında kurulan Ödemelerin Geleceği Çalışma Grubu (Future of Payments Working Group, FoP), Sınır Ötesi Ödemeler Genişleme Grubu (Cross Border Payments Expansion Workstream), Sınır Ötesi Ödemeler Mesajlaşma Grubu (Cross Border Payments Messaging Workstream), Sınır Ötesi Ödeme Hedefleri için Uygulama Yaklaşımı Geliştirilmesine İlişkin Hedef Veri Grubu (Target Data Group), Finansal Piyasa Altyapıları için Siber Dayanıklılık Çalışma Grubu (WGCR), Kripto Varlıklar Çalışma Grubu (CWG) ve FinTek Kredisi Çalışma Grubu faaliyetlerine katılım sağlanmıştır.

IMF ve FSB başta olmak üzere konuyla ilgili tüm uluslararası kuruluşların katılımıyla kurulan G20 Veri Açıkları Girişimi (Data Gaps Initiative-DGI) bünyesinde kurulan Finansal Tabana Yayılma Görev Gücü bünyesindeki çalışmalara katkı sağlanmıştır.

2.11.5 Organizasyonlar

Ulusal ve Uluslararası Organizasyonlar

TCMB'nin diğer ülke merkez bankaları ve uluslararası kuruluşlarla iş birliğinin geliştirilmesi ve Türkiye ekonomisinde gündem oluşturan konuların tartışılması amacıyla çeşitli toplantılar düzenlenmiştir.

Lojistik düzenlemeleri Bankamızca gerçekleştirilen etkinlikler aşağıda yer almaktadır:

- 26 Ocak 2023 tarihinde Ankara'da düzenlenen Enflasyon Raporu Bilgilendirme Toplantısı I
- 4 Mayıs 2023 tarihinde Ankara'da düzenlenen Enflasyon Raporu Bilgilendirme Toplantısı II
- 27 Temmuz 2023 tarihinde Ankara'da düzenlenen Enflasyon Raporu Bilgilendirme Toplantısı III
- 24-25 Eylül 2023 tarihlerinde İİT-İSEDAK Merkez Bankaları Forumu Toplantısı
- 2 Kasım 2023 tarihinde Ankara'da düzenlenen Enflasyon Raporu Bilgilendirme Toplantısı IV
- 11-12 Aralık 2023 tarihlerinde İstanbul'da düzenlenen IILM 31st Governing Board Meeting

Uluslararası kuruluş ve platformlarda ekonomi ve finans çevreleriyle bir araya gelinerek karşılıklı fikir alışverişinde bulunulmakta ve ülke pozisyonumuz çerçevesinde TCMB temsil edilmektedir. Bu kapsamda, katılım sağlanan başlıca toplantılar aşağıda yer almaktadır.

- 22-23 Şubat, 14-15 Temmuz, 11 Ekim, 14-15 Aralık 2023 tarihlerinde G20 Maliye Bakan Yardımcıları ve Merkez Bankası Başkan Yardımcıları Toplantıları
- 24-25 Şubat, 12-13 Nisan, 17-18 Temmuz, 12-13 Ekim 2023 tarihlerinde G20 Maliye Bakanları ve Merkez Bankası Başkanları Toplantıları
- 10-11 Eylül, 12-13 Kasım 2023 tarihlerinde İki Aylık BIS Toplantıları
- 10-16 Nisan 2023 tarihleri arasında IMF-Dünya Bankası (DB) Bahar Toplantıları
- 17 Temmuz 2023 tarihinde EBRD Toplantısı
- 24-25 Eylül 2023 tarihlerinde İİT-İSEDAK Merkez Bankaları Forumu Toplantısı
- 25-29 Eylül 2023 tarihleri arasında IMF Madde IV Toplantıları

- 9-15 Ekim 2023 tarihleri arasında IMF-DB Yıllık Toplantıları
- 23 Kasım 2023 tarihinde EBRD Toplantısı
- 2-5 Aralık 2023 tarihleri arasında İSEDAK Bakanlar Toplantısı
- 5 Aralık 2023 tarihinde İslam Kalkınma Bankası Toplantısı
- 7 Aralık 2023 tarihinde EBRD Toplantısı

Kurum İçi Organizasyonlar ve İç İletişim Etkinlikleri

TCMB'de birim içi ve birimler arası iletişimi güçlendirmek, çalışanların motivasyon ve iletişimini arttırmak amacıyla çeşitli etkinlikler düzenlenmiştir.

Protokol Faaliyetleri

Mevcut iletişimi güçlendirmek amacıyla Başkanlık Makamı tarafından ağırlanan yerli ve yabancı heyetlerin ziyaretlerine dair düzenlenen ve yürütülen etkinlikler aşağıda yer almaktadır:

- 10-16 Nisan 2023 tarihleri arasında Washington'da gerçekleşen G20 Bakanlar ve Merkez Bankası Başkanları Toplantısı, IMF / DB 2023 Bahar Toplantıları ve New York Yatırımcı Toplantıları
- Ankara ve İstanbul'da Başkanlık Makamını ziyaret eden Türk ve yabancı heyetler için gerçekleştirilen sosyal programlar
- 13-15 Ekim 2023 tarihleri arasında Marakeş'te gerçekleşen G20 Bakanlar ve Merkez Bankası Başkanları Toplantısı, IMF / DB Yıllık Toplantıları
- 29 Kasım 2023 tarihinde İstanbul'da gerçekleşen DB Temsilcileri için ağırlama
- Yıl boyunca Başkanlık Makamı katılımının gerçekleşeceği muhtelif toplantıların ön hazırlık ve organizasyon çalışmalarının yürütülmesi, karşılama ve uğurlamaların protokol kuralları çerçevesinde gerçekleştirilmesi
- 21 Aralık 2023 tarihinde İstanbul'da Bankamız yeni uzman yardımcıları için Protokol Kuralları Eğitimi verilmesi

2.11.6 Avrupa Birliğine Uyum Çalışmaları

TCMB, Türkiye'nin Avrupa Birliğine (AB) katılım ve müzakere sürecinde yürütülen AB müktesebatına uyum çalışmalarına kendi görev ve yetki alanına giren konularda gerekli katkıyı vermekte ve T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı ile koordineli bir biçimde çalışarak sorumlu olduğu fasıllardaki gelişmeleri düzenli olarak raporlamaktadır.

Üyelik müzakereleri çerçevesinde TCMB'nin katılım sağladığı fasıllardaki son durum Tablo 2.11.6.1'de gösterilmektedir.

Tablo 2.11.6.1: Müzakere Sürecinde TCMB'nin Katılım Sağladığı Fasıllarda Son Durum

Doğrudan İlgili Fasıllar	Müzakerelerde Son Durum	Doğrudan İlgili Olmayan Fasıllar	Müzakerelerde Son Durum
4. Sermayenin Serbest Dolaşımı	Müzakereye açıldı. (19 Aralık 2008)	2. İşçilerin Serbest Dolaşımı	AB Konseyi'nde görüşülmeye devam edilmektedir.
9. Mali Hizmetler	Müzakere süreci askıya alındı. (14-15 Aralık 2006)	6. Şirketler Hukuku	Müzakereye açıldı. (17 Haziran 2008)
17. Ekonomik ve Parasal Politika	Müzakereye açıldı. (14 Aralık 2015)	16. Vergilendirme	Müzakereye açıldı. (30 Haziran 2009)
18. İstatistik	Müzakereye açıldı. (26 Haziran 2007)	19. Sosyal Politika ve İstihdam	Açılış kriterleri belirlendi.
32. Mali kontrol	Müzakereye açıldı. (26 Haziran 2007)	28. Tüketicinin ve Sağlığın Korunması	Müzakereye açıldı. (19 Aralık 2007)
33. Mali ve Bütçesel Hükümler	Müzakereye açıldı. (30 Haziran 2016)		

Avrupa Birliğine üyelik sürecinde aday ülkelerin AB ile diyalogunun sürdürülmesi ve mevcut sistemle uyumlu halde çalışması amacıyla aday ve potansiyel aday ülkelerce hazırlanan Ekonomik Reform Programlarının (ERP) değerlendirildiği Ekonomik ve Mali Diyalog toplantılarına 2023 yılında da önceki yıllarda olduğu gibi katılım sağlanmıştır. Toplantıların bazıları çevrim içi formatta, bazıları ise fiziki olarak düzenlenmiştir.

Ekonomik ve Mali Diyalog sürecindeki ilk basamak olan Ekonomik ve Mali Komite Uzmanlar Toplantısı 25 Nisan 2023 tarihinde Brüksel'de fiziki olarak gerçekleştirilmiştir. Bu toplantının devamı niteliğindeki Yüksek Düzeyli Memurlar Toplantısı ise 4 Mayıs 2023 tarihinde çevrim içi olarak organize edilmiştir. Toplantılar kapsamında aday ve potansiyel aday ülkeler⁴ tarafından hazırlanan ERP değerlendirilirken, AB ile Batı Balkanlar ve Türkiye Arasında Ekonomik ve Mali Diyalog Toplantısı Taslak Ortak Sonuç Bildirgesi müzakere edilmiş ve nihai metin üzerinde mutabakata varılmıştır. Bu sürecin en üst düzey ve son toplantısı olan AB ile Türkiye ve Batı Balkanlar Ekonomik ve Mali Diyalog Toplantısı ise 16 Mayıs 2023 tarihinde Brüksel'de düzenlenmiştir. Bu toplantıda "Bölgedeki Ekonomik Zorluklar, Özellikle Rusya-Ukrayna Savaşının Yol Açtığı Ekonomik Sorunlarla Mücadele Amacıyla Uygulanan Politikalar" tematik konusu üzerine her katılımcı ülke beş dakikalık kısa bir konuşma yapmış ve Yüksek Düzeyli Memurlar toplantısında uzlaşılan Ortak Sonuç Bildirgesi metni kabul edilmiştir.

Bunların yanı sıra, Ekonomik ve Mali Diyalog sürecinde Avrupa Komisyonu tarafından yılda iki kere düzenlenen Aday Ülkeler Ekonomik Tahmin Toplantılarına katılım sağlanmış, görüşmelerde Türkiye'nin ekonomik ve mali görünümüne ilişkin projeksiyonlar istişare edilmiştir. Bu çerçevede ilkbahar toplantısı 24 Nisan 2023 tarihinde, sonbahar toplantısı ise 25 Ekim 2023 tarihinde Brüksel'de gerçekleştirilmiştir.

Son olarak, AB-Türkiye Ortaklık Konseyi kararıyla kurulan ve "Sermayenin Serbest Dolaşımı", "Mali Hizmetler", "Ekonomik ve Parasal Politika" ile "İstatistik" fasıllarında Türkiye mevzuatının AB müktesebatıyla uyumunun değerlendirilmesi ve bu bağlamda yapılan çalışmaların görüşülmesi amacıyla organize edilen 4 No'lu Ekonomik ve Parasal Konular, Sermaye Hareketleri ve İstatistik Alt Komitesi toplantısı 13 Aralık 2023 tarihinde hibrit formatta düzenlenmiştir.

⁴ Arnavutluk, Bosna Hersek, Karadağ, Kosova, Kuzey Makedonya, Sırbistan, Türkiye

2.12 Araştırma ve Geliştirme Çalışmaları

2.12.1 Akademik Araştırma ve Geliştirme Çalışmaları

TCMB, akademik çalışmalara verdiği önem doğrultusunda, çalışanları tarafından hazırlanmış olan Çalışma Tebliğlerine ve Ekonomi Notlarına genel ağ sitesinde yer vermiştir. TCMB bünyesinde yapılan araştırmaların hakem değerlendirmesi sürecinden geçtikten sonra sunulduğu Çalışma Tebliğleri serisine 9 yayın eklenmiştir. Ekonomik gelişmelere dair tartışmalara zamanlı bir katkıda bulunmak ve TCMB bünyesinde Türkiye ekonomisi ve para politikası üzerine yapılan çalışmaların sonuçlarını kamuoyuyla paylaşmak amacıyla hazırlanan Ekonomi Notları kapsamında ise 10 not kamuoyu ile paylaşılmıştır.

Öte yandan, TCMB çalışanlarının katkılarıyla hazırlanmış olan makaleler Sosyal Bilimler Atıf Endeksi'nde listelenen dergilerde yayımlanmıştır.

2.12.2 Yapısal Ekonomik Gelişmelere Yönelik Araştırma Çalışmaları

2023 yılında, Türkiye ekonomisindeki yapısal gelişmelere, özellikle de para politikasının etkinliğini sınırlandıran yapısal faktörlerin tespitine yönelik analizler, para politikasının reel sektör faaliyetleri üzerindeki etkilerinin yerinde gözlemi ve kurumlar arası iş birliği çerçevesinde politika önerileri geliştirme şeklinde tasarlanmış olan araştırma ve izleme faaliyetlerine devam edilmiştir. Söz konusu araştırma ve saha gözlemleri güncel verilerle desteklenerek çalışma sonuçları ilgililerle paylaşılmıştır.

Yapısal ekonomik gelişmelere yönelik 2023 yılında gerçekleştirilen faaliyetler dört temel başlık altında gerçekleştirilmiştir:

- Türkiye ekonomisinin yapısal faktörlerinin para politikası ile etkileşimine dair araştırma faaliyetleri
- Gıda ve Tarımsal Ürün Piyasaları İzleme ve Değerlendirme Komitesi (Gıda Komitesi) ile Fiyat İstikrarı Komitesi platformlarında gıda ve tarımsal ürün fiyatlarına ilişkin bilgilendirmelerin yapılması ve fiyatlama davranışlarına ilişkin araştırmaların sunulması
- Araştırma çalışmalarını koordinasyon faaliyetleri
- Reel Sektöre İktisadi Mercek (RESİM) kapsamındaki saha izleme ve değerlendirme çalışmaları

Türkiye ekonomisindeki yapısal gelişmeleri ve bu gelişmelerin para politikası ile etkileşimini incelemek üzere fiyatlama davranışları; piyasa yapısı ve rekabet, dış ticaret, cari denge ve firma dinamikleri; iş gücü piyasaları, verimlilik ve hanehalkı davranışları gibi başlıklarda çeşitli konular ampirik ve teorik yöntemlerle incelenmeye devam edilmiştir. Elde edilen bulgular ise PPK süreçlerinde ve paydaş kurumlarla gerçekleştirilen toplantılarda politika yapıcılara düzenli bir şekilde sunulmuştur.

Gıda Komitesi gıda fiyatlarında istikrarı sağlama ve öngörülebilirliği artırma hedefi doğrultusunda tarım ve gıda sektöründeki yapısal ve konjonktürel sorunların tespitine ve çözümüne odaklanmıştır. Gıda Komitesi toplantılarında ilgili Bakanlık ve kuruluşlar en üst düzeyde temsil edilmekte ve alınan kararlar çerçevesinde somut politika tedbirleri hayata geçirilmektedir. 2023 yılında Gıda Komitesi 2 defa toplanmış ve gıda fiyatları istikrarı, tarım ürünleri arz güvenliği, tarımsal planlama gibi konularda kararlar almıştır.

Gıda Komitesi kararları kapsamında Bankamızca yürütülen Gıda Erken Uyarı Sistemi (Gıda-EUS) projesi çerçevesinde fiyat istikrarı açısından kritik önem arz eden gıda ve tarım ürünleri fiyatlarına dair veriler detaylı ve zamanlı olarak analiz edilmiş ve tedbir önerileri geliştirilmiştir. Bu alandaki güncel veri tabanı gıda ve tarımsal ürün piyasalarındaki yapısal problemlerin ve kritik gelişmelerin takibinde kullanılmakta; Komite toplantılarında sektördeki son gelişmeler hakkında düzenli bilgilendirmeler yapılmakta ve raporlar sunulmaktadır. Diğer yandan, Gıda-EUS çerçevesinde hazırlanan Gıda ve Tarım Piyasaları Raporu, Gıda Dış Ticaret Gelişmeleri Raporu ve Kritik Gıda Ürünleri Enflasyon Gelişmeleri Raporu ilgili Bakanlık ve kuruluşlarla düzenli olarak paylaşılmaktadır.

2023 yılında Yapısal Ekonomik Araştırmalar Genel Müdürlüğü çalışanlarının katkılarıyla hazırlanmış üç makale Central Bank Review dergisinde yayımlanmış, iki yayın Çalışma Tebliğleri serisine eklenmiş, iki çalışma ise TCMB blog yazısı olarak Merkezin Güncesi'nde yayımlanmıştır. Yapılan bu çalışmaların üçü ulusal ve uluslararası seminer ve konferanslarda akademisyen ve politika yapıcılara sunulmuştur. Akademik Çalışmalar için Mali Destek Programı (AÇMDP) kapsamında yedi farklı konferans desteği başvurusu olmuş, yapılan değerlendirmeler sonucunda bunların tamamına destek sağlanmıştır. Editörlük ve hakemlik süreçleri Bankamız tarafından yürütülen Central Bank Review dergisine de 2023 yılı içinde 127 makale başvurusu yapılırken, 12 adet makale kabul olarak yayımlanmıştır.

TCMB, 2023 yılında para politikası karar alma sürecinde nitelikli ve zamanlı bilgi kaynağı olarak reel sektördeki gelişmeleri incelemeye devam etmiştir. Bu çerçevede, farklı sektörlerdeki firmaların üst düzey yöneticileri ve sivil toplum kuruluşlarıyla görüşmeler yapılarak iktisadi faaliyete ilişkin kapsamlı bilgi edinilmiş, ekonominin gidişatı ile ilgili reel sektör hissiyatı zamanlı bir şekilde takip edilmiştir.

Aylık periyotlarda yapılan görüşmelerden elde edilen bilgiler, iktisadi faaliyete (üretim, yurt içi ve yurt dışı satış, yatırım, istihdam, finansman koşulları, maliyet ve fiyat) ilişkin konjonktürel değerlendirmelerin daha sağlıklı yapılmasına katkıda bulunmuştur. Firma görüşmelerinde, reel sektör temsilcileriyle para politikası çerçevesi hakkında görüş alışverişinde bulunulmuş ve TCMB iletişim politikasının etkinliğine katkı sağlanmıştır. 2023 yılı enflasyon raporlarında "Firma Görüşmelerinden Elde Edilen Bulgular" başlıklı kutular hazırlanarak konjonktürel görüşmelerden elde edilen bulgular kamuoyuyla paylaşılmıştır.

Konjonktürel gelişmeleri takip etmek amacıyla yapılan düzenli saha görüşmelerinin yanı sıra PPK'nın ilgi alanındaki gelişmelere ilişkin veya döneme özgü konularda tematik çalışmalar yürütülmüş ve raporlar hazırlanmıştır. İlaveten farklı sektörlerin yapılarına, iş akışları ile ilgili genel bilgilere ve bu sektörlere dair son dönem gelişmelere yer veren çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda; 2023 yılında konjonktürel çalışmalar kapsamında 2.563, yatırım ağırlıklı muhtelif tematik konular kapsamında 426 ve tarım görüşmeleri kapsamında 301 olmak üzere toplam 3.290 görüşme gerçekleştirilmiştir.

2.12.3 Veri Yönetişimi ve İstatistik Alanında Araştırma ve Geliştirme Çalışmaları

TCMB'nin veri odaklı politika kararlarının daha etkin izlenebilmesi için ihtiyaç duyulan yüksek frekanslı entegre veri tabanları yeni veriler ile desteklenmiştir. Uygulanan politikaların etkileri düzenli olarak takip edilmiş, etki analizleri yapılmıştır. Kurumlar arası iş birliği çerçevesinde çeşitli kamu kurum ve kuruluşları ile protokol çalışmaları yapılarak politika tasarımlarına katkı sağlanmıştır. Veri Yönetişimi ve İstatistik Genel Müdürlüğü kapsamında yürütölen operasyonel süreçlerin otomasyonu sağlanarak süreç verimliliği önemli ölçüde artırılmıştır. TCMB'nin politika yapım süreçlerinde etkin bir role sahip olan büyük veri platformunun işlevselliği eklenen yeni veri ve analiz araçları ile artırılmıştır. İlk defa üretilen istatistiklerin kamuoyu ile paylaşımı gerçekleştirilmiştir. Yıl içinde yapılan çalışmalardan öne çıkanlar şu şekildedir:

- 8 Kasım 2023 tarih ve 32363 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Yönetmelik ile firmaların, döviz varlık ve yükümlölüklerine ilişkin olarak TCMB'ye yapmakla yükümlü oldukları döviz pozisyon raporlamasında sadeleştirme ve kapsam değişikliğine gidilmiştir. 2018 yılından itibaren uygulanmakta olan Sistemik Risk Veri Takip Sistemi kapsamındaki döviz pozisyon raporlamasının firma kapsamı, firmaların ölk ekonomisi içerisindeki temsil düzeyini artırmak amacıyla yeniden düzenlenmiş ve mevcut raporlama biçimi sadeleştirilerek firmalara raporlama işlemlerinde kolaylık sağlanmıştır.
- TCMB istatistiklerinin kalitesini değerlendirmek ve kullanıcı ihtiyaçlarını izlemek amacıyla, TCMB İnternet Yayın Abonelik Sistemi (İYAS) aboneleri, Elektronik Veri Dağıtım Sistemi (EVDS) kayıtlı kullanıcıları ve TCMB çalışanları ile İstatistik Kullanıcı Anketi yapılmıştır.
- Çevresel, Sosyal ve Yönetişimsel (ÇSY) borçlanma senetlerine ilişkin veriler Menkul Kıymet İstatistikleri'ne iki yeni tablo ile eklenerek kamuoyu ile paylaşılmaya başlanmıştır.
- Finansal ve reel sektördeki karar alıcı ve uzman kişilerin, çeşitli makroekonomik değişkenlerle ilgili beklentilerinin izlenmesine yönelik olarak TCMB tarafından uygulanmakta olan Piyasa Katılımcıları Anketi'nin katılımcı listesi anketin temsil gücünün artırılması amacıyla güncellenmiştir. Katılım sürekliliğinin sağlanabilmesi için sadece kurumsal katılımcılara yer verilmiştir.
- TCMB'ye bankalar/finansman şirketleri tarafından raporlanan Parasal ve Finansal İstatistiklere kaynak teşkil eden tüm formların güncel şablon ve açıklamaları TCMB genel ağ sitesinde yayınlanmıştır.
- Haftalık Para ve Banka İstatistikleri'nin uluslararası istatistik raporlama standartlarına uyumunu artırmak amacıyla bankalardan Mevduat/Katılım Fonu Haftalık İzleme Formu derlenmeye başlanmıştır.
- TCMB bünyesinde yürütölen araştırma ve geliştirme çalışmalarının verimliliğinin ve etkinliğinin artırılması amacıyla Sosyal Güvenlik Kurumu, T.C. Ticaret Bakanlığı, Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu, T.C. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB), Eximbank ve İhracatı Geliştirme A.ř. ile TCMB arasında protokol imzalanarak veri paylaşımı başlatılmıştır.
- TCMB bünyesindeki mikro veri tabanlarının veri kalitesinin artırılması amacıyla makine öğrenmesi teknikleri ile anomali tespitleri yapılmıştır.
- Büyük veri analitiğinin finans alanı dışındaki kullanımı keşfedilmiş, geliştirilen banknot seri no takip projesi ile süreç optimizasyonuna katkı sağlanmıştır.
- Analitik veriye güvenli ve performanslı erişim sağlayan Sanal Veri Odaları kullanıcı sayısı %35 artmıştır.
- Büyük veri platformu alt sistemleri günümüz teknolojik gereksinimlerini karşılamak amaçlı konteyner tabanlı sanallaştırma teknolojisine aktarılmıştır.

2.12.4 Banknot Basımına Yönelik Araştırma ve Geliştirme Çalışmaları

Banknot basımına yönelik süreç iyileştirilmesine katkı sağlamak üzere araştırma ve geliştirme çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

E9 Emisyon Grubu 7. Tertip 200 TL Banknotların imza değişikliği çalışmaları yapılmıştır.

17-19 Ekim 2023 tarihleri arasında, Banknot Matbaası Genel Müdürlüğünün Kalite Yönetim Sisteminin ISO 9001 standardına, İş Sağlığı Güvenliği Yönetim Sisteminin ISO 45001 standardına ve Çevre Yönetim Sisteminin ISO 14001 standardına uygunluğu Türk Standartları Enstitüsü (TSE) tarafından tetkik edilmiştir. TSE Yürütme Komitesi tarafından, Banknot Matbaası Genel Müdürlüğünün ISO 14001 Çevre Yönetim Sistemi belgesinin yenilenmesine; ISO 9001 Kalite Yönetim Sistemi ve ISO 45001 İş Sağlığı Güvenliği Yönetim Sistemi belgelerinin ise geçerliliğinin devamına karar verilmiştir.

Banknot Matbaası Genel Müdürlüğünde çevresel etkileri azaltan, güncel teknolojileri kullanan ve ultrafiltrasyon yöntemi ile çalışan yeni Solüsyon Sistemi 2023 yılı içinde faaliyete geçmiştir.

2.12.5 Bilişim Teknolojileri Alanında Araştırma ve Geliştirme Çalışmaları

Bilişim Teknolojileri (BT) alanında, TCMB'nin vizyonu ile uyumlu olarak ihtiyaç duyulan teknolojik çözüm ve sistemlerin oluşturulmasına ve bu sistemlerin güvenliği ile sürekliliğinin sağlanması çalışmalarına devam edilmiştir. Yıl içinde yapılan birçok çalışmadan öne çıkanlar şu şekildedir:

- TCMB'nin ihtiyaçlarına daha hızlı bir şekilde yanıt verebilmek, ortam alternatiflerini çoğaltarak sürekliliği yüksek seviyede tutmak ve sunulan hizmetleri uçtan uca izleyebilmek amacıyla TCMB teknoloji ve uygulama mimarisi dönüştürülmeye devam edilmiştir.
- TCMB iş sürekliliğini artırmak amacıyla BT sistem ve uygulamalarının mevcut veri merkezlerine ek olarak farklı veri merkezlerinde de çalışabilmesi için gerekli altyapı iyileştirme çalışmalarına devam edilmiştir.
- Siber güvenlik dayanıklılığımızı artırmak ve önleyici kontrollerimizi genişletmek amacıyla çalışmalar yapılmıştır.
- Siber güvenlik izleme ve müdahale yeteneklerimiz artırılmıştır.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi tarafından yayımlanmış olan Bilgi ve İletişim Güvenliği Rehberine uyum ve denetim çalışmaları yapılmıştır. TCMB ISO 27001 Bilgi Güvenliği Yönetim Sistemi sertifikası, bu konuda yetkili ve bağımsız bir kuruluş tarafından yapılan denetimler sonucunda yenilenmiştir.
- Altyapı iyileştirme çalışmaları kapsamında veri merkezlerinin modernizasyonu çalışmalarına başlanmış; bu hedefe uygun olarak yeni bir veri merkezi tesis edilmiştir.
- Karar alma süreçlerinde verinin daha etkin kullanımı için yapılan çalışmalara devam edilmiştir.
- TCMB süreçlerinin dijitalleşmesinin artırılması için ihtiyaç duyulan uygulamalar hazırlanmıştır ve yenilenmiştir.
- TCMB İnternet ve ödeme sistemleri uygulamalarının iletişim altyapıları yenilenmiştir.
- TCMB İstanbul Finans Merkezi yerleşkesi BT altyapısı tesisine yönelik çalışmalar gerçekleştirilmiştir.

2.13 Eğitim Faaliyetleri

Eğitim faaliyetleri, TCMB ile diğer kurum, kuruluşlar tarafından düzenlenen ve dijital eğitim platformu üzerinden yapılan eğitimlerden oluşmaktadır.

Tablo 2.13.1: Eğitim Faaliyetlerinin Eğitim Türlerine Göre Dağılımı

Eğitim Türleri	Eğitim Sayısı	Katılım Sayısı	Deneyim Süresi (Toplam Eğitim Saati)
TCMB Tarafından Düzenlenen Eğitimler	101	3.843	36.461
Diğer Kurum ve Kuruluşlar Tarafından Düzenlenen Eğitimler	40	217	6.210
Dijital Eğitim Platformu Üzerinden Yapılan Eğitimler	774	16.303	10.106
Toplam	915	20.363	52.777

2023 yılında toplam 915 eğitim etkinliğine 20.363 katılım sağlanmıştır. (Tablo 2.13.1) Tüm eğitim faaliyetlerinde çalışanlar, toplam 52.777 saat eğitim deneyimlemiştir. Banka genelinde kişi başına düşen yıllık eğitim süresi 13,11 saat olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 2.13.2: Eğitim Faaliyetlerinin Eğitim Yöntemine Göre Dağılımı

Eğitim Yöntemi	Katılım Sayısı	Dağılım Yüzdesi
E-Eğitim (Dijital platform üzerindeki eğitimler)	17.591	86,39
Sanal Sınıf (Çevrim içi eğitim)	323	1,59
Sınıf İçi	2.449	12,03
Toplam	20.363	100

2023 yılında gerçekleştirilen eğitim faaliyetlerinin eğitim yöntemine göre dağılımı incelendiğinde %86,39'u e-eğitim, %12,03'ü sınıf içinde ve %1,59'u (çevrim içi) sanal sınıf ortamında düzenlenmiştir. (Tablo 2.13.2)

2.13.1 TCMB Tarafından Düzenlenen Programlar

2023 yılında, TCMB tarafından 72 farklı eğitim programı 101 grup halinde düzenlenmiştir. Eğitimlere 3.843 katılım sağlanırken, toplamda 36.461 ders saati eğitim gerçekleştirilmiştir.

2023 yılında düzenlenen toplam 101 grup eğitimin 32'si iç kaynaklar (iç eğitmen, birim yetkilileri), 63 tanesi dış kaynaklar (firma, kurum vb.), 6'sı ise e-egitim yöntemi ile gerçekleştirilmiştir.

Tablo 2.13.1.1: TCMB Tarafından Düzenlenen Eğitimlerin Kategorilere Göre Dağılımı

Eğitim Türleri	Eğitim Sayısı	Katılım Sayısı	Dağılım Yüzdesi
Zorunlu ve Yasal Eğitimler	28	1.945	50,61
Konferanslar	4	835	21,73
Mesleki Gelişim Eğitimleri	51	744	19,36
Kişisel Gelişim Eğitimleri	9	171	4,45
Yetenek Gelişimi ve Liderlik Eğitimleri	7	114	2,97
Oryantasyon Programları	2	34	0,88
Toplam	101	3843	100

TCMB tarafından düzenlenen etkinliklere sağlanan katılımın %50,61'i zorunlu ve yasal eğitimlerden oluşurken, %21,73'ü konferanslar, %19,36'sı mesleki gelişim eğitimlerinden oluşmaktadır. (Tablo 2.13.1.1) Bu kapsamda 2023 yılında dijital yetkinlik geliştirme programları, unvana göre farklılaştırılmış oryantasyon programları, insan kaynakları gelişim programları, denetim eğitimleri, bilişim teknolojileri eğitimleri, kişisel gelişim eğitimleri ön plana çıkmaktadır.

Bankamız çalışanlarının İngilizce konuşma pratiklerini artırmak amacıyla ana dili İngilizce olan eğitmen eşliğinde yıl boyunca öğle tatillerinde Ümraniye, Fenerbahçe, Ulugöl ve Karaköy yerleşkelerinde toplam 140 grup olarak düzenlenen "İngilizce Konuşma Kulübü" etkinliğine 875 katılım sağlanmıştır.

Uluslararası programlar kapsamında katılımcıların (8 Banka çalışanı ve 12 uluslararası katılımcı) bilgi ve deneyimlerini daha iyi sunabilmeleri ve eğitim verme becerilerini güçlendirmeleri amacıyla CEF iş birliği ile düzenlenen "Training of Trainers (Eğiticilerin Eğitimi)" programı uluslararası kuruluşlarla iş birliğine ve kurum içi eğitmenlik geliştirme sürecine katkı sağlamıştır.

2.13.2 Diğer Kurum ve Kuruluşlar Tarafından Düzenlenen Programlar

197 çalışan, 2023 yılında diğer kurum ve kuruluşlar tarafından yurt içinde düzenlenmiş olan 24 kısa süreli eğitim programına katılım sağlamıştır. Diğer merkez bankaları ve uluslararası kuruluşlar tarafından düzenlenen 16 ayrı programa 20 çalışanın katılımı sağlanmıştır.

Lisansüstü eğitim kapsamında 2023 yılında eğitimine yeni başlayan 28 çalışan ile birlikte toplam 107 çalışan yurt içi lisansüstü (yüksek lisans ve doktora) eğitimini sürdürmüştür. Yurt dışı lisansüstü eğitim kapsamında 2023 yılında 1'i doktora, 3'ü yüksek lisans olmak üzere 4 Bankamız bursiyeri eğitimlerini tamamlayarak göreve başlamış olup 1 bursiyerimiz doktora eğitimine devam etmiştir. Bunun dışında Banka dışı burs ile 2'si doktora, 8'i yüksek lisans olmak üzere 10 çalışmamız 2023 yılında yurt dışı lisansüstü eğitime başlamış olup 3 çalışmamız doktora eğitimini sürdürmüştür.

Öğretim elemanı görevlendirme kapsamında 12 çalışan üniversitelerde dönemlik ders vermek üzere, 34 çalışan ise kurum ve kuruluşlarda kısa süreli eğitmen olarak bilgi aktarmak üzere görevlendirilmiştir.

2.14 Kültür, Çevre ve Kurumsal Sosyal Sorumluluk Faaliyetleri

Temel görev ve sorumlulukları kapsamında çalışmalarını sürdüren TCMB, kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerinde yer alma-ya, bağış ve yardımlarda bulunmaya devam etmiştir.

2023 yılı içerisinde Kurumsal Sosyal Sorumluluk Faaliyetleri kapsamında 27 Kamu Kurumuna 1.639 adet demirbaş (bilgi işlem cihazları, büro, mutfak, sağlık ve güvenlik malzemeleri vb.) hibe edilmiş, ayrıca kitap yardımıyla bulunulmuştur.

Ülkemizde meydana gelen 6 Şubat depremlerinde TCMB olarak "Türkiye Tek Yürek" yardım kampanyasına 30 milyar TL katkı sağlanmıştır. Ayrıca TCMB Arama ve Kurtarma Ekibi, T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) ile birlikte deprem bölgesinde kurtarma çalışmalarına destek vermiştir. Diğer taraftan, 6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen Kahramanmaraş merkezli depremden zarar gören depremzedeler için toplam 26.403.932,21 TL tutarında yardım malzemesi (Gıda malzemeleri, ısıtıcı, termos, hijyen ürünleri, giysi, battaniye vb.) bağışı yapılmıştır.

Yunanistan Merkez Bankasının da katkılarıyla TCMB, 1999 depreminin ardından bölgeye destek sağlamak amacıyla Merkez Bankası Derince Anadolu Lisesini inşa etmiş ve okulun mezunlarından belirli koşulları taşıyarak bir yükseköğrenim kurumuna kaydını yaptıran başarılı öğrencilere üniversite öğrenim süreleri boyunca verdiği karşılıksız eğitim bursu uygulamasını 2023 yılında da sürdürmüştür. 2022-2023 eğitim-öğretim yılında 34 öğrenci aktif olarak burstan yararlanırken, okulun ilk mezunlarının verildiği 2002 yılından itibaren, 2023-2024 eğitim-öğretim yılı bursiyerleri hariç olmak üzere, toplam 136 öğrenciye başarı bursu verilmiştir. Ayrıca okulun başarı düzeyinin yükseltilmesini teşvik etmek amacıyla TCMB tarafından bir mezuniyet töreni düzenlenerek başarılı öğrencilere plaket, para ödülü ve hediyeler verilmiştir.

3. BÖLÜM FİNANSAL TABLOLAR

Fotoğraf: TCMB tarafından düzenlenen "Ekonomi ve İnsan" temalı Uluslararası Fotoğraf Yarışmasında sergilenen **Hakan Yaralı'nın "Aile"** adlı eseri

3.1 31.12.2023 Tarihli Bilanço

AKTİF	Açıklama No.	Türk Lirası	Yabancı Para	Toplam
1. Altın	3.4.2.1	-	1.417.869.831.864	1.417.869.831.864
1.1 Uluslararası Standartta Olan (Safi Gram) 726.375.976,72		-	1.417.869.831.864	1.417.869.831.864
2. Yabancı Para Banknotlar	3.4.2.2	-	103.684.060.153	103.684.060.153
3. Yurt Dışı Bankalar	3.4.2.3	-	2.621.255.024.835	2.621.255.024.835
3.1 YP Menkul Kıymetler		-	104.784.379.766	104.784.379.766
3.2 Mevduat		-	453.568.530.466	453.568.530.466
3.3 Diğer		-	2.062.902.114.603	2.062.902.114.603
4. Rezerv Dilimi Pozisyonu	3.4.2.4	-	4.472.360.078	4.472.360.078
5. Menkul Kıymetler	3.4.2.5	159.913.235.806	-	159.913.235.806
5.1 Devlet İç Borçlanma Senetleri		159.312.133.196	-	159.312.133.196
5.2 Diğer		601.102.610	-	601.102.610
6. Para Politikası İşlemlerinden Alacaklar	3.4.2.6	9.443.643.254	-	9.443.643.254
6.1 Açık Piyasa İşlemleri		3.519.175.138	-	3.519.175.138
6.2 Bankalararası Para Piyasası İşlemleri		1.510.011.308	-	1.510.011.308
6.3 Diğer		4.414.456.808	-	4.414.456.808
7. Yurt İçi Bankalar	3.4.2.7	247.014.652	3.811.276.745	4.058.291.397
8. Krediler	3.4.2.8	373.781.727.238	71.659.857.873	445.441.585.111
8.1 İç Krediler		373.781.727.238	71.393.106.077	445.174.833.315
8.1.1 Reeskont Kredileri		287.573.051.176	71.393.106.077	358.966.157.253
8.1.2 Diğer Krediler		86.208.676.062	-	86.208.676.062
8.2 Dış Krediler		-	266.751.796	266.751.796
9. İştirakler	3.4.2.9	90.543.079	9.906.697.817	9.997.240.896
10. SDR Tahsisatı Nedeniyle Hazine Yükümlülüğü	3.4.2.4	-	219.335.649.316	219.335.649.316
11. Duran Varlıklar (Net)	3.4.2.10	1.501.755.778	-	1.501.755.778
12. Takipteki Alacaklar (Net)	3.4.2.8	-47.018.242.554	47.018.242.554	-
12.1 Takipteki Alacaklar		-	47.018.242.554	47.018.242.554
12.2 Takipteki Alacaklar Karşılığı (-)		-47.018.242.554	-	-47.018.242.554
13. Ertelenmiş Vergi Varlığı	3.4.2.15	2.002.652.646	-	2.002.652.646
14. Değerleme Hesabı	3.4.2.11	817.762.329.689	-	817.762.329.689
15. Dönem Zararı	3.4.2.20	818.182.863.710	-	818.182.863.710
16. Diğer Aktifler	3.4.2.12	288.589.511.297	325.907.592	288.915.418.889
16.1 Uluslararası Standartta Olmayan Altın (Safi Gram) 2.832.327,42	3.4.2.1	5.528.640.444	-	5.528.640.444
16.2 Madeni Para		89.329.230	-	89.329.230
16.3 Gelir Tahakkukları		1.998.880.085	-	1.998.880.085
16.4 Diğer		280.972.661.538	325.907.592	281.298.569.130
TOPLAM		2.424.497.034.594	4.499.338.908.828	6.923.835.943.422

PASİF	Açıklama No.	Türk Lirası	Yabancı Para	Toplam
1. Tedavüldeki Banknotlar	3.4.2.13	448.822.892.318	-	448.822.892.318
2. Para Politikası İşlemlerinden Borçlar	3.4.2.6	370.846.639.719	-	370.846.639.719
2.1 Açık Piyasa İşlemleri		119.129.880	-	119.129.880
2.2 Bankalararası Para Piyasası İşlemleri		370.727.509.839	-	370.727.509.839
2.3 Likidite Senetleri		-	-	-
2.4 Diğer		-	-	-
3. Mevduat	3.4.2.14	2.306.538.427.911	2.724.479.025.532	5.031.017.453.443
3.1 Kamu Sektörü Mevduatı		493.712.799.107	489.306.046.494	983.018.845.601
3.1.1 Hazine, Genel ve Özel Bütçeli İdareler		493.494.643.507	489.306.046.494	982.800.690.002
3.1.1.1 Nakit		493.494.643.507	391.491.785.400	884.986.428.907
3.1.1.2 Altın (Safi Gram) 50.110.333,01	3.4.2.1	-	97.814.261.094	97.814.261.094
3.1.2 Diğer		218.155.600	-	218.155.600
3.2. Bankacılık Sektörü Mevduatı		1.807.151.288.517	2.227.981.148.818	4.035.132.437.335
3.2.1 Yurt İçi Bankalar		1.140.472.632.180	828.597.549.845	1.969.070.182.025
3.2.1.1 Nakit		1.140.472.632.180	776.153.674.404	1.916.626.306.584
3.2.1.2 Teminat		-	26.386.595.000	26.386.595.000
3.2.1.2.1 Nakit		-	26.386.595.000	26.386.595.000
3.2.1.2.2 Altın (Safi Gram) 0,00	3.4.2.1	-	-	-
3.2.1.3 Altın (Safi Gram) 13.349.167,96	3.4.2.1	-	26.057.280.441	26.057.280.441
3.2.2 Yurt Dışı Bankalar		666.678.656.337	-	666.678.656.337
3.2.3 Zorunlu Karşılıklar Bloke Hesabı		-	1.399.383.598.973	1.399.383.598.973
3.2.3.1 Nakit		-	1.186.907.876.323	1.186.907.876.323
3.2.3.2 Altın (Safi Gram) 108.851.501,81	3.4.2.1	-	212.475.722.650	212.475.722.650
3.2.4 Diğer		-	-	-
3.3 Diğer Mevduat		5.674.340.287	7.191.830.220	12.866.170.507
3.3.1 İşçi Dövizleri		-	5.181.219.360	5.181.219.360
3.3.2 Uluslararası Kuruluşlar		417.423.702	-	417.423.702
3.3.3 Fonlar		178.999.777	201.652	179.201.429
3.3.4 Diğer		5.077.916.808	2.010.409.208	7.088.326.016
4. Yurt Dışı Bankalar	3.4.2.3	-	670.519.355.217	670.519.355.217
4.1 Nakit		-	611.960.020.912	611.960.020.912
4.2 Altın (Safi Gram) 29.999.999,08	3.4.2.1	-	58.559.334.305	58.559.334.305
5. Rezerv Dilimi İmkanı	3.4.2.4	-	4.472.360.078	4.472.360.078
6. SDR Tahsisatı	3.4.2.4	-	219.335.649.316	219.335.649.316
7. Vergi Yükümlülüğü	3.4.2.15	2.576.678.429	-	2.576.678.429
7.1 Ödenecek Vergiler		2.576.678.429	-	2.576.678.429
8. Karşılıklar	3.4.2.16	1.128.485.985	-	1.128.485.985
9. Sermaye ve İhtiyat Akçesi	3.4.2.17	9.710.482.470	-	9.710.482.470
9.1 Ödenmiş Sermaye		25.000	-	25.000
9.2 Sermaye Enflasyon Düzeltme Farkı		46.208.524	-	46.208.524
9.3 İhtiyat Akçesi		9.664.248.946	-	9.664.248.946
10. Diğer Pasifler	3.4.2.18	162.402.374.171	3.003.572.276	165.405.946.447
10.1 Uluslararası Standartta Olmayan Hazine Altınları (Safi Gram) 0,00	3.4.2.1	-	-	-
10.2 Akreditifler		-	560.965.114	560.965.114
10.3 Gider Tahakkukları		1.606.687.720	-	1.606.687.720
10.4 Diğer		160.795.686.451	2.442.607.162	163.238.293.613
TOPLAM		3.302.025.981.003	3.621.809.962.419	6.923.835.943.422
NAZIM HESAPLAR	3.4.2.19			11.907.432.215.123

3.2 31.12.2023 ve 31.12.2022 Tarihli Bilançolar

AKTİF	Açıklama No.	2023	2022
1. Altın	3.4.2.1	1.417.869.831.864	857.249.027.684
1.1 Uluslararası Standartta Olan		1.417.869.831.864	857.249.027.684
2. Yabancı Para Banknotlar	3.4.2.2	103.684.060.153	179.560.203.956
3. Yurt Dışı Bankalar	3.4.2.3	2.621.255.024.835	1.371.134.245.202
3.1 YP Menkul Kıymetler		104.784.379.766	120.149.710.311
3.2 Mevduat		453.568.530.466	164.704.488.211
3.3 Diğer		2.062.902.114.603	1.086.280.046.680
4. Rezerv Dilimi Pozisyonu	3.4.2.4	4.472.360.078	2.816.499.238
5. Menkul Kıymetler	3.4.2.5	159.913.235.806	151.051.857.467
5.1 Devlet İç Borçlanma Senetleri		159.312.133.196	150.709.204.277
5.2 Diğer		601.102.610	342.653.190
6. Para Politikası İşlemlerinden Alacaklar	3.4.2.6	9.443.643.254	190.308.403.210
6.1 Açık Piyasa İşlemleri		3.519.175.138	146.055.498.620
6.2 Bankalararası Para Piyasası İşlemleri		1.510.011.308	37.713.248.703
6.3 Diğer		4.414.456.808	6.539.655.887
7. Yurt İçi Bankalar	3.4.2.7	4.058.291.397	3.802.185.901
8. Krediler	3.4.2.8	445.441.585.111	263.421.904.584
8.1 İç Krediler		445.174.833.315	263.252.471.497
8.1.1 Reeskont Kredileri		358.966.157.253	234.250.033.139
8.1.2 Diğer Krediler		86.208.676.062	29.002.438.358
8.2 Dış Krediler		266.751.796	169.433.087
9. İştirakler	3.4.2.9	9.997.240.896	5.889.960.247
10. SDR Tahsisatı Nedeniyle Hazine Yükümlülüğü	3.4.2.4	219.335.649.316	138.268.529.848
11. Duran Varlıklar (Net)	3.4.2.10	1.501.755.778	1.148.976.282
12. Takipteki Alacaklar (Net)	3.4.2.8	-	-
12.1 Takipteki Alacaklar		47.018.242.554	29.711.062.730
12.2 Takipteki Alacaklar Karşılığı (-)		-47.018.242.554	-29.711.062.730
13. Ertelenmiş Vergi Varlığı	3.4.2.15	2.002.652.646	-
14. Değerleme Hesabı	3.4.2.11	817.762.329.689	328.537.596.340
15. Dönem Zararı	3.4.2.20	818.182.863.710	-
16. Diğer Aktifler	3.4.2.12	288.915.418.889	81.873.303.365
16.1 Uluslararası Standartta Olmayan Altın	3.4.2.1	5.528.640.444	3.085.875.430
16.2 Madeni Para		89.329.230	23.599.322
16.3 Gelir Tahakkukları		1.998.880.085	859.175.124
16.4 Diğer		281.298.569.130	77.904.653.489
TOPLAM		6.923.835.943.422	3.575.062.693.324

PASİF	Açıklama No.	2023	2022
1. Tedavüldeki Banknotlar	3.4.2.13	448.822.892.318	341.798.643.178
2. Para Politikası İşlemlerinden Borçlar	3.4.2.6	370.846.639.719	15.809.981.782
2.1 Açık Piyasa İşlemleri		119.129.880	400.164.367
2.2 Bankalararası Para Piyasası İşlemleri		370.727.509.839	15.409.817.415
2.3 Likidite Senetleri		-	-
2.4 Diğer		-	-
3. Mevduat	3.4.2.14	5.031.017.453.443	2.774.018.102.935
3.1 Kamu Sektörü Mevduatı		983.018.845.601	509.601.386.978
3.1.1 Hazine, Genel ve Özel Bütçeli İdareler		982.800.690.002	509.525.735.365
3.1.1.1 Nakit		884.986.428.907	454.929.559.684
3.1.1.2 Altın	3.4.2.1	97.814.261.094	54.596.175.681
3.1.2 Diğer		218.155.600	75.651.613
3.2. Bankacılık Sektörü Mevduatı		4.035.132.437.335	2.257.283.606.280
3.2.1 Yurt İçi Bankalar		1.969.070.182.025	881.579.556.407
3.2.1.1 Nakit		1.916.626.306.584	726.203.484.266
3.2.1.2 Teminat		26.386.595.000	137.667.783.800
3.2.1.2.1 Nakit		26.386.595.000	137.667.783.800
3.2.1.2.2 Altın	3.4.2.1	-	-
3.2.1.3 Altın	3.4.2.1	26.057.280.441	17.708.288.342
3.2.2 Yurt Dışı Bankalar		666.678.656.337	432.625.774.926
3.2.3 Zorunlu Karşılıklar Bloke Hesabı		1.399.383.598.973	943.078.274.947
3.2.3.1 Nakit		1.186.907.876.323	771.515.461.904
3.2.3.2 Altın	3.4.2.1	212.475.722.650	171.562.813.043
3.2.4 Diğer	-	-	-
3.3 Diğer Mevduat		12.866.170.507	7.133.109.677
3.3.1 İşçi Dövizleri		5.181.219.360	3.912.904.950
3.3.2 Uluslararası Kuruluşlar		417.423.702	309.526.917
3.3.3 Fonlar		179.201.429	188.916.133
3.3.4 Diğer		7.088.326.016	2.721.761.677
4. Yurt Dışı Bankalar	3.4.2.3	670.519.355.217	165.822.661.550
4.1 Nakit		611.960.020.912	165.822.661.550
4.2 Altın	3.4.2.1	58.559.334.305	-
5. Rezerv Dilimi İmkani	3.4.2.4	4.472.360.078	2.816.499.238
6. SDR Tahsisatı	3.4.2.4	219.335.649.316	138.268.529.848
7. Vergi Yükümlülüğü	3.4.2.15	2.576.678.429	22.317.854.559
7.1 Ödenecek Vergiler		2.576.678.429	22.103.173.974
7.2 Ertelenmiş Vergi Yükümlülüğü		-	214.680.585
8. Karşılıklar	3.4.2.16	1.128.485.985	717.744.150
9. Sermaye ve İhtiyat Akçesi	3.4.2.17	9.710.482.470	7.799.460.010
9.1 Ödenmiş Sermaye		25.000	25.000
9.2 Sermaye Enflasyon Düzeltme Farkı		46.208.524	46.208.524
9.3 İhtiyat Akçesi		9.664.248.946	7.753.226.486
10. Dönem Kârı	3.4.2.20	-	72.021.887.992
11. Diğer Pasifler	3.4.2.18	165.405.946.447	33.671.328.082
11.1 Uluslararası Standartta Olmayan Hazine Altınları	3.4.2.1	-	-
11.2 Akreditifler		560.965.114	87.996.814
11.3 Gider Tahakkukları		1.606.687.720	660.434.768
11.4 Diğer		163.238.293.613	32.922.896.500
TOPLAM		6.923.835.943.422	3.575.062.693.324
NAZIM HESAPLAR	3.4.2.19	11.907.432.215.123	6.273.813.384.783

3.3 2023 ve 2022 Hesap Dönemlerine Ait Kâr/Zarar Tabloları

	Açıklama No.	2023	2022
Faiz Geliri	3.4.2.20	286.203.667.647	166.619.106.946
Faiz Gideri	3.4.2.20	-132.704.600.019	-26.892.216.179
Net Faiz Geliri/Gideri		153.499.067.628	139.726.890.767
Komisyon ve Hizmet Geliri	3.4.2.20	23.406.153.797	18.615.352.189
Komisyon ve Hizmet Gideri	3.4.2.20	-240.903.704	-161.923.168
Net Komisyon ve Hizmet Geliri/Gideri		23.165.250.093	18.453.429.021
Faiz Dışı Gelir	3.4.2.20	244.869.771.911	61.810.163.251
Faiz Dışı Gider	3.4.2.20	-1.242.290.258.402	-126.688.790.179
Net Faiz Dışı Gelir/Gider		-997.420.486.491	-64.878.626.928
Vergi Öncesi Kâr/Zarar		-820.756.168.771	93.301.692.859
Vergi Gideri		2.573.305.061	-21.279.804.867
Vergi Karşılığı		-	-21.352.295.697
Ertelenmiş Vergi Geliri/Gideri	3.4.2.15	2.573.305.061	72.490.830
Net Dönem Kârı/Zararı		-818.182.863.710	72.021.887.992

3.4 Açıklamalar

3.4.1 Finansal Raporlama Esasları

TCMB, yasal defterlerini vergi mevzuatına ve 1211 sayılı TCMB Kanunu'na, yasal finansal tablolarını 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK)'na ve 1211 sayılı TCMB Kanunu'na uygun olarak hazırlamaktadır.

Muhasebenin dönemsellik, tam açıklama, ihtiyatlılık, sosyal sorumluluk, kişilik, işletmenin sürekliliği, parayla ölçülme, maliyet esası, tarafsızlık ve belgelendirme, tutarlılık, özün önceliği ve önemlilik ilkeleri, finansal olayların kaydedilmesi ve ölçülmesinde TCMB muhasebe uygulamalarının temel dayanağını oluşturmaktadır.

TCMB'nin gerçekleştirdiği işlemler işlem tarihindeki kurlar üzerinden Türk lirasına çevrilmektedir. Finansal tabloların hazırlanması sırasında, yabancı para cinsinden kayıtlara geçirilmiş olan varlık ve yükümlülük hesapları raporlama tarihindeki cari döviz ve efektif alış kurları esas alınarak Türk lirasına çevrilmektedir.

1211 sayılı TCMB Kanunu'nun 61. maddesi gereğince, Türk parasının yabancı paralar karşısındaki değerinin ve uluslararası piyasalarda altın fiyatlarının değişmesi nedeniyle TCMB'nin aktifindeki ve pasifindeki dövizlerin, efektiflerin ve yabancı para cinsinden diğer varlık ve yükümlülükler ile altınların değerlendirilmesi sonucu oluşan değerlendirme farkları ayrı bir hesapta izlenir. Bu değerlendirme farklarının ortalama maliyet yöntemine göre hesaplanan gerçekleşmiş tutarları kâr/zarar hesaplarına aktarılır. Ortalama maliyet sisteminde uygulanan dönem aralıkları Banka tarafından alınan karar doğrultusunda belirlenir ve ileriye dönük olarak uygulanır.

30 Aralık 2023 tarih ve 32415 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 555 sıra no.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği gereğince mali bilanço enflasyon düzeltmesine tâbi tutulmuş olup, 31 Aralık 2023 tarihli finansal tablolar hazırlanırken enflasyon düzeltmesi yapılmamıştır.

Finansal tablolar, Türk lirası cinsinden ifade edilmektedir.

3.4.1.1 Altın Rezervi

TCMB altın rezervleri, TCMB kasasında, yurt dışı bankalarda ve BİST nezdinde tutulan uluslararası standartta olan ve uluslararası standartta olmayan altınlardan oluşmaktadır.

TCMB, altın rezervlerinin yönetimine ilişkin olarak, doğrudan alım ve satım işlemleri, altın muhafaza hesapları, vadeli altın depo işlemleri, altın karşılığı döviz ve döviz karşılığı altın swapları, yurt içinde bankalarla yapılan altın karşılığı swap işlemleri, lokasyon swapları, fiziki altın nakil işlemleri ve benzeri işlemleri yapabilmektedir.

Zorunlu karşılık tesisi için bankalar tarafından yatırılan altınlar yurt dışı bankalar ve BİST nezdinde takip edilmektedir.

Altın, alım tarihinde geçerli fiyatlar üzerinden kayda alınmakta ve izleyen dönemlerde Gerçeğe Uygun Değer (GUD) ile değerlendirilmektedir. GUD, Londra Altın Borsasında açıklanan son gün saat 10.30'da kote edilen altın fiyatı ve 1 ons altın = 31,1035 gram esas alınarak hesaplanmakta, bu değerleri üzerinden günlük olarak Türk lirasına çevrilerek bilançoda gösterilmektedir. Altının fiyat ve kur farkı değişiminden kaynaklanan GUD değişiklikleri gerçekleşmemiş kazanç ya da kayıp olarak 1211 sayılı TCMB Kanunu'nun 61. maddesi gereğince "Değerleme Hesabı"nda takip edilmektedir.

3.4.1.2 Finansal Varlıklar ve Yükümlülükler

a) GUD Farkı Kâr/Zarara Yansıtılan Finansal Varlıklar

Likidite yönetimi ve rezerv yönetimi amacıyla tutulan Türk lirası ve yabancı para menkul kıymetler, GUD farkı kâr/zarara yansıtılan finansal varlıklardır.

1211 sayılı TCMB Kanunu'nun açık piyasa işlemleri ile ilgili 52. maddesine ve altın ve dövizle ilgili işlemlere ilişkin 53. maddesine dayanılarak, TCMB'nin kendi nam ve hesabına satın aldığı menkul kıymetler bu grupta sınıflandırılmaktadır. GUD farkı kâr/zarara yansıtılan finansal varlıklar, kayda alınmalarının ardından ay sonları itibarıyla GUD'ları ile değerlemeye tâbi tutulmakta ve oluşan kazanç ve kayıplar, kâr/zarar hesaplarına intikal ettirilmektedir. Bu finansal varlıkların elde etme maliyeti ile GUD'ları arasındaki değer farkları, bilançoda "3. Yurt Dışı Bankalar" ve "5. Menkul Kıymetler" kalemlerine yansıtılmaktadır.

GUD, BİST'te aynı gün valörlü işlemler için oluşan ağırlıklı ortalama fiyat, bu fiyatların bulunmaması durumunda ise, ilgili menkul kıymetlerin TCMB'nin Resmi Gazete'de günlük olarak açıkladığı fiyatları üzerinden hesaplanmaktadır. Yabancı para menkul kıymetler, ay sonları itibarıyla ilgili uluslararası piyasalarda oluşan kapanış fiyatları üzerinden hesaplanan GUD'ları ile değerlendirilmektedir.

GUD farkı kâr/zarara yansıtılan finansal varlıkların elde tutulması esnasında kazanılan faizler, faiz gelirleri içerisinde gösterilmektedir.

b) Krediler

TCMB tarafından verilen krediler, kredi tutarının karşı tarafa transferi ile kayıtlara yansıtılmaktadır. Krediler etkin faiz yöntemi kullanılarak iskonto edilmiş maliyeti üzerinden gösterilir. Etkin faiz yöntemi; finansal varlığın itfa edilmiş maliyet ile değerlendirilmesi ve ilgili faiz gelirinin ilişkili olduğu döneme dağıtılması yöntemidir. Etkin faiz oranı; finansal aracın beklenen ömrü boyunca veya uygun olması durumunda daha kısa bir zaman dilimi süresince tahsil edilecek tahmini nakit toplamını, ilgili finansal varlığın tam olarak net bugünkü değerine indirgeyen orandır.

c) İştirakler

İlk olarak alış maliyetleri ile kaydedilmektedir. Kayda alınmalarını takip eden dönemlerde GUD'u, piyasa fiyatları veya diğer değerlendirme yöntemleri kullanılarak belirlenmektedir. GUD değişiklikleri sebebiyle oluşan gerçekleşmemiş kazanç ve kayıplar, "10. Diğer Pasifler" kaleminde takip edilmektedir. İştiraklere ilişkin temettüler, temettü alma hakkının kesinleştiği dönemde kâr/zarar tablosuna yansıtılmaktadır.

d) Geri Satım Vaadiyle Alım İşlemleri

Türk lirası cinsinden menkul kıymetlerin geri satım vaadiyle alım işlemleri TCMB'nin yürüttüğü açık piyasa işlemleri çerçevesinde gerçekleştirilmektedir. Geri satım vaadiyle alım işlemleri, teminat karşılığı verilen kredi şeklinde muhasebeleştirilmektedir. Nakit alacaklar, işlem tarihinde verilen tutar kadar, aktifte "6. Para Politikası İşlemlerinden Alacaklar / 6.1 Açık Piyasa İşlemleri" kaleminde gösterilirken, teminat olarak alınan menkul kıymetler nazım hesaplarda takip edilmektedir. Bankalardan alınacak faizler etkin faiz yöntemi kullanılarak ay sonlarında tahakkuk ettirilmektedir. Vadede işlemten doğan faiz geliri kâr/zarar tablosuna yansıtılmaktadır.

e) Finansal Varlıklarda Değer Düşüklüğü

GUD farkı kâr/zarara yansıtılanlar dışındaki finansal varlıklar için beklenen kredi değer düşüklüğü modeli uygulanmaktadır. Beklenen kredi zararının hesaplanmasında kredi derecelendirme kuruluşlarının her yıl yayınladıkları geçiş matrisi verileri kullanılmaktadır. Temerrüt halinde kayıp oranı için Basel düzenlemelerinde önerilen yüzde 45 oranı temel alınmaktadır. Temerrüt tutarı, temerrüt olasılığı ve temerrüt halinde kayıp oranı kullanılarak beklenen kredi zararı hesaplanmaktadır.

f) Finansal Varlıkların Bilanço Dışı Bırakılması

TCMB, finansal varlığa ait nakit akışlarına ilişkin sözleşmeden doğan haklarının süresinin dolması veya ilgili finansal varlığı ve bu varlığın mülkiyetinden doğan tüm riskleri ve kazanımları başka bir tarafa devretmesi durumunda söz konusu varlığı bilanço dışı bırakmaktadır.

g) GUD Farkı Kâr/Zarara Yansıtılan Finansal Yükümlülükler

1211 sayılı TCMB Kanunu'nun 52. maddesi gereğince, para politikası hedeflerine uygun olarak para arzının ve ekonominin likiditesinin etkin bir şekilde düzenlenmesi amacıyla, açık piyasa işlemleri çerçevesinde TCMB'nin kendi nam ve hesabına, ikincil piyasada alınıp satılabilen ve vadeli 91 günü aşmayan likidite senetleri ihraçları bu grupta sınıflandırılmaktadır. TCMB, likidite senetlerini ihraç tutarı üzerinden muhasebeleştirmekte, ay sonları itibarıyla TCMB'nin Resmi Gazete'de günlük olarak açıkladığı fiyatlar üzerinden GUD'u ile göstermektedir. İhraç tutarı ile GUD'u arasındaki farklar ay sonları itibarıyla kâr/zarar tablosuna yansıtılmaktadır. Bilanço tarihi itibarıyla TCMB'nin likidite senedi ihracı bulunmamaktadır.

h) Diğer Finansal Yükümlülükler

Diğer finansal yükümlülükler etkin faiz oranı üzerinden hesaplanan faiz gideri ile birlikte itfa edilmiş maliyet bedeli esas alınarak muhasebeleştirilmektedir.

i) Geri Alım Vaadiyle Satım İşlemleri

Geri alım vaadiyle satım işlemleri, teminat karşılığı alınan mevduat şeklinde muhasebeleştirilmektedir. Teminat olarak verilen menkul kıymetler bilançonun aktifinde "5. Menkul Kıymetler" içerisinde gösterilirken, nakit borçlar, işlem tarihinde alınan tutar kadar, pasifte "2. Para Politikası İşlemlerinden Borçlar/ 2.1 Açık Piyasa İşlemleri" başlığı altında takip edilmektedir. Bankalara ödenecek faiz etkin faiz yöntemi kullanılarak ay sonlarında tahakkuk ettirilmektedir. Vadede işlem için ödenen faiz gideri, kâr/zarar tablosuna yansıtılmaktadır.

j) Depo İşlemleri

i. TL Depo Karşılığı Döviz Depo İşlemleri

Verilen döviz depo bilançonun aktifinde "7. Yurt İçi Bankalar" kaleminde, alınan TL depo bilançonun pasifinde "2. Para Politikası İşlemlerinden Borçlar/ 2.4 Diğer" kaleminde takip edilmektedir. Döviz depolarından tahsil edilecek faiz ve TL depolara ödenecek faiz, etkin faiz yöntemi kullanılarak ay sonlarında tahakkuk ettirilmektedir. Vadede işlemten doğan faiz geliri ve işlem için ödenen faiz gideri kâr/zarar tablosuna yansıtılmaktadır.

ii. Karşılıklı Depo İşlemleri

Alınan döviz depo bilançonun pasifinde "3. Mevduat/ 3.2 Bankacılık Sektörü Mevduatı/ 3.2.1 Yurt İçi Bankalar/ 3.2.1.1 Nakit" kaleminde, verilen TL depo bilançonun aktifinde "6. Para Politikası İşlemlerinden Alacaklar/ 6.3 Diğer" kaleminde takip edilmektedir. TL depolardan tahsil edilecek faiz, etkin faiz yöntemi kullanılarak ay sonlarında tahakkuk ettirilmektedir. Vadede işlemten doğan faiz geliri kâr/zarar tablosuna yansıtılmaktadır.

k) TL Uzlaşmalı Vadeli Döviz İşlemleri

Valör tarihinde döviz satış taahhüdü ile TL alacaklar nazım hesaplarda muhasebeleştirilmekte, ay sonlarında GUD artışları/azalışları bilançoda "16. Diğer Aktifler / 16.4 Diğer" / "10. Diğer Pasifler/ 10.4 Diğer" kalemlerinde takip edilmekte, vadede işlemten doğan kur farkına ilişkin TL ödemeleri/taahhütleri kâr/zarar tablosuna yansıtılmaktadır. BİST VİOP nezdinde TL uzlaşmalı vadeli döviz işlemlerinde ise, sözleşmelerin değer artış ve azalışları günlük olarak kâr/zarar tablosuna yansıtılmaktadır.

l) Para Takası İşlemleri

i. Ülke Para Takası İşlemleri

Para takası anlaşmasına konu olan YP borçlar ve TL alacaklar valör tarihinde nazım hesaplarda muhasebeleştirilmekte, bilançonun aktifinde "3. Yurt Dışı Bankalar / 3.3 Diğer" ve pasifinde "3. Mevduat/ 3.2 Bankacılık Sektörü Mevduatı / 3.2.2 Yurt Dışı Bankalar" kalemlerinde takip edilmektedir. Para takası anlaşması çerçevesinde yapılan kullanımlardan tahsil edilecek ve ödenecek faiz etkin faiz yöntemi kullanılarak ay sonlarında tahakkuk ettirilmektedir. Vadede tahsil edilen/ödenen faiz kâr/zarar tablosuna yansıtılmaktadır.

ii. Banka Para Takası İşlemleri

TCMB ve BİST nezdinde yapılan para takası işlemlerinin valör tarihinde ilgili kıymetlerin (TL, döviz, altın) alışı/satışı gerçekleştirilmektedir. Valör tarihinde alış/satış taahhüdü ile borçlar/alacaklar nazım hesaplarda muhasebeleştirilmektedir. Ay sonlarında GUD artışları/azalışları bilançoda "16. Diğer Aktifler / 16.4 Diğer" / "10. Diğer Pasifler / 10.4 Diğer" ve kâr/zarar tablosunda faiz gelirleri kalemlerinde takip edilmektedir. GUD artışları/azalışlarına ilişkin faiz dışı değerlendirme etkileri, para takası işlemlerine konu varlıkların değerlendirilmesi sonucu oluşan gerçekleşmemiş gelir veya giderlerin bilanço içinde yer alan değerlendirme etkileri ile beraber bilançoda "16. Diğer Aktifler / 16.4 Diğer" / "10. Diğer Pasifler / 10.4 Diğer" kalemlerinde, GUD artışları/azalışlarının faiz bileşenlerine ilişkin tutarlar kâr/zarar tablosunda takip edilmekte olup, vadede işlemten doğan faiz gelir/giderine ilişkin tutarlar kâr/zarar tablosuna yansıtılmaktadır.

m) Kur Korumalı Mevduat İşlemleri

i. Döviz Dönüştürümlü Kur Korumalı Mevduat İşlemleri

Türk lirası mevduat ve katılma hesaplarına dönüşüm işlemleri ile alınan kıymetler (döviz, altın) valör tarihinde ilgili hesaplara aktarılmak üzere "7. Yurt İçi Bankalar" kaleminde muhasebeleştirilmektedir. Ay sonlarında, Türk lirası mevduat ve katılma hesaplarına dönüşüm işlemleri kapsamında ödenecek kur farklarının GUD'u bilançoda "16. Diğer Aktifler/16.4 Diğer" / "10. Diğer Pasifler/ 10.4 Diğer" kalemlerinde karşılıklı takip edilmekte, vadede işlemten doğan kur farkı gideri kâr/zarar tablosuna yansıtılmaktadır.

ii. TL Dönüştürümlü Kur Korumalı Mevduat İşlemleri

14 Temmuz 2023 tarihli ve 7456 sayılı Kanun'un geçici 2. maddesiyle Bankamıza devredilen kur korumalı mevduat işlemlerine ilişkin kur farklarının GUD'u bilançoda "16. Diğer Aktifler / 16.4 Diğer" / "10. Diğer Pasifler/ 10.4 Diğer" kalemlerinde karşılıklı takip edilmekte, vadede işlemten doğan kur farkı gideri kâr/zarar tablosuna yansıtılmaktadır.

3.4.1.3 Gelirler ve Giderler

a) Faiz Geliri/Gideri

Dönemsellik ilkesinin gereği olarak henüz vadesi gelmemiş alacaklar ve borçlara ait faizler için ay sonlarında gelir ve gider reeskontları, vadesi gelen ancak tahsilatı veya ödemesi bir sonraki dönemde yapılacaklar için ise gelir ve gider tahakkukları yapılmaktadır.

b) Komisyon ve Hizmet Geliri/Gideri

TCMB'nin ticari bankalar, T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı, genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ile muhtelif kişi ve kuruluşlarla olan işlemlerinden dolayı ödediği ya da tahsil ettiği komisyon ve hizmet geliri ve gideri, tahsil edildiği veya ödendiği dönemde gelir veya gider olarak muhasebeleştirilmektedir. Tahsilatı veya ödenmesi bir sonraki dönemde gerçekleşecekler için gelir veya gider tahakkukları yapılmaktadır.

c) Faiz Dışı Gelir/Gider

GUD farkı kâr/zarara yansıtılan finansal varlıkların elde etme maliyetleri ile GUD'ları arasındaki fark, TL uzlaşmalı döviz işlemleri kur farkı gelir/ giderleri, kur korumalı mevduat işlemlerinin kur farkı gideri, altın ve yabancı para alım satım gelir/giderleri ile genel giderler bu kalem altında takip edilmektedir. Altın ve yabancı para alım satım gelir/giderlerinin hesaplanmasında ortalama maliyet yöntemi kullanılmaktadır. Para takası işlemlerinden doğan faiz gelir/gideri ortalama maliyete dahil edilmektedir. Peşin ödenen giderler dönemsellik ilkesi gereğince aylık giderleştirilmektedir.

3.4.1.4 Duran Varlıklar

Duran varlıklar, arsalar, binalar ve bina maliyetine giren ilave harcamalar ile demirbaşlar ve yazılım ürünlerinden oluşmaktadır. TCMB bilançosundaki arsalar maliyet değerleri üzerinden, binalar, demirbaşlar ve yazılımlar ise amortismanları ile netleştirilmiş değerleri üzerinden bilançoda gösterilmektedir. Duran varlıkların elden çıkarılması sonucunda satış bedeli ile varlığın netleştirilmiş değeri arasındaki fark, gelir veya gider olarak kâr/zarar tablosuna yansıtılmaktadır. Arsalar dışındaki duran varlıkların amortismanları VUK Genel Tebliğlerinde yer alan faydalı ömürleri dikkate alınarak, kıst amortisman yöntemine göre hesaplanmaktadır.

3.4.1.5 Tedavüldeki Banknotlar

1211 sayılı TCMB Kanunu ile Türkiye'de banknot ihraç etme yetkisi sadece TCMB'ye verilmiştir. Tedavüle çıkarılan banknot miktarı TCMB bilançosunda "1. Tedavüldeki Banknotlar" kaleminde gösterilmektedir. TCMB, tedavülde bulunan banknotları gerekli gördüğü zaman yeni banknotlarla değiştirebilmektedir. Tedavüldeki banknotlar, finansal tablolarda banknotların nominal değerleriyle gösterilmektedir.

TCMB'nin banknot matbaasında üretilen yarı mamul banknot stokları "16. Diğer Aktifler" kalemi altında maliyet bedeli ile izlenmektedir. Banknotlar ile ilgili harcamalar aktifleştirilmekte ve banknotlar TCMB'nin yedek deposuna aktarıldığında giderleştirilmektedir. Mamul ve yarı mamul maliyetleri; doğrudan maliyetler ile amortisman gideri, personel gideri, banknot taşıma gideri ve diğer üretim giderleri gibi genel giderleri içermektedir.

3.4.1.6 Karşılıklar

1211 sayılı TCMB Kanunu'nun 59. maddesine göre, TCMB'nin yıllık gayri sâfi kârından ertesi yıllara has işlemler dolayısıyla meydana gelebilecek muayyen riskleri karşılamak üzere Banka Meclisince uygun görülebilecek tutarlarda provizyonlar ayrılabilir.

3.4.1.7 Çalışanlara Sağlanan Faydalar

Emekli ikramiyesi ve kıdem tazminatı, emeklilik veya işten ayrılma durumunda ödenmektedir. Ödenecek tutar, mensubun unvanı ve hizmet yılına göre ilgili kanunlarda belirtilen esaslara göre hesaplanmaktadır.

Emekli ikramiyesi ve kıdem tazminatı yükümlülüğü, tüm çalışanların emeklilikleri dolayısıyla ileride doğması beklenen yükümlülük tutarlarının net bugünkü değerine göre hesaplanmakta ve finansal tablolara yansıtılmaktadır.

3.4.1.8 Vergiler

a) Ödenecek Vergiler

1211 sayılı TCMB Kanunu'nun 1. maddesi gereğince "anonim şirket" olarak kurulan TCMB, kurumlar vergisi mükellefidir. TCMB, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesine göre ücretler, serbest meslek işleri dolayısıyla yapılan ödemeler, mevduat faizleri vs. üzerinden, ayrıca 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun (KVK) 30. maddesine göre dar mükellefiyete tabi kurumlara yapılan gayrimenkul sermaye iratları, serbest meslek kazançları ve anılan maddede belirtilen diğer kazançlar dolayısıyla yapılan ödemeler üzerinden tevkifat yapmakla sorumludur.

TCMB, Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi (BSMV) mükellefidir.

1211 sayılı TCMB Kanunu'nun 61. maddesi kapsamındaki varlık ve yükümlülüklerden TCMB lehine oluşan gerçekleşmemiş değerlendirme farkları, değerlemenin yapıldığı dönem kazancına dâhil edilmemekte ve kurumlar vergisi matrahının tespitinde gelir olarak dikkate alınmamaktadır. TCMB aleyhine oluşan gerçekleşmemiş değerlendirme farkları da değerlemenin yapıldığı dönem kazancından düşülmemekte ve kurumlar vergisi matrahının tespitinde gider olarak dikkate alınmamaktadır.

Repo-ters repo gelirleri üzerinden kesilen ve geçici vergiden mahsubu yapılan vergi tutarları ile ödenmiş olan geçici vergi tutarları bilançoda "16. Diğer Aktifler / 16.4 Diğer" kaleminde izlenmektedir.

Cari döneme ait kurumlar vergisi, kâr/zarar tablosuna gider olarak yansıtılmaktadır. Vergi işlemlerine ilişkin düzeltmeler cari dönemde işlem tarihleri esas alınarak gerçekleştirilmektedir.

Kurumlar vergisinin tespitinde, takip eden yıllarda kâr elde edilmesi halinde 5520 sayılı KVK'nın 9. maddesinin 1-a bendi uygulanır.

b) Ertelenmiş Vergi

Ertelenmiş vergi yükümlülüğü veya varlığı, varlıkların ve yükümlülüklerin finansal tablolarda gösterilen tutarları ile TCMB Kanunu ve Vergi Kanunlarına göre tutulan defter kayıtları arasındaki geçici farkların vergi etkisinden kaynaklanmaktadır. Ertelenmiş vergi varlığı bilançonun aktifinde, ertelenmiş vergi yükümlülüğü bilançonun pasifinde gösterilmektedir.

Cari döneme ait vergi, ilgili dönemin kurumlar vergisi ile ertelenmiş vergideki değişimi içermektedir.

TCMB Kanunu 61. madde gereği kurumlar vergisi matrahına konu olmayan "Değerleme Hesabı" üzerinden ertelenmiş vergi hesaplanmamaktadır.

555 sıra no.lu VUK Genel Tebliği uyarınca enflasyona göre düzeltilmiş duran varlıklar amortismanları ile finansal tablolarda sunulan düzeltilmemiş amortismanlar arasındaki geçici farklardan Ertelenmiş vergi varlığı hesaplanmıştır.

31.12.2023 itibarıyla 2023 zararı üzerinden ertelenmiş vergi varlığı kayıtlara alınmamıştır. Bu hakkın kullanım süresi 2028 yılında sona erecektir.

3.4.1.9 Karşılaştırmalı Bilgiler ve Önceki Dönem Finansal Tablolarının Düzeltilmesi

Finansal durumun karşılaştırılabilmesine imkân vermek üzere, TCMB'nin cari ve önceki dönem finansal tabloları birlikte sunulmaktadır. Cari dönem finansal tablolarının sunumu ile uygunluk sağlanması açısından önceki dönem finansal tabloları gerekli görüldüğünde yeniden sınıflandırılmakta ve önemli farklılıklar açıklanmaktadır.

3.4.1.10 Saklama İşlemleri

Çeşitli kişi ve kuruluşlara ait emanete alınan varlıklar, saklama amacıyla elde tutulduklarından nazım hesaplarda izlenmektedir.

3.4.2 Finansal Tablo Kalemlerine İlişkin Açıklamalar

3.4.2.1 Altın

Altın mevcudu, 726.375.977 safi gram karşılığı 1.417.869.831.864 TL tutarında uluslararası standartta olan ve 2.832.327 safi gram karşılığı 5.528.640.444 TL tutarında uluslararası standartta olmayan altınlardan oluşmaktadır. Uluslararası standartta olan altınların bir kısmı TCMB'ye ait olup, bir kısmı ise zorunlu karşılık tesisi ve serbest altın deposu olarak veren bankalara ve Hazine'ye aittir. Söz konusu altınlar, TCMB kasalarında, BİST ve BoE nezdinde muhafaza edilmektedir.

Tablo 3.4.2.1.1: Altın

	2023		2022	
	Safi Gram	TL	Safi Gram	TL
Uluslararası Standartta Olan Altın	726.375.977	1.417.869.831.864	786.813.979	857.249.027.684
TCMB malı altın	524.066.221	1.022.965.665.246	562.985.627	613.383.714.216
BoE nezdinde	108.084.060	210.977.693.494	160.540.787	174.912.288.115
TCMB nezdinde	34.015.936	66.398.354.905	34.015.936	37.061.019.618
BİST nezdinde	381.966.224	745.589.616.847	368.428.904	401.410.406.482
Bankalar zorunlu karşılık altını	108.851.502	212.475.722.650	157.466.518	171.562.813.043
BoE nezdinde	42.531.602	83.020.745.255	54.016.306	58.851.808.892
BİST nezdinde	66.319.900	129.454.977.395	103.450.212	112.711.004.151
Bankalar Serbest Altın Deposu	43.347.921	84.614.182.874	16.251.501	17.706.324.744
BİST nezdinde	43.347.921	84.614.182.874	16.251.501	17.706.324.744
Hazine Altını	50.110.333	97.814.261.094	50.110.333	54.596.175.681
BİST nezdinde	50.110.333	97.814.261.094	50.110.333	54.596.175.681
Uluslararası Standartta Olmayan Altın	2.832.327	5.528.640.444	2.832.327	3.085.875.430
TCMB malı altın	2.832.218	5.528.426.742	2.832.218	3.085.756.149
Koleksiyon (TCMB malı)	109	213.703	109	119.281

Not: Altın, 1 ons altın = 31,1035 gram esas alınarak, 2.062,40 USD/Ons fiyatı (31 Aralık 2022: 1.812,35) ve 31 Aralık 2023 tarihli ABD doları döviz alış kuru olan 29,4382 TL (31 Aralık 2022: 18,6983 TL) kullanılarak değerlendirilmiştir. Buna göre 1 safi gram altın fiyatı = $(2.062,40 \times 29,4382) / 31,1035 = 1.951,98$ TL olarak gerçekleşmiştir.

Uluslararası standartta olan altınlar, TCMB tarafından yabancı para rezervlerinin bir parçası olarak tutulmakta ve toplam yabancı para rezervlerinin yüzde 34,19'unu (31 Aralık 2022: yüzde 35,56) oluşturmaktadır.

Zorunlu karşılık tesisi için bankalar tarafından yatırılan 108.851.502 safi gram karşılığı 212.475.722.650 TL, serbest altın deposu olarak yatırılan 43.347.921 safi gram karşılığı 84.614.182.874 TL tutarındaki altınlar ile 50.110.333 safi gram karşılığı 97.814.261.094 TL Hazine altını bu kalemde takip edilmektedir.

Uluslararası standartta olmayan altınlar TCMB'ye ait olup, tamamı TCMB kasalarında muhafaza edilmektedir. Söz konusu altınlar, bilançonun aktifinde "16. Diğer Aktifler" kaleminin altında takip edilmektedir.

3.4.2.2 Yabancı Para Banknotlar

31 Aralık 2023 itibarıyla TCMB şubelerinin kasalarında bulunan yabancı para banknotların TL karşılığı 103.684.060.153 TL'dir.

Tablo 3.4.2.2.1: Yabancı Para Banknotlar

	2023	2022
Yabancı para banknotlar	103.684.060.153	179.560.203.956

3.4.2.3 Yurt Dışı Bankalar

Döviz rezervlerinin büyük bir bölümünü oluşturan ve bilançonun aktifinde yer alan "3. Yurt Dışı Bankalar" kalemi, GUD'u ile izlenen YP menkul kıymetler, yabancı bankalardaki depo hesapları ve cari hesaplardan oluşmaktadır.

Tablo 3.4.2.3.1: Yurt Dışı Bankalar (Aktif)

	2023		2022	
	TL	ABD Doları Karşılığı	TL	ABD Doları Karşılığı
YP menkul kıymetler	104.784.379.766	3.559.469.661	120.149.710.311	6.425.702.353
Mevduat	453.568.530.466	15.407.481.791	164.704.488.211	8.808.527.418
Diğer	2.062.902.114.603	70.075.687.868	1.086.280.046.680	58.095.123.443
Vadesiz mevduat	1.844.608.041.395	62.660.354.281	948.708.803.497	50.737.703.615
SDR holding hesabı	218.294.073.208	7.415.333.587	137.571.031.947	7.357.408.532
Diğer	-	-	211.236	11.297
TOPLAM	2.621.255.024.835	89.042.639.320	1.371.134.245.202	73.329.353.214

Bilançonun pasifinde yer alan "4. Yurt Dışı Bankalar" kaleminin 31 Aralık 2023 ve 31 Aralık 2022 itibarıyla bakiyeleri aşağıda yer almaktadır.

Tablo 3.4.2.3.2: Yurt Dışı Bankalar (Pasif)

	2023		2022	
	TL	ABD Doları Karşılığı	TL	ABD Doları Karşılığı
Nakit	611.960.020.912	20.787.956.496	165.822.661.550	8.868.328.220
Altın	58.559.334.305	1.989.229.447	-	-
TOPLAM	670.519.355.217	22.777.185.943	165.822.661.550	8.868.328.220

3.4.2.4 IMF Üyeliğinden Doğan Bakiyeler

Türkiye'nin IMF üyeliğinden doğan mali ilişkiler çerçevesinde, ülke kotasının altın ve yabancı para olarak ödenen kısmı bilançonun aktifinde yer alan "4. Rezerv Dilimi Pozisyonu" ve pasifinde yer alan "5. Rezerv Dilimi İmkânı" kalemlerinde takip edilmektedir. 112.889.638 SDR olan bu tutarın 37.750.000 SDR'lik kısmı altın olarak ödenmiştir. Türkiye'nin IMF kotası 18 Şubat 2016 tarihinde 4.658 milyon SDR olmuştur.

Tablo 3.4.2.4.1: IMF Üyeliğinden Doğan Bakiyeler

	2023		2022	
	TL	SDR	TL	SDR
Aktif				
Rezerv dilimi pozisyonu	4.472.360.078	112.889.638	2.816.499.238	112.775.000
SDR tahsisatı nedeniyle Hazine yükümlülüğü	219.335.649.316	5.536.388.310	138.268.529.848	5.536.388.310
Pasif				
Rezerv dilimi imkânı	4.472.360.078	112.889.638	2.816.499.238	112.775.000
SDR tahsisatı	219.335.649.316	5.536.388.310	138.268.529.848	5.536.388.310

IMF tarafından ülkemize tahsis edilmiş ve T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığınca kullanılmış olan 112.307.000 SDR, 2009 yılında tahsis edilen toplam 959.022.729 SDR tutarındaki Genel ve Özel SDR Tahsisatı ve 2021 yılında tahsis edilen 4.465.058.581 SDR tutarındaki Genel SDR Tahsisatı aktifte "10. SDR Tahsisatı Nedeniyle Hazine Yükümlülüğü", pasifte ise "6. SDR Tahsisatı" kalemlerinde izlenmektedir.

3.4.2.5 Menkul Kıymetler

Menkul kıymetlerin 31 Aralık 2023 itibarıyla GUD'u 159.913.235.806 TL'dir.

Tablo 3.4.2.5.1: Menkul Kıymetler

	2023		2022	
	Maliyet	GUD	Maliyet	GUD
Hazine tarafından ihraç edilen devlet tahvilleri, hazine bonoları	196.640.588.979	159.312.133.196	118.678.543.187	150.709.204.277
Hazine tarafından ihraç edilen kira sertifikaları	701.331.100	601.102.610	310.742.200	342.653.190
TOPLAM	197.341.920.079	159.913.235.806	118.989.285.387	151.051.857.467

3.4.2.6 Para Politikası İşlemlerinden Alacaklar ve Borçlar

Bilançonun aktifinde yer alan ve TCMB'nin nakit alacaklarını gösteren "6. Para Politikası İşlemlerinden Alacaklar" kalemi, 31 Aralık 2023 itibarıyla 9.443.643.254 TL olarak gerçekleşmiştir. Bu kaleme yansıtılan gelir reeskontları, geri satım vaadiyle alım işlemleri için 19.175.145 TL (31 Aralık 2022: 100.591.396 TL); Bankalararası Para Piyasası İşlemleri için 10.011.308 TL (31 Aralık 2022: 25.156.345 TL); Karşılıklı Depo İşlemleri için ise 117.940.808 TL'dir (31 Aralık 2022: 29.618.887 TL).

Bilançonun pasifinde yer alan ve TCMB'nin nakit borçlarını gösteren "2. Para Politikası İşlemlerinden Borçlar" kalemi 370.846.639.719 TL olarak gerçekleşmiştir. Bu kaleme yansıtılan gider reeskontları, geri alım vaadiyle satım işlemleri için 399.880 TL (31 Aralık 2022: 164.367), Bankalararası Para Piyasası İşlemleri için 2.652.109.839 TL (31 Aralık 2022: 6.417.415 TL)'dir.

Tablo 3.4.2.6.1: Para Politikası İşlemlerinden Alacaklar/Borçlar

	2023	2022
Aktif		
Para Politikası İşlemlerinden Alacaklar	9.443.643.254	190.308.403.210
Açık piyasa işlemleri	3.519.175.138	146.055.498.620
Bankalararası para piyasası işlemleri	1.510.011.308	37.713.248.703
Diğer	4.414.456.808	6.539.655.887
Pasif		
Para Politikası İşlemlerinden Borçlar	370.846.639.719	15.809.981.782
Açık piyasa işlemleri	119.129.880	400.164.367
Bankalararası para piyasası işlemleri	370.727.509.839	15.409.817.415
Para Politikası İşlemlerinden Alacaklar (Net)	-361.402.996.465	174.498.421.428

3.4.2.7 Yurt İçi Bankalar

"7. Yurt İçi Bankalar" kaleminde TCMB tarafı döviz depo işlemleri, karşılıklı döviz depo işlemleri, TL depoları karşılığı döviz depo işlemleri ve valör tarihinde ilgili hesaplara aktarılmak üzere Türk lirası mevduat ve katılma hesaplarına dönüşüm işlemleri gösterilmekte olup, 31 Aralık 2023 itibarıyla bakiyesi 4.058.291.397 TL'dir (31 Aralık 2022: 3.802.185.901 TL).

Tablo 3.4.2.7.1: Yurt İçi Bankalar

	2023	2022
Türk Lirası Mevduat ve Katılma Hesaplarına Dönüşüm İşlemleri	4.058.291.397	3.802.185.901
TOPLAM	4.058.291.397	3.802.185.901

3.4.2.8 Krediler ve Takipteki Alacaklar

İç krediler reeskonta kabul edilen yabancı para üzerinden düzenlenmiş senetler karşılığında bankalara kullanılan, 850.470.000 ABD doları (31 Aralık 2022: 1.746.638.000 ABD doları), 1.324.020.000 Euro (31 Aralık 2022: 2.318.163.872 Euro), 705.374.506 Çin yuanı (31 Aralık 2022: 183.263.388 Çin yuanı), 136.680.954 BAE dirhemi (31 Aralık 2022: 15.614.926) karşılığı 72.161.192.326 TL (31 Aralık 2022: 79.441.835.810 TL) ve Türk lirası üzerinden düzenlenmiş senetler karşılığında bankalara kullanılan 334.000.944.390 TL (31 Aralık 2022: 168.160.734.998 TL) tutarındaki kredilerden ve 85.055.921.832 TL (31 Aralık 2022: 28.722.726.793 TL) tutarındaki yatırım taahhütlü avans kredisinden oluşmaktadır. İç kredilerin 31 Aralık 2023 itibarıyla bakiyesi reeskontlar dahil 445.174.833.315 TL (31 Aralık 2022: 263.252.471.497 TL) olarak gerçekleşmiştir.

Dış krediler, Sudan Merkez Bankasına kullanılan krediden oluşmaktadır. Sudan Merkez Bankası ile TCMB arasında imzalanan bankacılık anlaşması uyarınca kullanılan bu kredinin bakiyesi 9.061.417 ABD doları (31 Aralık 2022: 9.061.417 ABD doları) olup, karşılığı 266.751.796 TL (31 Aralık 2022: 169.433.087 TL)'dir.

Tablo 3.4.2.8.1: Krediler ve Takipteki Alacaklar

	2023	2022
İç krediler	445.174.833.315	263.252.471.497
Dış krediler	266.751.796	169.433.087
Takipteki alacaklar (Net)		
Takipteki alacaklar	47.018.242.554	29.711.062.730
Takipteki alacaklar karşılığı	-47.018.242.554	-29.711.062.730
TOPLAM	445.441.585.111	263.421.904.584

Not: Irak Merkez Bankasından olan kredi alacağına yıl içinde 8.213.361 ABD doları (31 Aralık 2022: 8.168.526 ABD doları) karşılığı 198.605.130 TL (31 Aralık 2022: 136.694.730 TL) faiz tahakkuk ettirilmiştir.

Irak Merkez Bankasından 1.504.610.222 ABD doları (31 Aralık 2022: 1.496.396.860 ABD doları) karşılığı 44.293.016.630 TL (31 Aralık 2022: 27.980.077.415 TL) kredi alacağı bulunmaktadır. Irak Bekhme Barajı projesi kapsamında satın alınan senetler karşılığı kullanılan kredilerden ise 92.574.475 ABD doları (31 Aralık 2022: 92.574.475 ABD doları) karşılığı 2.725.225.924 TL (31 Aralık 2022: 1.730.985.315 TL) alacak bulunmaktadır. Irak Merkez Bankasına kullanılan kredinin anaparası ve aylık olarak tahakkuk ettirilen faiz tutarı günlük olarak değerlendirilmekte; değerlendirme sonucu oluşan kur farkına 213 sayılı VUK'un 323. maddesi ve TCMB Kanunu'nun 59. maddesi kapsamında karşılık ayrılmakta ve ayrılan karşılıklar kâr/zarar hesapları içinde izlenmektedir. Toplam 47.018.242.554 TL (31 Aralık 2022: 29.711.062.730 TL) olan alacak, ayrılan karşılıkla netleştirildiği için Takipteki Alacaklar kalemi 31 Aralık 2023 itibarıyla bakiye göstermemektedir.

3.4.2.9 İştirakler

BIS, Dünya Bankalararası Finansal Telekomünikasyon Kuruluşu (SWIFT), IILM ve BKM'de iştirakler bulunmaktadır.

Merkez bankacılığı faaliyeti çerçevesinde satın alınan BIS iştiraki, net varlık değerinin yüzde 70'i olarak hesaplanan GUD'u ile değerlendirilmiştir.

Tablo 3.4.2.9.1: İştirakler

İştirak Adı	Hizmet Alanı	2023			2022		
		Hisse Payı (%)	TL	Döviz	Hisse Payı (%)	TL	Döviz
BIS	Bankacılık düzenleme hizmetleri	1,41	9.610.293.629	10.000.000 SDR	1,41	5.611.273.957	10.000.000 SDR
SWIFT	Elektronik fon transfer hizmetleri	0,007	2.022.188	62.080 EUR	0,007	1.160.211	58.200 EUR
IILM	Likidite yönetimi	13,33	294.382.000	10.000.000 SDR	13,33	186.983.000	10.000.000 USD
BKM	Ödeme hizmetleri	51,01	90.543.079	-	51,01	90.543.079	-
TOPLAM			9.997.240.896			5.889.960.247	

İştiraklerin hareket tablosu aşağıda verilmiştir:

Tablo 3.4.2.9.2: İştirakler Hareket Tablosu

	2023	2022
1 Ocak bakiyesi	5.889.960.247	4.366.320.373
GUD değişiklikleri	4.107.280.649	1.523.639.874
Bakiye	9.997.240.896	5.889.960.247

3.4.2.10 Duran Varlıklar (Net)

TCMB duran varlıkları, arsalar, binalar, demirbaşlar ve yazılım ürünlerinden oluşmaktadır.

Tablo 3.4.2.10.1: Duran Varlık Hareket Tablosu

	Gayrimenkul	Demirbaş	Yazılım	Toplam
1 Ocak net bilanço değeri	757.823.405	371.659.513	19.493.364	1.148.976.281
Alımlar	31.497.042	417.587.995	78.275.339	527.360.376
Elden çıkarılanlar (net) (*)	-	-229.138	-	-229.138
Dönem içi amortisman	-14.391.333	-115.717.420	-44.242.988	-174.351.741
Net bilanço değeri	774.929.113	673.300.950	53.525.715	1.501.755.778

(*) Elden çıkarılanlar, amortismanı düşülmüş değeriyle gösterilmiştir.

2023	Gayrimenkul	Demirbaş	Yazılım	Toplam
Kayıtlı değeri	991.421.580	1.198.836.385	202.781.685	2.393.039.650
Birikmiş amortismanlar	-216.492.467	-525.535.435	-149.255.970	-891.283.872
Net bilanço değeri	774.929.113	673.300.949	53.525.715	1.501.755.778
2022	Gayrimenkul	Demirbaş	Yazılım	Toplam
Kayıtlı değeri	959.924.538	788.480.130	124.506.347	1.872.911.015
Birikmiş amortismanlar	-202.101.133	-416.820.617	-105.012.983	-723.934.733
Net bilanço değeri	757.823.405	371.659.513	19.493.364	1.148.976.282

3.4.2.11 Değerleme Hesabı**Tablo 3.4.2.11.1: Değerleme**

	2023	2022
Değerleme hesabı	817.762.329.689	328.537.596.340

Türk parasının yabancı paralar karşısındaki değerinin ve uluslararası piyasalarda altın fiyatlarının değişmesi nedeniyle TCMB'nin aktifindeki ve pasifindeki dövizlerin, efektiflerin ve yabancı para cinsinden diğer varlık ve yükümlülükler ile altınların değerlendirilmesi sonucu oluşan aleyhte ve lehte değerlendirme farklarının takip edildiği bu kalemden, 31 Aralık 2023 itibarıyla aleyhte kur farkı olan 817.762.329.689 TL'lik tutar yer almaktadır.

3.4.2.12 Diğer Aktifler

Tablo 3.4.2.12.1: Diğer Aktifler

	2023	2022
Uluslararası standartta olmayan altın	5.528.640.444	3.085.875.430
Madeni para	89.329.230	23.599.322
Gelir tahakkukları	1.998.880.085	859.175.124
Hazine'den tahsil edilecek masraf ve komisyonlar	303.084.130	109.501.867
EFT mesaj ücretleri	178.145.623	115.948.726
Diğer	1.517.650.332	633.724.531
Diğer	281.298.569.130	77.904.653.489
Kurumlar vergisinden mahsup edilecek geçici vergi	1.460.340.421	15.676.635.264
Kurumlar vergisinden mahsup edilecek gelir vergisi stopajı	2.330.139.792	2.633.246.870
Depolar	559.973.922	157.402.248
Peşin ödenen ücretler	90.169.208	37.016.761
Diğer	276.857.945.787	59.400.352.346
TOPLAM	288.915.418.889	81.873.303.365

3.4.2.13 Tedavüldeki Banknotlar

Tablo 3.4.2.13.1: Tedavüldeki Banknotlar

	2023	2022
1 Ocak bakiyesi	341.798.643.178	235.377.439.588
Tedavüle giren banknotlar	144.158.582.105	147.428.371.595
Tedavülden çekilen ve imha edilen banknotlar	-37.134.332.965	-41.007.168.005
Bakiye	448.822.892.318	341.798.643.178

Tedavüldeki banknotlar 31 Aralık 2023 itibarıyla 448.822.892.318 TL bakiye göstermektedir.

3.4.2.14 Mevduat

Tablo 3.4.2.14.1: Mevduat

	2023	2022
Kamu sektörü mevduatı	983.018.845.601	509.601.386.978
Hazine, genel ve özel bütçeli idareler	982.800.690.002	509.525.735.365
Nakit	884.986.428.907	454.929.559.684
Altın	97.814.261.094	54.596.175.681
Diğer	218.155.600	75.651.613
Bankacılık sektörü mevduatı	4.035.132.437.335	2.257.283.606.280
Yurt içi bankalar	1.969.070.182.025	881.579.556.407
Bankalar Mevduatı	101.228.208.867	257.417.807.763
Nakit	48.784.333.426	102.041.735.622
Teminat	26.386.595.000	137.667.783.800
Nakit	26.386.595.000	137.667.783.800
Altın	-	-
Altın	26.057.280.441	17.708.288.342
Zorunlu karşılık serbest	1.867.841.973.159	624.161.748.644
Yurt dışı bankalar	666.678.656.337	432.625.774.926
Zorunlu karşılıklar bloke hesabı	1.399.383.598.973	943.078.274.947
Nakit	1.186.907.876.322	771.515.461.904
Altın	212.475.722.650	171.562.813.043
Diğer mevduat	12.866.170.507	7.133.109.677
İşçi dövizleri	5.181.219.360	3.912.904.950
Uluslararası kuruluşlar	417.423.702	309.526.917
IMF	309.459.799	231.690.433
Diğer	107.963.903	77.836.485
Fonlar	179.201.429	188.916.133
Diğer	7.088.326.016	2.721.761.677
Finansman şirketleri	7.080.763.532	2.721.605.120
Elçilikler mevduatı	24.096	15.949
Diğer	7.538.388	140.608
TOPLAM	5.031.017.453.443	2.774.018.102.935

3.4.2.15 Vergi Yükümlülüğü

Vergiye tabi kurum kazancı üzerinden tahakkuk ettirilecek kurumlar vergisi tutarı, ticari kazançta vergi matrahından indirilemeyen giderlerin eklenmesi ve vergiye tabi olmayan gelirler ve indirimler düşüldükten sonra kalan matrah üzerinden hesaplanmaktadır.

Tablo 3.4.2.15.1: Ödenecek Vergiler

	2023	2022
Kurumlar vergisi	-	21.352.295.697
Diğer vergiler	2.576.678.429	750.878.277
Mükellefiyetten doğan vergiler	617.012.867	229.563.544
Sorumlu sıfatıyla ödenecek vergiler	1.959.665.561	521.314.733
TOPLAM	2.576.678.429	22.103.173.974

2023 yılı birinci geçici vergi döneminde uygulanan geçici vergi oranı yüzde 25 olup, 2023 yılının takip eden dönemlerinde uygulanan geçici vergi oranı ise yüzde 30'dur (2022: yüzde 25). Türkiye'de geçici vergi üçer aylık dönemler itibarıyla hesaplanmakta ve tahakkuk ettirilmektedir.

TTK ile vergi mevzuatının farklı hükümler içerdiği konularda oluşan geçici farklar için yüzde 30 üzerinden ertelenmiş vergi varlığı veya yükümlülüğü hesaplanmaktadır (2022: yüzde 25).

31 Aralık 2023 itibarıyla ertelenmiş vergiye konu olan geçici farklar ve hesaplanan ertelenmiş vergi varlığı/yükümlülüğünün detayı aşağıdadır.

Tablo 3.4.2.15.2: Geçici Farklar ve Ertelenmiş Vergi Varlığı / Yükümlülüğü

	2023		2022	
	Toplam Geçici Farklar	Ertelenmiş Vergi Varlığı/ Yükümlülüğü	Toplam Geçici Farklar	Ertelenmiş Vergi Varlığı/ Yükümlülüğü
Toplam varlıklar	8.979.039.477	2.693.711.843	481.659.900	120.414.975
Emekli ikramiyesi ve kıdem tazminatı yükümlülüğü	761.816.605	228.544.981	474.687.813	118.671.953
Duran varlıklar amortisman düzeltmesi	8.217.222.872	2.465.166.862	6.972.087	1.743.022
Toplam yükümlülükler	-9.214.122.629	-691.059.197	-5.361.528.957	-335.095.560
BİS iştirakinin GUD düzeltmesi	9.214.122.629	-691.059.197	-5.361.528.957	-335.095.560
Net Varlık/Yükümlülük	-235.083.152	2.002.652.646	-4.879.869.057	-214.680.585

Tablo 3.4.2.15.3: Ertelenmiş Vergi Varlığı / Yükümlülüğü Hareketi

	2023	2022
1 Ocak bakiyesi	-214.680.585	-150.245.022
Gelir tablosu ile ilişkilendirilen ertelenmiş vergi (net)	2.573.305.061	72.490.830
Diğer pasif hesaplar ile ilişkilendirilen ertelenmiş vergi	-355.971.830	-136.926.393
Bakiye	2.002.652.646	-214.680.585

3.4.2.16 Karşılıklar

Tablo 3.4.2.16.1: Karşılıklar

	2023	2022
Emekli ikramiyesi ve kıdem tazminatı karşılıkları	885.429.648	474.687.813
Kıymet yollaması dahil sigorta karşılığı	243.056.337	243.056.337
TOPLAM	1.128.485.985	717.744.150

1211 sayılı TCMB Kanunu'nun 59. maddesi kapsamında ayrılan kıymet yollaması dahil sigorta karşılığının 31 Aralık 2023 itibarıyla bakiyesi 243.056.337 TL'dir.

5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu ile 1475 sayılı İş Kanunu hükümleri uyarınca, işverenler çalışanlardan emekli ikramiyesi ve kıdem tazminatına hak kazanacak şekilde emekli olanlara ya da iş sözleşmesi sona erenlere, hak kazandıkları yasal emekli ikramiyesi veya kıdem tazminatlarını ödemekle yükümlüdür.

Emekli ikramiyesi ve kıdem tazminatı karşılığı, çalışanların emekli olmasından kaynaklanan gelecekteki muhtemel yükümlülük tutarının bugünkü değerinin tahmin edilmesi yoluyla hesaplanmaktadır. Bu doğrultuda, toplam yükümlülüklerin hesaplanmasında kullanılan aktüeryal varsayımlar aşağıda belirtilmiştir.

Her hizmet yılına ait azami yükümlülük tutarının enflasyona paralel olarak artacak olması temel varsayım olarak hesaplamalarda dikkate alınmaktadır. Dolayısıyla, uygulanan iskonto oranı, gelecek enflasyon etkilerinin düzeltilmesinden sonraki beklenen reel oranı ifade eder. Bu nedenle, 31 Aralık 2023 itibarıyla, finansal tablolarda karşılıklar, çalışanların emekliliğinden kaynaklanacak geleceğe ilişkin muhtemel yükümlülüğün bugünkü değeri tahmin edilerek hesaplanmaktadır.

Kıdem tazminatı tavanı altı ayda bir revize edilmekte olup, TCMB çalışanlarının kıdem tazminatı karşılığının hesaplanmasında 1 Temmuz 2023 tarihinden itibaren geçerli olan 23.490 TL (31 Aralık 2022: 15.371 TL) tavan tutarı dikkate alınmıştır.

Emekli ikramiyesi ve kıdem tazminatı yükümlülüğünün dönem içerisindeki hareketleri aşağıdaki gibidir:

Tablo 3.4.2.16.2: Emekli İkramesi ve Kıdem Tazminatı Yükümlülüğü Hareketi

	2023	2022
1 Ocak bakiyesi	474.687.813	231.643.379
Ayrılan karşılık	427.268.862	255.259.177
Ödenen emekli ikramiyesi ve kıdem tazminatı	-16.527.027	-12.214.743
Bakiye	885.429.648	474.687.813

3.4.2.17 Sermaye ve İhtiyat Akçesi

25.000 TL olan TCMB'nin sermayesi, her biri 10 kuruşluk 250.000 adet hisseye ayrılmış olup, hisse senetleri nama yazılıdır.

Tablo 3.4.2.17.1: Sermaye ve İhtiyat Akçesi

	2023	2022
Ödenmiş sermaye	25.000	25.000
Sermaye enflasyon düzeltme farkı	46.208.524	46.208.524
İhtiyat akçesi	9.664.248.946	7.753.226.486
İhtiyat akçesi	9.330.080.367	7.419.057.907
Hususi ihtiyat akçesi	334.168.579	334.168.579
TOPLAM	9.710.482.470	7.799.460.010

28 Mart 2023 tarihinde yapılan Bankamız Hissedarları 91. Olağan Genel Kurul Toplantısında alınan karar çerçevesinde, 2021 yılı kârından ayrılan ihtiyat akçesinin tamamı 7.419.057.907 TL 2022 yılı kârına katılarak dağıtılmıştır. 1211 sayılı TCMB Kanunu'nun 22/h maddesi çerçevesinde alınan Banka Meclisi Kararı uyarınca, 2022 yılı kârından ayrılan ihtiyat akçesinin tamamı 9.330.080.367 TL, 2023 yılı zararından mahsup edilecektir.

31 Aralık 2023 ve 31 Aralık 2022 itibarıyla TCMB hissedar bilgilerinin dökümü aşağıdaki gibidir:

Tablo 3.4.2.17.2: Hissedar Bilgileri

	2023		2022	
	Pay (TL)	Pay (%)	Pay (TL)	Pay (%)
T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı	13.780	55,12	13.780	55,12
T.C. Ziraat Bankası A.Ş. Genel Müdürlüğü	4.806	19,22	4.806	19,22
Mervak İç ve Dış Ticaret A.Ş.	1.280	5,12	1.280	5,12
T. Garanti Bankası A.Ş. Genel Müdürlüğü	621	2,48	621	2,48
T. İş Bankası A.Ş. Genel Müdürlüğü	582	2,33	582	2,33
T. Halk Bankası A.Ş. Genel Müdürlüğü	277	1,11	277	1,11
Yapı ve Kredi Bankası A.Ş. Genel Müdürlüğü	139	0,56	139	0,56
Akbank T.A.Ş. Genel Müdürlüğü	8	0,03	8	0,03
ING Bank A.Ş.	5	0,02	5	0,02
Türk Ekonomi Bankası A.Ş. Genel Müdürlüğü	2	0,01	2	0,01
Diğer	3.500	13,99	3.500	13,99
Ödenmiş Sermaye	25.000	100,00	25.000	100,00

3.4.2.18 Diğer Pasifler

Tablo 3.4.2.18.1: Diğer Pasifler

	2023	2022
Akreditifler	560.965.114	87.996.814
Gider tahakkukları	1.606.687.720	660.434.768
Diğer	163.238.293.613	32.922.896.500
Muhasebe politika değişikliklerinden oluşan fark	8.525.927.458	5.029.196.379
Vergi daireleri, icra memurlukları ve mahkeme kararları uyarınca tutulan bloke paralar	29.071.287	19.672.440
Gelecek yıl valörü ile yurt dışı bankalar hesaplarına gönderilecek paralar	2.130.929.496	1.828.664.538
Diğer	152.552.365.372	26.045.363.143
TOPLAM	165.405.946.447	33.671.328.082

3.4.2.19 Nazım Hesaplar

31 Aralık 2023 itibarıyla, Türk lirası, yabancı para ve adet olarak takip edilen nazım hesaplar toplamı 11.907.432.215.123'tür (31 Aralık 2022 6.273.813.384.783).

3.4.2.20 Kâr/Zarar Hesapları

Tablo 3.4.2.20.1: Kâr / Zarar Tablosu

	2023	2022
NET FAİZ GELİR/GİDERİ	153.499.067.628	139.726.890.767
Faiz Geliri	286.203.667.647	166.619.106.946
TL ve YP menkul kıymetler	42.282.547.562	31.372.141.294
Geri satım vaadiyle alım işlemleri	13.839.785.647	33.160.227.949
Bankalararası para piyasası işlemleri	6.233.483.492	11.684.350.063
Krediler	40.729.024.870	9.423.941.069
Bankalar	183.118.826.076	80.978.446.571
Faiz Gideri	-132.704.600.019	-26.892.216.179
İşçi dövizleri	-48	-186
Geri alım vaadiyle satım işlemleri	-369.355.214	-12.585.183
Bankalararası para piyasası işlemleri	-12.740.931.010	-757.896.397
T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı hesapları	-78.603.680.861	-15.186.327.204
IMF genel kaynak kullanım hesabı	-7.226.046.940	-1.513.494.396
TL zorunlu karşılıklar	-	-3.013.667.981
Bankalar	-33.764.585.946	-6.408.244.832
NET KOMİSYON VE HİZMET GELİRİ/GİDERİ	23.165.250.093	18.453.429.021
Komisyon ve Hizmet Geliri	23.406.153.797	18.615.352.189
EFT işlemleri komisyon ve mesaj ücretleri	2.785.343.414	1.303.742.172
T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı'ndan alınan komisyonlar	1.845.113.350	1.209.279.283
Bankalardan alınan komisyon ve muhafaza ücretleri	18.351.009.880	15.934.214.861
Havale ücretleri	20.458.251	12.616.685
Bankalardan NYS Kapsamında Tahsil Edilen Ücretler	214.939.406	120.421.753
Diğer	189.289.496	35.077.435
Komisyon ve Hizmet Gideri	-240.903.704	-161.923.168
Bankalara ödenen komisyon ve muhafaza ücretleri	-235.398.819	-158.246.586
Diğer	-5.504.885	-3.676.582
NET FAİZ DIŞI GELİR/GİDER	-997.420.486.491	-64.878.626.928
Faiz Dışı Gelir	244.869.771.911	61.810.163.251
Yabancı para ve altın alım satım kârı	239.248.921.554	21.897.020.379
Menkul kıymetler alım satım ve değer artışı	2.810.690.572	25.722.715.804
İştirak geliri	74.555.979	46.537.569
Diğer	2.735.603.806	14.143.889.499
Faiz Dışı Gider	-1.242.290.258.402	-126.688.790.179
Yabancı para ve altın alım satım zararı	-256.135.880.299	-16.163.239.704
Menkul kıymetler alım satım zararı ve değer azalışı	-75.865.584.929	-8.380.965.274
Takipteki alacak karşılık gideri	-17.307.179.824	-9.196.194.268
Ücretler ve maaşlar	-4.538.937.732	-2.220.456.789
Sosyal güvenlik gideri	-722.900.769	-382.878.222
Genel faaliyet gideri	-701.295.942	-740.372.514
Banknot kağıdı ve mürekkep gideri	-1.014.621.829	-508.255.436
Amortismanlar	-173.246.703	-114.777.719
Diğer (*)	-885.830.610.374	-88.981.650.253
VERGİ ÖNCESİ KÂR/ZARAR	-820.756.168.771	93.301.692.859
ERTELENMİŞ VERGİ GELİRİ/GİDERİ	2.573.305.061	72.490.830
RAPORLANAN DÖNEM KÂRI/ZARARI	-818.182.863.710	93.374.183.689

(*) 14 Temmuz 2023 tarihli ve 7456 sayılı Kanun'un geçici 2. maddesi ile Bankamıza devredilen TL dönüşümlü kur korumalı mevduat işlemleri ile döviz dönüşümlü kur korumalı mevduat ve diğer döviz kazandırıcı işlemler (YUVAM, fiziki altın, vs.) gideri toplamı 833.419.912.761 TL'dir (2022: 72.843.177.706 TL).

3.4.2.21 Kâr Dağıtımı

6102 sayılı TTK'nın 64. maddesinin 5. fıkrasında, bu Kanuna tâbi gerçek ve tüzel kişilerin, 213 sayılı VUK'un defter tutma ve kayıt zamanıyla ilgili hükümleri ile aynı Kanununun 175. ve mükerrer 257. maddelerinde yer alan yetkiye istinaden yapılan düzenlemelere uymak zorunda oldukları belirtilmiştir. Anılan fıkrada ayrıca, 6102 sayılı Kanunun defter tutma, envanter, mali tabloların düzenlenmesi, aktifleştirme, karşılıklar, hesaplar, değerlendirme, saklama ve ibraz hükümlerinin; 213 sayılı Kanun ile diğer vergi kanunlarının aynı hususları düzenleyen hükümlerinin uygulanmasına, vergi kanunlarına uygun olarak vergi matrahının tespit edilmesine ve buna yönelik mali tabloların hazırlanmasına engel teşkil etmeyeceği hükme bağlanmıştır.

1211 sayılı TCMB Kanunu'nun 60. maddesi, 6102 sayılı TTK'nın 523. ve 64. maddeleri hükümleri dikkate alınarak, TCMB'nin 213 sayılı VUK hükümlerine uygun olarak tutulmakta olan defter kayıtlarında yer alan 820.765.083.103 TL'lik 2023 yılı dönem zararı aşağıda sunulmuştur.

Tablo 3.4.2.21.1: Kâr Dağıtımı (1211 sayılı Kanun Md. 60)

	2023	2022
Raporlanan dönem kârı/zararı (6102 sayılı TTK)	-818.182.863.710	93.374.183.689
Raporlama düzeltme farkları	-2.582.219.393	- 73.378.517
Dağıtım tabi dönem kârı/Dönem zararı (213 sayılı VUK)	-820.765.083.103	93.300.805.172
Vergi karşılıkları (-)	-	21.352.295.697
Kurumlar vergisi	-	21.352.295.697
Vergi karşılığı sonrası kâr	-	71.948.509.475
Diğer dağıtımlar (-)	-	39.330.097.766
1-İhtiyat	-	39.330.080.367
İhtiyat akçeleri (1211 sayılı Kanun Md. 60)	-	9.330.080.367
İhtiyat (6102 sayılı TTK Md. 523)	-	30.000.000.000
2-Hissedarlar hissesi	-	3.000
İlk kâr hissesi	-	1.500
İkinci kâr hissesi	-	1.500
3-Temettü miktarı (1211 sayılı Kanun Md.60/c)	-	14.399
T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığına Aktarılacak Tutar	-	32.618.411.709

1211 sayılı TCMB Kanunu'nun 22/h maddesi çerçevesinde alınan Banka Meclisi Kararı uyarınca, 2022 yılı kârından ayrılan ihtiyat akçesinin tamamı 9.330.080.367 TL, 2023 yılı zararından mahsup edilecektir. Sonraki yıllarda bilançonun aktifinde "Geçmiş Yıllar Zararı" kaleminde takip edilecek olan kalan tutarın kapanmasına kadar geçecek sürede 6102 sayılı TTK'nın 509. maddesi gereğince kâr ve ihtiyat akçesi dağıtılmayacaktır.

TCMB tarafından son iki yılda yapılan harcamaların, genel gider alt kalemleri bazında 2003 fiyatlarıyla reel dağılımı aşağıdaki gibidir.

3.5 Cari Bütçe Harcamalarına İlişkin Açıklamalar

Tablo 3.5.1: Harcama Dağılımı (2003 Fiyatlarıyla)

	2023 (TL)	2022 (TL)	Değişim (%)
I- Personel Giderleri	353.401.063	269.019.931	31
II- Diğer Giderler	47.101.166	76.507.619	-38
III- Banknot Tabı Giderleri	68.145.085	52.521.417	30
TOPLAM	468.647.314	398.048.967	18

2023 yılında, 2022 yılına göre personel giderleri ve banknot tabı giderlerinde artış, diğer giderlerde azalış gözlenmektedir.

- Personel giderleri; aylıklar, yan ödemeler, sosyal güvenlik giderleri, sosyal yardımlar, sağlık harcamaları, eğitim giderleri, görev yollukları ve dış kaynak personel giderlerinden oluşmaktadır. Reel çalışan giderlerinde bir önceki yıla göre yüzde 31 artış gözlenmektedir.
- Diğer giderler; temel olarak Sosyal İçerikli Giderler, Yakıt, Elektrik ve Su Giderleri, Danışmanlık ve Araştırma Giderleri, Kira Giderleri ile Vergi, Resim ve Harç Giderleri kalemlerinden oluşmaktadır.
- Banknot tabı giderleri bir önceki yıla göre yüzde 30 oranında artmıştır.

TCMB, Kanun ile kendisine verilen görevleri yerine getirirken, bütçesini, stratejik planda yer alan öncelikleri de dikkate alarak, azami tasarruf ilkeleri çerçevesinde hazırlamakta ve harcamalarını gerçekleştirmektedir.

3.6 TCMB’de Denetim ve Denetim Raporları

3.6.1 TCMB’de Denetim

TCMB’nin faaliyetlerinin denetimi, 1211 sayılı TCMB Kanunu ve ilgili diğer mevzuat uyarınca yapılmakta olup Banka içi ve dışı birimlerce gerçekleştirilen denetimler olarak iki kısma ayrılmaktadır.

Banka Tarafından Gerçekleştirilen Denetim

TCMB Kanunu’nun 15’inci maddesi uyarınca Genel Kurul, Banka Meclisi tarafından verilen Yıllık Rapor ile Denetleme Kurulu Raporu’nu, Bankanın bilançosunu, kâr ve zarar hesaplarını inceler ve karara bağlar. Genel Kurul, Banka Meclisini ve Denetleme Kurulunu ibra etmek suretiyle Bankanın senelik faaliyetlerinin denetimini her yıl bu yöntemle gerçekleştirir.

Denetleme Kurulu ise, Banka Kanunu’nun 24’üncü maddesi gereğince, Bankanın bütün muamele ve hesaplarını denetler; yıl sonunda hazırlayacağı raporu Genel Kurula sunar. Banka Kanunu’nun verdiği yetki çerçevesinde Denetleme Kurulu, müta-laalarnı yazılı olarak Banka Meclisine bildirir ve bir kopyasını da Cumhurbaşkanlığına verir.

TCMB Teşkilat ve Görevleri Esas Yönetmeliği’nin 64’üncü maddesi uyarınca, Bankanın mutad işlemlerinin denetim görev ve yetkisi Denetim Genel Müdürlüğüne verilmiştir.

Denetim Genel Müdürlüğü, 1211 sayılı TCMB Kanunu ve diğer mevzuatın tanıdığı yetki ve görevler çerçevesinde, Bankanın birimleri, şubeleri ve temsilcilikleri ile Banka dışı kurumlar ve kuruluşlar nezdinde denetim yapmak, inceleme ve araştırmalarda bulunmak, gerektiğinde soruşturma yapmak ve danışmanlık faaliyetinde bulunmak görev ve yetkisine sahiptir.

TCMB Denetim Yönetmeliği’nin 6’ncı maddesi uyarınca, denetim işlevleri dört tür faaliyetle gerçekleştirilmektedir. Bunlar iç denetim, soruşturma, inceleme ve danışmanlık ile dış denetim faaliyetidir.

TCMB Denetim Yönetmeliği’nin 21’inci maddesi kapsamında, Bankanın bütün birimlerinde, şubelerinde ve temsilciliklerinde operasyonel denetim, finansal denetim, uygunluk denetimi ve BT denetimi türlerinden biri ya da birden fazlası bir arada yapılabilmektedir. İdare Merkezinde, 2023 yılında 17 tanesi BT denetimi olmak üzere toplamda 45 adet iç denetim faaliyeti gerçekleştirilmiştir. Bu denetimlerin yanı sıra, Bankanın 12 şubesinde de 64 adet uygunluk denetim faaliyeti yürütülmüştür.

TCMB Denetim Yönetmeliği’nin 36’ncı maddesi uyarınca yürütülen dış denetim faaliyetleri kapsamında; Türkiye’de faaliyet gösteren bankalar ve finansman şirketleri nezdinde Yönetim Komitesi üyelerinin ve TCMB’nin düzenleme ve gözetimden sorumlu birimlerinin görüş ve taleplerine istinaden ve Başkanlık Makamının Onayı ile TCMB’nin düzenleme yaptığı çeşitli konularda yerinde ve anlık denetim görevleri yürütülmüştür. 2023 yılında dış denetimde proaktif bir yaklaşım benimsenerek TCMB düzenlemelerinin finansal sektör tarafından anlaşılabilirliğini ve uygulamaya geçirilme hızını artırmaya yönelik bir iletişim politikası izlenmiştir. Dış denetimlerin amacı mevzuata uyumun sağlanması ile birlikte TCMB’nin stratejik hedeflerine erişilmesini teminen TCMB’nin diğer birimleri ile iş birliği içerisinde çalışılarak alınan karar ve önlemlerin etkin bir şekilde uygulanmasını takip etmektir. Bu kapsamda 66 adet raporun yanı sıra çok sayıda bilgi notu düzenlenerek TCMB Yönetim kademesine ve ilgili birimlere iletilmiştir.

6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun'da 2019 yılında yapılan değişiklik ile ödeme kuruluşları ile elektronik para kuruluşlarının denetiminde TCMB yetkilendirilmiş olup, 2020 yılında bu kuruluşlar nezdinde denetimlere başlanmıştır. 6493 Sayılı Kanun ile düzenlenen ödemeler ekosistemi gün geçtikçe gelişen, inovatif yaklaşım ile müşterilere farklı çözümler üreten ve önümüzdeki yıllarda da gelişimini sürdürmesi ve giderek önem kazanması beklenen bir alandır. Gelişmekte olan bu alanın kurumsal bir kimlik kazanabilmesi, doğru bir yapıda gelişmesi ve müşterilerin haklarının korunabilmesinde denetimler önemli bir rol üstlenmektedir. TCMB'nin düzenleme ve gözetimden sorumlu birimleri ile iş birliği içerisinde çalışılarak yürütülen denetimler sektörün gelişmesine ciddi bir katkı sağlamaktadır. 2023 yılında ilgili kuruluşlar nezdinde gerçekleştirilen denetim faaliyetleri ve izinsiz faaliyetlere ilişkin yapılan incelemeler kapsamında 58 adet rapor düzenlenmiştir.

Denetim Genel Müdürlüğünde, 27 Başmüfettiş, 4 Başdenetçi, 1 Bilişim Teknolojileri Müfettişi, 11 Müfettiş, 4 Yetkili Bilişim Teknolojileri Müfettiş Yardımcısı, 7 Yetkili Müfettiş Yardımcısı, 3 Bilişim Teknolojileri Müfettiş Yardımcısı ve 15 Müfettiş Yardımcısı olmak üzere 72 denetim elemanı görev yapmaktadır.

Her sene iç denetim faaliyetlerinin dönemsel değerlendirilmesi yapılmakta olup, görevlendirilmiş Müfettiş tarafından kalite ve uygunluk açısından yapılan değerlendirme, düzenlenen değerlendirme raporu ile Denetim Genel Müdürlüğüne sunulmaktadır.

Banka Dışı Kurumlarca Gerçekleştirilen Denetim

TCMB Kanunu'nun 42'nci maddesi çerçevesinde, Başkan (Governör) tarafından, Banka faaliyetleri ile uygulanmış ve uygulanacak olan para politikası hakkında, her yıl nisan ve ekim aylarında Cumhurbaşkanına rapor sunulmaktadır. Banka faaliyetlerine ilişkin olarak yılda iki defa TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu bilgilendirilmektedir.

TCMB Kanunu'nun 42'nci maddesi uyarınca; Banka, bilanço, kâr ve zarar hesaplarının bağımsız denetim kuruluşlarına denetletirebilir. Merkez bankalarının temel ilkeleri olan "şeffaflık" ve "hesap verme sorumluluğu" çerçevesinde en etkin araçlardan biri olarak kabul gören bağımsız dış denetim uygulamalarına 2000 yılında başlanmış olup her sene yapılan bağımsız denetimlerin sonucunda hazırlanan raporlar TCMB genel ağ sitesi aracılığıyla kamuoyuna duyurulmaktadır.

Yukarıda belirtilen denetimlere ek olarak; T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı, Devlet Denetleme Kurulu, T.C. Sayıştay Başkanlığı, bazı Bakanlıklar ve yetkili diğer kamu otoriteleri, ilgili makamlarca gerek görülmesi durumunda, kendi görev alanlarına giren konularda, denetim elemanları aracılığıyla TCMB'de denetim yapabilirler.

3.6.2 TCMB Denetleme Kurulu Raporu

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI A.Ş. 2023 DOKSANİKİNCİ HESAP YILINA AİT DENETLEME KURULU RAPORU

Bankanın 2023 Yılı Hesap Dönemine ilişkin faaliyet ve sonuçları, Kurulumuzca ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde incelenmiştir.

- İdare Merkezi ve şubelerde yapılan yıl sonu envanter sayımlarında; altın mevcudunun, yedek depolarda ve servis kasalarında bulunan banknot, efektif, madeni para ve kıymetli evrakın muhasebe kayıtları ile envanter tutanakları arasında uygunluğun sağlandığı ve söz konusu kıymetlerin yönetmeliklere ve talimatlara uygun olarak muhafaza edildiği,
  - Banka hesaplarının, muhasebe kayıtları ile yapılan mutabakatlarının incelenmesinde; kayıtların zamanında, düzenli, doğru ve mevzuata uygun olarak tutulduğu, bu kapsamdaki Banka işlemlerinde Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu hükümlerine aykırı bir duruma rastlanmadığı,
  - 31.12.2023 tarihi itibarıyla düzenlenmiş bulunan Bilanço ile 01.01.2023–31.12.2023 hesap dönemini kapsayan Gelir Tablosunun Türk Ticaret Kanunu'na ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu'na uygun olarak hazırlandığı,
  - Mali tabloların, Bankanın 31.12.2023 tarihindeki mali durumunu ve aynı tarihte sona eren hesap dönemine ilişkin faaliyet sonucunu, Türkiye'de yürürlükte bulunan mevzuata ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu hükümlerine uygun olarak tamamen doğru, gerçek ve açık bir şekilde gösterdiği,
  - Hesap dönemi içerisinde Banka Meclisi tarafından alınan kararlar, muhalefet şerhleri ve çekimser oyların incelenmesi neticesinde yapılacak bir işlemin bulunmadığı,
  - Banka tarafından açılmış bulunan hukuki sorumluluk davasına ilişkin yargılama sürecinin devam etmekte olduğu,
- Kurulumuzca tespit olunmuştur.

Sonuç olarak; 31.12.2023 tarihli Bilanço ile Gelir Tablosunu Genel Kurul'un onayına saygılarımızla arz ederiz.

Ankara, 28/03/2024

Mehmet BABACAN
Denetleme Kurulu Üyesi

Suat SARIGÜL
Denetleme Kurulu Üyesi

Bekir BAYRAKDAR
Denetleme Kurulu Üyesi

Ramazan GÜNGÖR
Denetleme Kurulu Üyesi

3.6.3 TCMB Kanunu'na ve İlgili Mevzuata Uygun Olarak Düzenlenmiş Bağımsız Denetim Raporu*

**Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası A.Ş.
Banka Meclisi'ne
Ankara**

Finansal Tabloların Bağımsız Denetimi

Görüş

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası A.Ş.'nin ("Banka") 31 Aralık 2023 tarihli bilançosu ile aynı tarihte sona eren hesap dönemine ait; kar veya zarar tablosu, özkaynak değişim tablosu ve nakit akış tablosu ile önemli muhasebe politikalarının özeti de dahil olmak üzere finansal tablo dipnotlarından oluşan finansal tablolarını denetlemiş bulunuyoruz.

Görüşümüze göre, ilişikteki finansal tablolar, Banka'nın 31 Aralık 2023 tarihi itibarıyla finansal durumunu ve aynı tarihte sona eren hesap dönemine ait finansal performansını ve nakit akışlarını, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu'na ve ilgili mevzuata (Not I. A. (2)) uygun olarak tüm önemli yönleriyle gerçeğe uygun bir biçimde sunmaktadır.

Görüşün Dayanağı

Yaptığımız bağımsız denetim Uluslararası Denetim Standartlarına ("UDS'lere") uygun olarak yürütülmüştür. Bu Standartlar kapsamındaki sorumluluklarımız, raporumuzun "Bağımsız Denetçinin Finansal Tabloların Bağımsız Denetimine İlişkin Sorumlulukları" bölümünde ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Finansal tabloların bağımsız denetimiyle ilgili olarak, Muhasebe Meslek Mensupları için Uluslararası Etik Standartları Kurulu tarafından yayımlanan Meslek Mensupları için Etik Kurallar ("Etik Kurallar") ile birlikte finansal tabloların bağımsız denetimi için Türkiye'de geçerli olan etik kurallara uygun olarak Banka'dan bağımsız olduğumuzu beyan ederiz. Söz konusu hükümler uyarınca etiğe ilişkin diğer sorumluluklar da tarafımızca yerine getirilmiştir. Bağımsız denetim sırasında elde ettiğimiz bağımsız denetim kanıtlarının, görüşümüzün oluşturulması için yeterli ve uygun bir dayanak oluşturduğuna inanıyoruz.

Diğer Hususlar

Banka'nın 31 Aralık 2022 tarihinde sona eren hesap dönemine ait finansal tabloları başka bir bağımsız denetçi tarafından denetlenmiş ve 27 Şubat 2023 tarihli bağımsız denetçi raporunda olumlu görüş bildirilmiştir.

Yönetimin ve Üst Yönetimden Sorumlu Olanların Finansal Tablolara İlişkin Sorumlulukları

Banka yönetimi; finansal tabloların Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu'na ve ilgili mevzuata (Not I. A. (2)) uygun olarak hazırlanmasından, gerçeğe uygun bir biçimde sunumundan ve hata veya hile kaynaklı önemli yanlışlık içermeyecek şekilde hazırlanması için gerekli gördüğü iç kontrolden sorumludur.

Finansal tabloları hazırlarken yönetim; Banka'nın sürekliliğini devam ettirme kabiliyetinin değerlendirilmesinden, gerektiğinde süreklilikle ilgili hususları açıklamaktan ve Genel Kurul'un Banka'yı tasfiye etme ya da ticari faaliyeti sona erdirmeye niyeti ya da mecburiyeti bulunmadığı sürece işletmenin sürekliliği esasını kullanmaktan sorumludur.

Üst yönetimden sorumlu olanlar, Banka'nın finansal raporlama sürecinin gözetiminden sorumludur.

Bağımsız Denetçinin Finansal Tabloların Bağımsız Denetimine İlişkin Sorumlulukları

Bir bağımsız denetimde, biz bağımsız denetçilerin sorumlulukları şunlardır:

Amacımız, bir bütün olarak finansal tabloların hata veya hile kaynaklı önemli yanlışlık içerip içermediğine ilişkin makul güvence elde etmek ve görüşümüzü içeren bir bağımsız denetçi raporu düzenlemektir. UDS'lere uygun olarak yürütülen bir bağımsız denetim sonucunda verilen makul güvence; yüksek bir güvence seviyesidir ancak, var olan önemli bir yanlışlığın her zaman tespit edileceğini garanti etmez. Yanlışlıklar hata veya hile kaynaklı olabilir. Yanlışlıkların, tek başına veya toplu olarak, finansal tablo kullanıcılarının bu tablolara istinaden alacakları ekonomik kararları etkilemesi makul ölçüde bekleniyorsa bu yanlışlıklar önemli olarak kabul edilir.

UDS'lere uygun olarak yürütülen bir bağımsız denetimin gereği olarak, bağımsız denetim boyunca mesleki muhakememizi kullanmakta ve mesleki şüpheciliğimizi sürdürmekteyiz. Tarafımızca ayrıca:

- Finansal tablolardaki hata veya hile kaynaklı "önemli yanlışlık" riskleri belirlenmekte ve değerlendirilmekte; bu risklere karşılık veren denetim prosedürleri tasarlanmakta ve uygulanmakta ve görüşümüze dayanak teşkil edecek yeterli ve uygun denetim kanıtı elde edilmektedir. (Hile; muvazaa, sahtekarlık, kasıtlı ihmal, gerçeğe aykırı beyan veya iç kontrol ihlali fiillerini içerebildiğinden, hile kaynaklı önemli bir yanlışlığı tespit edememe riski, hata kaynaklı önemli bir yanlışlığı tespit edememe riskinden yüksektir.)
- Banka'nın iç kontrolünün etkinliğine ilişkin bir görüş bildirmek amacıyla değil ama duruma uygun denetim prosedürlerini tasarlamak amacıyla denetimle ilgili iç kontrol değerlendirilmektedir.
- Yönetim tarafından kullanılan muhasebe politikalarının uygunluğu ile yapılan muhasebe tahminlerinin ve ilgili açıklamaların makul olup olmadığı değerlendirilmektedir.
- Elde edilen denetim kanıtlarına dayanarak, Banka'nın sürekliliğini devam ettirme kabiliyetine ilişkin ciddi şüphe oluşturabilecek olay veya şartlarla ilgili önemli bir belirsizliğin mevcut olup olmadığı hakkında ve yönetimin işletmenin sürekliliği esasını kullanmasının uygunluğu hakkında sonuca varılmaktadır. Önemli bir belirsizliğin mevcut olduğu sonucuna varmamız halinde, raporumuzda, finansal tablolardaki ilgili açıklamalara dikkat çekmemiz ya da bu açıklamaların yetersiz olması durumunda olumlu görüş dışında bir görüş vermemiz gerekmektedir. Vardığımız sonuçlar, bağımsız denetçi raporu tarihine kadar elde edilen denetim kanıtlarına dayanmaktadır. Bununla birlikte, gelecekteki olay veya şartlar Banka'nın sürekliliğini sona erdirebilir.
- Finansal tabloların açıklamaları dahil olmak üzere, genel sunumu, yapısı ve içeriği ile bu tabloların, temelini oluşturan işlem ve olayları gerçeğe uygun sunumu sağlayacak şekilde yansıtıp yansıtmadığı değerlendirilmektedir.

Diğer hususların yanı sıra, denetim sırasında tespit ettiğimiz önemli iç kontrol eksiklikleri dahil olmak üzere, bağımsız denetimin planlanan kapsamı ve zamanlaması ile önemli denetim bulgularını üst yönetimden sorumlu olanlara bildirmekteyiz.

Bağımsızlığa ilişkin etik hükümlere uygunluk sağladığımızı üst yönetimden sorumlu olanlara bildirmiş bulunmaktayız. Ayrıca bağımsızlık üzerinde etkisi olduğu düşünülebilecek tüm ilişkiler ve diğer hususları ve -varsa- ilgili önlemleri üst yönetimden sorumlu olanlara iletmiş bulunmaktayız.

DRT BAĞIMSIZ DENETİM VE SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLİK A.Ş.
Member of **DELOITTE TOUCHE TOHMATSU LIMITED**

Erdem Taş, SMMM
Sorumlu Denetçi

28 Mart 2024

(*) Raporun tam metni www.tcmb.gov.tr adresinde Banka Hakkında/Kurumsal Yapı/Bağımsız Denetim Raporları altında yer almaktadır.

3.6.4 UFRS'ye Göre Düzenlenmiş Bağımsız Denetim Raporu*

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası A.Ş.
Banka Meclisi'ne
Ankara

Finansal Tabloların Bağımsız Denetimi

Görüş

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası A.Ş.'nin ("Banka") 31 Aralık 2023 tarihli finansal durum tablosu ile aynı tarihte sona eren hesap dönemine ait; kâr veya zarar tablosu, diğer kapsamlı gelir tablosu, özkaynaklar değişim tablosu ve nakit akış tablosu ile önemli muhasebe politikalarının özeti de dâhil olmak üzere finansal tablo dipnotlarından oluşan finansal tablolarını denetlemiştir.

Görüşümüze göre ilişikteki finansal tablolar, Banka'nın 31 Aralık 2023 tarihi itibarıyla finansal durumunu ve aynı tarihte sona eren hesap dönemine ait finansal performansını ve nakit akışlarını, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na ("UFRS'lere") uygun olarak tüm önemli yönleriyle gerçeğe uygun bir biçimde sunmaktadır.

Görüşün Dayanağı

Yaptığımız bağımsız denetim, Uluslararası Denetim Standartlarına ("UDS") uygun olarak yürütülmüştür. Bu standartlar kapsamındaki sorumluluklarımız, raporumuzun Bağımsız Denetçinin Finansal Tabloların Bağımsız Denetimine İlişkin Sorumlulukları bölümünde ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Uluslararası Meslek Mensupları Etik Standartlar Kurulu tarafından yayımlanan Muhasebe Meslek Mensupları için Etik Kurallar'a ("Etik Kurallar") uygun olarak Banka'dan bağımsız olduğumuzu beyan ederiz. Etik Kurallar kapsamındaki etiğe ilişkin diğer sorumluluklar da tarafımızca yerine getirilmiştir. Bağımsız denetim sırasında elde ettiğimiz bağımsız denetim kanıtlarının, görüşümüzün oluşturulması için yeterli ve uygun bir dayanak oluşturduğuna inanıyoruz.

Diğer Hususlar

3.a. no'lu finansal tablolara ilişkin notta belirtildiği üzere, ilişikteki finansal tablolarda sunulan ABD Doları ("USD") tutarlar, Türk Lirası tutarları üzerinden, finansal durum tablosu için 31 Aralık 2023 ve 2022 tarihlerindeki Banka tarafından açıklanan resmi USD alış kurları, kâr veya zarar tablosu için ise Banka tarafından açıklanan 2023 ve 2022 yılları günlük resmi alış kurlarından hesaplanan ortalama kurlar kullanılarak hesaplanmış olup, bu finansal tabloların bir parçası değildir.

Banka'nın 31 Aralık 2022 tarihinde sona eren hesap dönemine ait finansal tablolarının bağımsız denetimi başka bir bağımsız denetçi tarafından gerçekleştirilmiş olup 22 Mart 2023 tarihli bağımsız denetçi raporunda olumlu görüş bildirilmiştir.

Yönetimin ve Üst Yönetimden Sorumlu Olanların Finansal Tablolara İlişkin Sorumlulukları

Banka yönetimi; finansal tabloların UFRS'lere uygun olarak hazırlanmasından, gerçeğe uygun bir biçimde sunumundan ve hata veya hile kaynaklı önemli yanlışlık içermeyecek şekilde hazırlanması için gerekli gördüğü iç kontrolden sorumludur.

Finansal tabloları hazırlarken yönetim; Banka'nın sürekliliğini devam ettirme kabiliyetinin değerlendirilmesinden, gerektiğinde süreklilikle ilgili hususları açıklamaktan ve Genel Kurul'un Banka'yı tasfiye etme ya da ticari faaliyeti sona erdirmeye niyeti ya da mecburiyeti bulunmadığı sürece işletmenin sürekliliği esasını kullanmaktan sorumludur.

Üst yönetimden sorumlu olanlar, Banka'nın finansal raporlama sürecinin gözetiminden sorumludur.

Bağımsız Denetçinin Finansal Tabloların Bağımsız Denetimine İlişkin Sorumlulukları

Amacımız, bir bütün olarak finansal tabloların hata veya hile kaynaklı önemli bir yanlışlık içerip içermediğine ilişkin makul güvence elde etmek ve görüşümüzü içeren bir bağımsız denetçi raporu düzenlemektir. UDS'lere uygun olarak yürütülen bir bağımsız denetim sonucunda verilen makul güvence; yüksek bir güvence seviyesidir ancak, var olan önemli bir yanlışlığın her zaman tespit edileceğini garanti etmez. Yanlışlıklar hata veya hile kaynaklı olabilir. Yanlışlıkların, tek başına veya toplu olarak, finansal tablo kullanıcılarının bu finansal tablolara istinaden alacakları ekonomik kararları etkilemesi makul ölçüde bekleniyorsa bu yanlışlıklar önemli olarak kabul edilir.

UDS'lere uygun olarak yürütülen bir bağımsız denetimin gereği olarak, bağımsız denetim boyunca mesleki muhakememizi kullanmakta ve mesleki şüpheciliğimizi sürdürmekteyiz. Tarafımızca ayrıca:

- Finansal tablolardaki hata veya hile kaynaklı "önemli yanlışlık" riskleri belirlenmekte ve değerlendirilmekte; bu risklere karşılık veren denetim prosedürleri tasarlanmakta ve uygulanmakta ve görüşümüze dayanak teşkil edecek yeterli ve uygun denetim kanıtı elde edilmektedir. Hile; muvazaa, sahtekârlık, kasıtlı ihmal, gerçeğe aykırı beyan veya iç kontrol ihlali fiillerini içerebildiğinden, hile kaynaklı önemli bir yanlışlığı tespit edememe riski, hata kaynaklı önemli bir yanlışlığı tespit edememe riskinden yüksektir.
- Banka'nın iç kontrolünün etkinliğine ilişkin bir görüş bildirmek amacıyla değil ama duruma uygun denetim prosedürlerini tasarlamak amacıyla denetimle ilgili iç kontrol değerlendirilmektedir.
- Yönetim tarafından kullanılan muhasebe politikalarının uygunluğu ve yapılan muhasebe tahminlerinin ve ilgili açıklamaların makul olup olmadığı değerlendirilmektedir.
- Elde edilen denetim kanıtlarına dayanarak Banka'nın sürekliliğini devam ettirme kabiliyetine ilişkin ciddi şüphe oluşturabilecek olay veya şartlarla ilgili önemli bir belirsizliğin mevcut olup olmadığı hakkında ve yönetimin işletmenin sürekliliği esasını kullanmasının uygunluğu hakkında sonuca varılmaktadır. Önemli bir belirsizliğin mevcut olduğu sonucuna varmamız halinde, raporumuzda, finansal tablolardaki ilgili açıklamalara dikkat çekmemiz ya da bu açıklamaların yetersiz olması durumunda olumlu görüş dışında bir görüş vermemiz gerekmektedir. Vardığımız sonuçlar, bağımsız denetçi raporu tarihine kadar elde edilen denetim kanıtlarına dayanmaktadır. Bununla birlikte, gelecekteki olay veya şartlar Banka'nın sürekliliğini sona erdirebilir.
- Finansal tabloların, açıklamalar dâhil olmak üzere, genel sunumu, yapısı ve içeriği ile bu tabloların temelini oluşturan işlem ve olayları gerçeğe uygun sunumu sağlayacak şekilde yansıtıp yansıtmadığı değerlendirilmektedir.

Diğer hususların yanı sıra, denetim sırasında tespit ettiğimiz önemli iç kontrol eksiklikleri dâhil olmak üzere, bağımsız denetimin planlanan kapsamı ve zamanlaması ile önemli denetim bulgularını üst yönetimden sorumlu olanlara bildirmekteyiz.

DRT BAĞIMSIZ DENETİM VE SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLİK A.Ş.
Member of **DELOITTE TOUCHE TOHMATSU LIMITED**

Erdem Taş, SMMM
Sorumlu Denetçi

28 Mart 2024

(*) Raporun tam metni www.tcmb.gov.tr adresinde Banka Hakkında/Kurumsal Yapı/Bağımsız Denetim Raporları altında yer almaktadır.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası-Güncel İletişim Bilgileri

İdare Merkezi

Hacı Bayram Mahallesi
İstiklal Caddesi No: 10
06050 Ulus Altındağ / Ankara
(312) 507 5000
iletisimbilgi@tcmb.gov.tr

Ümraniye Yerleşkesi

İnkılap Mahallesi
Küçüksu Caddesi No: 64/B
34768 Ümraniye / İstanbul
(216) 773 50 00

Banknot Matbaası Genel Müdürlüğü

Emniyet Mahallesi
Döğol Caddesi No: 14
06560 Beşevler Yenimahalle/Ankara
(312) 296 8000
banknot.matgm@tcmb.gov.tr

T.C. Dışişleri Bakanlığı Nezdinde Ekonomi Müşavirlikleri

Frankfurt, Almanya	+49 69 298 01 100 +49 69 298 01 103	Mainzer Landstrasse 47 60329 Frankfurt am Main-GERMANY
Londra, İngiltere	+44 20 722 09 590	The Central Bank of the Republic of Türkiye London Representative Office Alpha House 1st Floor, 24A Lime Street, London EC3M 7HJ UNITED KINGDOM
New York, ABD	+1 212 682 87 17-18	Turkish Consulate General of New York Office of Economic Attache 821 1st Ave, Fl 4, New York, NY 10017 USA
Doha, Katar	+974 40390500	Embassy of the Republic of Türkiye Economic Office, Office A 40 Floor, Tornado Tower, P.O. Box:1977, Al Katifiya Zone 66, Al Rabwa Street, 310 Diplomatic Area, Dafna Doha-QATAR
Paris, Fransa	+33 1 53 92 71 11	Ambassade de Türkiye a Paris (Bureau du Conseillers d'Économie)16, Avenue de Lamballe 75016 Paris FRANCE

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası-Güncel İletişim Bilgileri

Şubeler

Adana Şubesi	(322) 352 03 50	Tepebağ Mahallesi Abidinpaşa Caddesi No: 31/A 01010 Seyhan / Adana
Ankara Şubesi	(312) 507 50 00	Hacı Bayram Mahallesi Atatürk Bulvarı No: 4 06050 Ulus Altındağ / Ankara
Antalya Şubesi	(242) 248 75 46	Kültür Mahallesi Hürriyet Caddesi No: 46 Kepez / Antalya
Bursa Şubesi	(224) 224 34 50	Santral Garaj Mahallesi Kıbrıs Şehitleri Caddesi No: 94 16200 Osmangazi / Bursa
Denizli Şubesi	(258) 265 27 67	Sırapaplar Mahallesi Gazi Mustafa Kemal Bulvarı No:90 20010 Merkezefendi / Denizli
Diyarbakır Şubesi	(412) 224 61 94	İskenderpaşa Mahallesi İnönü Caddesi No: 33 21300 Sur / Diyarbakır
Edirne Şubesi	(284) 213 97 00	Çavuşbey Mahallesi Hükümet Caddesi No: 17 22020 Edirne
Erzurum Şubesi	(442) 213 54 63	Kazım Karabekir Paşa Mahallesi Orhan Şerifsoy Caddesi No: 28/A 25100 Yakutiye / Erzurum
Eskişehir Şubesi	(222) 230 39 90	Arifiye Mahallesi Müftülük Sokak No: 2 26010 Odunpazarı / Eskişehir
Gaziantep Şubesi	(342) 230 36 80	Değirmişem Mahallesi Kamil Ocak Caddesi No: 5 27090 Şehitkamil / Gaziantep
İskenderun Şubesi	(326) 613 15 87	Çay Mahallesi Ulu Camii Caddesi Merkez Bankası Sit. No: 1/1 31300 İskenderun / Hatay
İstanbul Şubesi	(212) 251 80 00	Arapcami Mahallesi Bankalar Caddesi No: 13 34421 Karaköy Beyoğlu / İstanbul
İzmir Şubesi	(232) 482 00 35	Konak Mahallesi Cumhuriyet Bulvarı No: 3 35250 Konak / İzmir
İzmit Şubesi	(262) 322 05 00	Kemalpaşa Mahallesi Cumhuriyet Caddesi No: 36 41200 İzmit / Kocaeli
Kayseri Şubesi	(352) 221 14 95	Tacetinveli Mahallesi İnönü Bulvarı No: 70 38150 Melikgazi / Kayseri
Konya Şubesi	(332) 353 17 10	Şems-i Tebrizi Mahallesi Mevlana Caddesi No: 25 42030 Karatay / Konya
Malatya Şubesi	(422) 212 90 00	İnönü Mahallesi İnönü Caddesi No: 186 44070 Yeşilyurt / Malatya
Mersin Şubesi	(324) 238 83 15	Camişerif Mahallesi İstiklal Caddesi No: 25/A 33060 Akdeniz / Mersin
Samsun Şubesi	(362) 431 46 40	Kale Mahallesi Kazımpaşa Caddesi No: 26 İlkadım / Samsun
Trabzon Şubesi	(462) 230 25 80	Toklu Mahallesi Devlet Sahilyolu Caddesi No: 325 61040 Ortahisar / Trabzon
Van Şubesi	(432) 214 14 55	Şerefiye Mahallesi Cumhuriyet Bulvarı No: 41 65130 İpekyolu / Van

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI
İdare Merkezi
Hacı Bayram Mahallesi İstiklal Caddesi No: 10
06050 Ulus Altındağ / Ankara
www.tcmb.gov.tr
ISBN (Basılı): 978-625-6439-05-4